

Statens
100.

Kunstutstilling
1987

Statens 100.

Kunstutstilling 12. sept.-11. okt. 1987 Andre uending: 24. okt.-22. nov. 1987

Hverdager: 10-20
Lordager: 10-18
Sondager: 12-18

Kunstnernes Hus, Oslo
Entré kr. 20,- Barn, studenter og pensjonister kr. 5,-

Innehold:

Forord: s. 3 – s. 4

Stein Mehren: Kantate, s. 5 – s. 12

Øivind Storm Bjerke: Høstutstillingen 1882–1940, s. 13 – s. 48

Hans-Jakob Brun: Høstutstillingen 1945–1987, s. 57 – s. 80

Høstutstillingskatalogen 1987:

1. historiske utstilling, 1882–1940, s. 81 – s. 88
2. historiske utstilling, 1945–1987, s. 89 – s. 96

Samtidsutstillingene, 1. og 2. utstilling, s. 97 – s. 144

Annonser: s. 145 – s. 160

Redaksjonsgruppe: Sissel Ree Schjønsby, Ellen Lenvik, Magne Rudjord

Produksjonsansvarlig: Sissel Ree Schjønsby

Produksjonsleder: Petter Brønn

Uforming og paste-up: Petter Brønn

Sats: Wigre Fotosats a.s.

Fargerepro: A/S Offset-montasje

Repro: Bechs Trykkeri A/S og Petter Brønn

Trykk: Bechs Trykkeri A/S

Foto: Nasjonalgalleriet: Dagfin Wereneskjold, s. 35

Bjarne Riise, s. 39

Stinius Fredriksen, s. 41

Ragnar Kraugerud, s. 45

Aage Storstein, s. 58

Sigurd Winge, s. 61

Terje Moe, s. 72

Håkon Gullvåg, s. 77

Roar Øhlander: Kjell Erik Killi-Olsen, s. 56

Arnt Snee: Ellen Lenvik, s. 96

Alle øvrige fotos ved Per Petersson, O. Viering Foto.

Boken er trykket på 90 g G-print, fargeleggene på 135 g Phono-matt.
Omslaget er trykket på 250 g Ikonofix, og er UV-lakkert.

All skrift i Times.

Opplag: 20.000

Omslagsillustrasjon: Ludvig Karsten: «Det røde kjøkken», 1913. Foto: Jacques Lathion,
Nasjonalgalleriet.

Forord

Statens Kunstudstilling heter den.

Kjent, elsket og hatet under navnet Høstutstillingen.

Allerede i 1882 klarte billedkunstnere, hjemvendt fra kunstmetropoler ute i Europa, å skape den første Høstutstillingen. Den første utstillingen hvor alle som ønsket kunne sende inn sine arbeider til vurdering av en profesjonell billedkunstnerjury.

To år senere fikk utstillingen statlig støtte og ble 'Statens Kunstudstilling'. Med et opphold under 2. verdenskrig viser vi derfor idag den 100. Høstutstillingen.

Ved sin støtte til Høstutstillingen i 1884 viste Stortinget forståelse for at det var de profesjonelle kunstnerne som selv måtte bestemme over sitt eget fagområde, både ved jurering og formidling av kunsten. Dette har laget en — i sammenligning med andre land — unik situasjon som tjener den norske stat til ære.

Vi har i dag en omfattende kunstnerstyrt formidling som sammen med de private gallerier sikrer profesjonell kunst over hele landet.

Hos publikum har Høstutstillingen alltid hatt en sterk posisjon.

Hos billedkunstnere har det synes å være noe annet.

Det har stadig reist seg kritiske røster mot utstillingen, med krav om fornyelse og tildels drastiske forandringer. Men når det kom til stykket har visst den norske kunstnerstand allikevel en voldsom trang til å verne om den tradisjonelle Høstutstillingen. Det fikk det forrige styret i BKS erfare da de forsøkte å lage jubileumsutstilling uten fri innSENDING og jurering. Illsinte kunstnere sørget for at styret måtte gå, og nye jubileumsplaner ble lagt.

Det er ting vi gjerne skulle ha gjort enda bedre, men med den korte tiden dF nye styret

har hatt til rådighet er vi stolte over utstillingene og katalogen vi her presenterer, og vil gjerne takke alle som har hjulpet oss å gjøre dette mulig. Takk til alle som har lånt oss kunstverk fra private og offentlige samlinger, fra enkeltpersoner og kunstnere.

H.M. Kongen har velvillig stilt deler av Slottsparken til disposisjon for å vise noe av skulpturen på utstillingen. Dette er vi svært takknemlige for.

En særlig takk til Nasjonalgalleriets stab som vi i stor grad har trukket veksler på under forberedelsene til de historiske utstillingene.

Jubileet varer hele høsten. Vi viser to ulike utstilingsperioder, med både historisk og samtidskunst.

Vi håper tradisjonen tro at utstillingene fremdeles vil engasjere, henrykke og irritere publikum.

Om kunstnerne om 100 år fra nå av kan male med datamaskinen som pensel og himmel som lerret, eller om de må nøye seg med å hakke i fjellveggen med en gråstein, det har verken billedkunstnerne eller det Norske storting kontroll over.
Vi velger å være optimister, og regner med at jubilanten ikke bare har en fortid å være stolt av, men også en lys fremtid.

Kjære publikum, jubilanten er på magisk vis fremdeles levende.

Magnus Rødjord
formann i BKS

Stein Mehren:

Tilsynekomsten (4 dikt til en kantate)

Ellevre år, alene i en tungrodd båt, og midt på natten da det skjedde. Skjedde? Det skremmende var det at ingenting var skjedd, at ikke engang ord var til!... Det var bare øyeblikket, havet og det jeg så, brått som om en dør for opp

- Rett ut av natten, Flomlyst av stillhet veltet et bilde mot meg, Gåtefullt slått opp var gåten det jeg så... SKIPET! Atlantisk! Nesten levende, i skum og lys, et slott i havet, et syn sprengt ut av tiden, tredve meter fra meg

Ut av en drøm, Opplyst, Som et bilde på liv og død, fosset det forbi meg. Og avslørte intet utover det å være sitt eget bilde: Kald i playende jern, maskindur, store gjennomlyste ruter, selve det ytre, det som alt tilslutt åpner seg i

Og gjenkjent, ja, som noe jeg aldri hadde sett Så jeg det?... Og så det meg?... Eller var jeg bare en del av et større bilde... Sett av hvem. Var jeg levende eller død der jeg rodde i en foss av hvirvler lysende slått inn i havets speil

Slik kom engang verden til oss... Som bilder Og som bilder vi ikke kunne unndra oss, ble de tilslutt usynlige, I blinde famler vi på innsiden av bilder, mektigere enn våre øyeblikk av sansning Men brått og rystende, ser vi noe nytt... Og ser!

Et bilde! En farge! En form! Ureduserbar Ja udelelig er en sansning satt inn i sitt bilde Hvorfor og hvordan, det lærer vi siden å spørre fordi vi tror vi kjenner det vi ser, Og søker det skjulte, årsaker, grunner, innenfor dette

*Men brått og splintrende, som øyeblikket selv
slår verden hull på verden! I et lysende bilde
av et lite stykke verden, bryter det ukjente inn
fra en tid i tiden som rommer hele verden. Og vi
ser at gætene forblir seg selv og er det sette*

*Ellevæ år. Og havet brått et speil av iskold
skrekk... Jeg så opp i store, urolige stjerner
– et svimlede nærdyp av levende og døde himler
Som i et syn der kosmos fosset mot meg i et skip
så jeg rommet styrte tiden gjennom lag av tider*

*Hav-speil, kuldslått, lukket om ufattelige rom
Ut av natten, raste skipet og var borte. Se, en
drømmedid slått opp i tiden, et bilde revet los av
verden, En bit av verden selv, en bit som rommet
hele verden og noe som var større enn verden:*

*Å se! Å se i mirakel-dyp der verden er miraklet
Ikke forklaringers skjulte verden, men verden selv
På plass i sitt bilde, likevel større enn blikket
Som når dagen stråler havet opp i dette ene lys
av liv og død, fra dyptet av et øyeblikk: Å se!*

*Menneskeblikket, det har natten i seg. Uendelige
døds-rom. Menneskeblikket, det har dagryet i seg
Evige morgen-rom. Som lyset kan det åpne speilene som
skiller natt og dag. Solen står opp og alt begynner påny
Strendene Trærne Det duggvåte gressets funkende SE*

*Sagatidens sjøfarere kunne seile etter solen
selv i overskyet vær. De hadde en stein, Cordinert
Solstein, kalte de den, fordi den slapp usynlig
lys inn i seg og fikk det til å stråle opp*

*Menneskeøyet søker en solstein i det stoff
verden er laget av. Et vindu der lyset ser seg selv
og bildet er vår solstein, der alt det som tidens
tanker overskygger, stråler opp igjen til lys*

*Vi skjuler oss i våre meninger, strategier
som de er, de ytterste flikene av store bilder
som styrer oss... Det er bildene som avslører oss
Vi kommer tilsyn i bildene, vi skjuler oss i*

*Og alle bilder forteller oss: Vi er eldre her
enn våre meninger! Landskapene, folkene, ildstedene
husformene, verktøyene, slektene, veiene, byene og
språkene, er eldre enn våre ord om oss selv*

*Vi beveger oss i bilder. Som bladet i treet
Som treeit i froet, Som fræt i jorden, Som jorden
i stjernebildet. Vi er de siste, yngre enn jorden
og likevel eldre enn det stoff den er laget av*

Som et øye vendt mot fortiden
ser arkeologene gjennom oss og ned i tiden
i et rom de graver ut av jorden
I hver eneste zigarat, pyramide, skulptur
finner de fragmenter av tidligere bygverk
som skår av en knust skål, losrevne biter
lukket inn i grunnmurer, vegger, søyler

Frø-stener kaller de bildefragmentene
kanskje for å berøre
en lengsel som strekker seg gjennom naturen
visjoner lukket inn i stenene og plutselig her
slått opp igjen som bilder, tegn
eldre enn død og materie

Det vi kaller en grunn-stein
er altså selv opprinnelig et bilde. En bit
av et bygverk som inneholdt hele bygget
Forestillinger om liv og død
var like virkelige som en stein de holdt i hånden
Og slik ble bildene lagt inn i nye bygg
Som levende frø

Og som en krone inne i frøet
ser vi et bygverk bevege seg gjennom bygverkene
Det er bare å åpne stenen
Og det er himmelrom i den, lag på lag av bilder
horisonter nedenfor horisonter
splintret sol i sol, står
bildene av verdens stoff, skutt inn i verdens stoff
Erindringsglimt, ufremkalte negativer
Bruddstykker, Skår fra verdner som knuste for oss

Som å reise bakover i tiden
Og hele tiden møte noe mer og mer kjent
Inne i murene, plutselig gjennomlyst
ser vi et ansikt snu seg gjennom rommene
der det langsomt strømmer gjennom sovn og tider
kanskje kloden selv
der den bærer menneskeansiktet som et vannmerke
i alle forkastninger av sitt forvandlingsdyp

Ned gjennom bildene i oss, ser vi
langt nede i materiens pansrede dyp
Et øye som ser opp på oss gjennom bildene. Er det
vårt eget blikk vi møter,viklet inn i tidene
En frøsten
Et øye langsomt drømt ut av jord ild luft vann
Å være – og å se
er av samme mørke stoff som verden... Gåtefulle
mønstre, bilder, like gamle som jorden

Ja, som om jorden selv står gjennomlyst
i plutselig glød. En ildvogn
kjørt fast i natten, forstenet til himmel-skål
rosensten og klippeklode
Lys fanget opp i krystallspeil, slått inn i diadem
Sten-ornamenter, magiske som tiden selv
Men hellige, når de blir sett som bilder
revet ut av tiden

Fra rom til rom i oss. Bilder
som luftspeilinger, ligger de i stoffet
dyper enn stoffet ligger i jorden
De tilhører en drømmetid
som sovnen har skjult for oss
Der inne, i materiens mørkake, eldre enn liv og død
Et øye – som ser
gjennom evige mønstre, levende bilder
Eldre enn universet

Bak kimende mørke
Inne i stjernefossen av lys i klippen
ser vi både frøet sprute ut av rosehjulet
Og regnprismet kastet inn i det blomstrende treet
Som verdner viklet inn i verdner
Ja, inne i jorden selv ligger jorden, som et bilde
omgitt av stjerners lysglimt
Som en frø-stein! I en mirakel-krystall av natt
som verden alltid står ny i

*Frøstein Solstein
Klippekranium Klodeskalle
Det er som både liv og død
bryter gjennom levende mønstre. Vi kjenner dem
forseglet som en skrift i huden
Øyeblikk som spente fjærer, kveilet opp i tid og rom
Fra evighet til evighet
Hver bit av jorden inneholder hele jorden
Som et løvverk som beveger seg gjennom løvverkene*

*En bølge av vår forplantes gjennom verden
Og mellom naturens signaler innenfra oss
og de store kosmiske tegnene over oss
er bildet en svingdør som tidene dreier seg rundt
mens det sender sitt lysregn av tegn fra plan til plan
Som liv og død i tusen tider, står universets krone
tent. Og er ett eneste bilde*

*Fra livmorens blomst der vi fødes
i bestandige kretsløp, på artenes tre
stiger mennesket opp og ut av dette bilde
for å speile det evigelivets orden
mellan oppstandelsens sol og undergangens stjerne
Mennesket som stiger ut av moderdyrene
for å se seg ut en evighet i dødens arvekongerike
Mennesket som stiger ut av alle bilder!
Mennesket som stiger ut i sitt eget bilde!*

*For slik er bildene som vi blir til i: Sett
og skapt, som i en revne mellom oss og verden
På klippeveggene i Altamiras grotter
mellom dyr nitidig, fritt og realistisk gjengitt
ser vi et utydelig vesen
bryte ut av dyre-kjedene... Vi ser det første
menneske, jegeren, forlate hulene
som om det stiger ut av elementene, naturen selv*

*Vi ser hender, omriss, nøyaktig streket opp
som avtrykk revet ut av veggan
i et grep som ikke helt har sluppet taket
Ja, det er som vi ser utdrivelsen selv
I en adskillelse ennå ikke helt fullstendig
Her kom vi styrtende ut av paradis
Engelen med sverdet står ennå der
Inne i den mørkbrende veggan
hvor de tente ild og ofret, under sine bilder*

*Så fort, så plutselig
er mennesket trådt ut av moderdyret
jorden
og støtt inn i verden - i og med sitt bilde
Mennesket som ble menneske idet det tegnet mennesket
i et riss på jordens sten
Rett mot oss - som i et smell av sol i en ruta
skjøt blikket ut av klippens solstein-bilde
Å se - er å finne en avstand å se i
Og samtidig rive avstanden bort, i samme bilde!*

*Og slik ser jeg billedkunstneren gjennom tidene
fra hulemaleren til dagens kunstner
med konsept og laserlys... Som barnet ved sin tegning
Som hulemaleren på huk ved klippe-speilet
der han hugger tegnene og verdens elementer inn
som sol mot sol, i samme gjennombrutte speil*

*Se, ut av den speilglatte hellen
i et løv av dyr på sprang, styrter mennesket frem
Og dette bilde som han ser i
er et bilde som ser ham! Synspunkt og forsvinningspunkt*

*Et rom som gjennombryter blikkets
blinde flekk der jeg og sansning går i ett
Midt i alle kretsløp
i en vev av stemmer, i en savn av drømmer
blikket, gjennomlyst, av horisontene*

*Et bilde. En terskel
der vi står med svimmelhetens kraft
og skal gripe den opprinnelse vi er adskilt fra
og griper den med adskillelsen selv: Bildene
For bare med bildet kan vi gi tilbake verden
noe av den lysglans vi hemmelig bærer
fra skapelsens øne og ufattelige solglimit!*

Høstutstillingen 1882 - 1940

Øivind Storm Bjerke

I

Ser vi tilbake på billedkunsternes kamp for å vinne herredømme over formidlingen av deres kunst, er det forbausende hvor hurtig og total deres seier var. Like forbausende er det å konstantere at de institusjoner som ble bygd opp og de prinsipper for styring av institusjonene som ble lagt til grunn, ikke har møtt avgjørende motbør i løpet av de seneste hundre år.

I ettertidens skildringer av kampen møter vi en nærmest uforbeholden aksept av at kunstnerne krav var rette og rimelige. De res motstandere behandles i hoyden med mild overbærenhet.

Opprettelsen av Statens Kunstudstilling i 1884 kan betraktes som den naturlige frukt av en rekke hendelser i 1870-årene og det tidlige 1880-tall, hvor billedkunstnere i sterkere og sterkere grad fikk innflytelse over utstilling og salg av kunst.

Utover i 1850-60-årene økte tallet på fastboende kunstnere i Norge og i 1860 dannet

de Kunstnerforeningen, som tok opp i seg ulike kunstnergrupper. Kunstnerforeningen arrangerte i 1877 og 1879 utstillingar på Universitetet. Det var de første forsøk med en norsk «Salon». I 1877 ble det utstilt 160 verk av 44 kunstnere og i 1879, 200 verk. Da var blant annet Christian Krohg (1852-1925), Eilif Peterssen (1852-1928), Frits Thaulow (1847-1906) og Stephan Sim ding (1846-1922) representert.

I perioden 1879-85 vendte en hel generasjon unge norske billedkunstnere tilbake til Norge. Det var en generasjon med nokslik utdanningsbakgrunn og felles kunstneriske idealer. Mange av dem var nær knyttet til hverandre gjennom vennskapsbånd. Den sterke fellesskapsfølelsen i denne generasjonen dannet en forutsetning for den fremtredne plass de erobret på det hjemlige parnass. Det eneste denne generasjon ikke maktet å erobre, var Christiania Kunstforening. Der fikk de aldri makten.

I den senere litteratur fremstår kretsene i Christiania Kunstforening som den uforstående hovedfiende for fremveksten av et

progressivt kunstmiljø i hovedstaden. I sine memoarer omtaler Lorentz Dietrichson, vår første professor i kunsthistorie, den toneangivende krets i hovedstadens kulturliv som:

«en Hob hvone Snobber uden nogen Hjertets Dannelse, kun ferniserede med Sjærgonens ydre Politur, men ofte inderlig hjerteraa paa Bunden.» (1)

Var dette tonen i Kunstforeningen, forundres en ikke over at det ble konflikter da de unge kunstnerne forlangte medbestemmelsesrett.

Kunstforeningen opprettet et råd for kunstneriske spørsmål i 1871. Det var et utvalg på tre styremedlemmer som avgjorde hvilke av de innsendte arbeider som burde stilles ut. Det var ingen billedkunstnere med i rådet. Da Olav Rustis maleri «Kone med katt» ble avvist av rådet i 1876, gikk maleren Otto Sinding til angrep på Kunstforeningens styre for deres manglende forståelse for samtidens kunst. Styret intok da den holdning at den representerte medlemmernes interesser, og hadde ikke noen skyldighet overfor kunstnerne. Kunstforeningen var den største avtager av billedkunst i landet, og motstanderne hevdet at det ikke var urimelig å stille krav om at foreningen skulle være seg sin sosiale rolle bevisst.

En ny konfrontasjon mellom billedkunstnere og Kunstforeningen kom i mars 1881, da Nils Gustav Wentzels maleri «Et snekerverksted» ble refusert. I et kunstnerportrett av Wentzel skrev Krohg:

«Vi gjorde et svare Spektakel, fik sammenkaldt en Maengde Kunstnere, affatted en Adresse og fik Billedet udstillet i Cammermeyers Vindu og skrevet om i Avisen. Dermed døde sagen hen. Men dette var det første Sæd til den Opposition med Kunstforeningen, som senere fik en fastere Ka-

rakter og affødte Høstudstillingerne.» (2)

Da hadde Frits Thaulow allerede i desember 1880 fremmet et forslag om kunstnerrepresentasjon i Kunstforeningens styre, forslaget falt. Erik Werenskiold (1855-1938) skriver i Kunst, Kamp, Kultur 1917 om den direkte foranledning til de unge malernes brudd med Kunstforeningen;

«Kittelsen og jeg var kommet sammen fra utlandet og gikk naturligvis straks opp i Kunstforeningen (...) Vi saa paa indkjøpene, som var skandaløse, jeg gikk ind til Aal, som var sekretær, og sa, jeg vil gjøre revolution.»

Werenskiold fremla på generalforsamlingen i desember 1881 et forslag til statuttendringer, hvor en jury av 3 malere og 3 bildeduggere skulle avgjøre hvilke arbeider, som på grunnlag av sin kunstneriske verdi, kunne komme i betraktning ved innkjøp. Foreningens direksjon skulle foreta det endelige valg. (3)

Generalforsamlingen vedtok å utsette behandlingen av saken. Dette utløste en boikott av Kunstforeningen fra 45 bildedkunstnere. De hadde på forhånd underskrivet en «streike-erklæring», dersom Werenskiolds forslag ikke ble vedtatt. De forpliktet seg til ikke å utstille i Kunstforeningen så lenge kunstnerenes interesser ikke var garantert. De norske kunstnerne bosatt i Düsseldorf, sluttet seg ikke til forslaget, da de aksepterte foreningens syn på seg selv som privat institusjon med full rett til selv å bestemme over sine anliggende.

På en ekstraordinær generalforsamling 16.05.1882 fremmet Kunstforeningens styre et forslag som sikret 7 legmannsstemmer mot 3 kunstnerstemmer i kunstneriske spørsmål. Styret oppnådde ikke det nødvendige 2/3 flertall for statuttendringen.

Billedkunstnerne hadde i 1879 trådt ut av Kunstnerforeningen som vesentlig funger-

E. Werenskiold

"I Julie."

Werenskiold, Erik: «I Julie». Litografisk illustrasjon. Høstudstillingskatalogen 1882.

te som en selskapsklubb. I 1881 trådte de inn igjen på betingelse av at foreningen ble omorganisert slik at arbeidsdelingen mellom kunstnergruppene ble lagt til grunn for valg på styret. Billedkunstnerne arrangerte sommeren/høsten 1882 en turnéutstilling til landets største provinskunstforeninger i regi av Kunstnerforeningen. Turnéutstillingen var en suksess og innbrakte en inntekt på kr. 12.000. (4)

Kunstforeningen hadde i flere år stilt ut arbeider av de unge malerne, men de unge ble i liten grad innkjøpt. I perioden 1880-82, som var avgjørende for konfliktens forløp,

begikk Kunstforeningen den taktiske bommet å kjøpe få verk av de unge, og i 1882 dessuten foreta store innkjøp av utenlandske kunst.

Utover i 1882 begynte folk å bli trett av Kunstforeningens utstillinger. Frits Thaulow grep tanken på at kunstnerne skulle gjennomføre sin egen utstilling. Den første Høstudstillingen ble juryert av Thaulow, Gerhard Munthe (1849-1929) og Nils Hansteen (1855-1912). Den åpnet 14. november i Studentersamfunnets store sal, og viste 60 malerier, raderinger og enkelte tegninger og to statuetter av 23 kunstnere. Utstillingen

Diriks, Karl Edvard: «Skrivergården i Drøbak». Maleri. Utstilt 1882.

gen var fulgt av en katalog med 19 litografiske gjengivelser av malerier og et omslag utfert av Edvard Diriks (1855-1930). Lokalene var innredet med tepper, vaser, messingfat, tørrede siv og gobeliner i trappegangen. Om kvelden kunne man betrakte bildene i elektrisk belysning, entreen var da 50 øre, mot 25 øre i dagslys.

Kunstforeningens styre var nå villige til å inngå et kompromiss. På vegne av kunstnerne kunne Krohg på generalforsamlingen i desember 1882 akseptere et forslag om at direksjonens formann og 2 medlemmer av direksjonen samt 3 kunstnere valgt på generalforsamlingen, skulle fungere som jury for innsendte arbeider. I denne jury fikk representanter for den yngre generasjonen liten innflytelse. Eilif Peterssen var medlem i 1884 og Mathias Skeibrok i 1896.

Sommeren 1883 ble det avholdt en Kunst-

og Industriutstilling i Slottsparken, hvor billedkunstnerne gjennom representasjon i en sentralkomit  , hadde innflytelse over utvalget av de utstilte verk. Eldre kunstnere som Hans Gude, Anders Askevold, Morten M  ller og Vincent Stoltenberg Lerche var godt representert. Det var også de unge som Thaulow, Diriks, Krohg, Werenskiold, Wentzel og Munch.

Høsten 1883 gjentok kunstnerne fjorårets suksess med en egen utstilling. Den ble vist i Handelstandens lokaler i Tollbodgaten. 28 malere og 6 billedhuggere var representert. Katalogen var utstyrt med 36 litografiske gjengivelser av utstilte arbeider. Thaulow holdt   p  ningstalen, som ble gjengitt i Dagbladet. (5). Thaulow ytret blant annet:

« ... jeg tror, mine Herrer, at disse aarlige Udstillinger vil   re en krafig Løftestang; vi maa have en Maaned, hvor norsk Kunst maa m  de frem i

*Lorentz Norberg
"Høst."*

Norberg, Lorentz: «Høst». Litografisk illustrasjon i Høstutstillingskatalogen 1883.

tabt denne Karakter, og det er hel-digt, thi en Opposition ligger ikke i disse Udstillings Hensigt (...)

Høsten 1884 bevilget Johan Sverdrups venstreregjering statsstøtte til utstillingen. Ut-

Løchen, Karl: «Efter en søvnlos Nat». Maleri. Utstilt 1883.

stillingens jury ble utsatt av kunstnere med stemmerett, dvs. at de hadde deltatt en gang på utstillingen. Statens Kunstuutstilling ble arrangeret av en utstillingskomité. Departementet plasserte Lorentz Dietrichson som formann i komiteen. Dietrichson satt som formann i Nasjonalgalleriets styre og Statens Kunstuutstilling ble knyttet til Nasjonalgalleriet ved at endel av det mulige overskudd skulle gå til innkjøp av et verk på utstillingen til galleriet. (6)

Den første arbeidskomité for Statens Kunstuutstilleri besto foruten Dietrichson, av Peter N. Arbo, Brynjulf Bergslien, Eilif Peterssen og Fritz Thaulow. I 1886 ble Kunstnerforeningen sprengt, etter at formannen Fritz Thaulow hadde invitert Hans Jæger som gjest i foreningen. Thaulow ble avsatt som formann og tok med seg den «radikale» fløy av kunstnerne. Foruten 19 billedkunstnere forlot Arne Garborg, Rosenkrantz Johnsen, Bjørn Bjørnsson og Johan Svendsen foreningen. Billedkunstnerne dannet i februar 1887 Billed-

kunstnernes fagforening. Splittelsen av Kunstnerforeningen kom som en naturlig følge av et voksende behov for særorganisasjoner for de ulike kunstformer.

I 1887 ble kunstnernes representative komité dannet av kunstnere som hadde deltatt på Høstutstillingen. Den skulle fungere som forhandlingsutvalg overfor staten. Komiteen var også rådgivende organ for staten i kunstneriske spørsmål.

I 1888 ble det avholdt et kunstnermøte der blant annet juryordningen for Høstutstillingen ble droppet. I november 1888 avholdt Kirkedepartementet ved Jacob Sverdrup et møte med malerne Wilhelm Holter, Peter N. Arbo, Ludvig Skramstad, Johan C. Barth, Eilif Peterssen, Erik Werenskiold, Gerard Munthe, Christian Skredsvig, Matthias Skeibrok, arkitekt Adolf Schirmer og kunsthistorikeren Lorentz Dietrichson. Man ble i møtet enige om den fremtidige ordning av Statens Kunstuutstilling. Kirkedepartementet vedtok 6. desember 1888

E. v. Munch.
"På Morgenkvisten."

Munch, Edvard: «På morgenkvisten». Litografisk illustrasjon i Høstutstillingskatalogen 1883.

Werenskiold, Erik: «En bondebegravelse». Maleri. Utstilt 1885.

«at erkjende en af de Bildende Kunstnere hvert 3de Aar ved Forholdstalsvalg valgt Komité, bestaaende af 7 kunstnere hvoraf mindst 4 Malere og 2 Billedhuggere, som administrativ Komité for Statens Kunstdistillerier og som de Norske Bildende Kunstneres repræsentrende Komité til hvem Departementet kan henvende sig til i kunstneriske Spørsgaalaal. Formanden og Viceformanden opnævnes af Departementet blandt de valgte Medlemmer.» (7)

Utstillingens åpningsdag ble på kunstnermøtet i oktober lagt til første fredag i oktober. Munthe ønsket den skulle åpne senere av hensyn til landskapsmalerne, for hvem september var den beste arbeidsmåned.

Høstutstillingen hadde frem til åpningen av Kunstnerenes Hus i 1930, tilhold i forskjellige lokaliteter. Etter de to første, som var avholdt i Studentersamfunnet og i

Handelstandsforeningen, ble den i 1884 vist i Justisdepartementets lokaler, som for tilfellet var under ominnredning. 1885-89 ble den vist i Nasjonalgalleriets lokaler, til fortrengsel for den faste samling. I 1890-92 hadde utstillingen tilhold i Christiania Tivoli. Bygningen hadde gode lysforhold. Utstillingene der var meget vellykkede. I 1890 kunne Dagbladet 10. november melde om 1581 solgte billetter på 1 dag, og i alt 16000 besøkende mot 12000 året før. I tillegg kom flere tusen skolebarn. I 1892 hadde man ikke lokaler og utstillingen ble skjøvet frem til våren 1894. Senere holdt utstillingen til i Dioramalokalet under nokså kummerlige forhold, bortsett fra 1902, da den ble vist i Historisk Museums nyoppførte bygning på Tullinlokken.

I 1887 satte Billedkunstneres Fagforening oppførelsen av en egen utstillingsbygning som sitt hovedformål. Sommeren 1887 laget de en forlystelsespark i Slottsparken til

Krohg, Christian: «Nordenvinden». Maleri. Utstilt 1887.

inntekt for bygget. Arrangementskostnadene gikk opp i opp med inntekten.

I 1889 gikk Høstutstillingen for første gang med overskudd og Bildende Kunstneres Styre gikk igang med arbeidet for å skaffe utstillingen egen bygning. I 1892 ble det avholdt et tivoli som ga kr. 22.000 i overskudd. 1911 kjøpte Bildende Kunstneres Styre tomt i Rosenkrantzg. 10, en tomt de solgte for kr. 450.000 i 1924. Nå hadde man penger til å realisere drømmen om eget hus. Etter en brann i Wergelandsveien 17-19 i 1927, kjøpte Bildende Kunstneres Styre eiendommen, og i 1930 kunne Kunstnerenes Hus innvies. (8)

Statens Kunstudstilling er en betegnelse, som aldri har fått hevd som navn på de årlige Høstutstillingene. Når utstillingen kom

til å hete «Høstutstillingen» ligger det mer i dette enn en ren årtidsangivelse. Andreas Aubert skriver i Nyt Tidsskrift 1885 (s. 516) at når betegnelsen Høstutstillingen, og ikke den offisielle fastholdes av alle som har hatt levende del i de siste års arbeide for vår nasjonale kunsts utvikling, er det for å markere at dette er en utstilling, som opprinnelig hvilte på kunstneres eget initiativ. Samtidig ville man fremhølde at utstillingens «sunde og sikre udvikling» er betinget av at prinsippet om kunstens autonomi og kunstneres selvbestemmelsesrett i alt som angår deres virksomhet, må opprettholdes. Stortingets bidrag i 1884 betraktes som en offisiell anerkjennelse av prinsippet.

«Kunsten er i sit væsen ligesa selv - beroende som videnskaben, og dens

Heyerdahl, Hans Olaf: «Fiskergutto». Maleri.
Udstilt 1897.

Jørgensen, Sven: «Andagto». Maleri. Udstilt
1890.

II

institutioner bør derfor - i lighed med de videnskabelige, der i form af universiteter og fri højskoler har fået et i det væsentlige uafhængigt og selvstændigt udtryk - helt igennom præges af denne dens autonomi.»

Ser vi bort fra Morgenbladets omtaler av Høstutstillingen, som ennå i 1887 mente at nå var det på tide å avskaffe den, ble billedkunstnernes initiativ stort sett møtt med velvilje. Aftenpostens kunstanmelder Jonas Rasch, som ble betragtet som en håpløs dilettant som Lorentz Dietrichson allerede i 1880 hadde forsøkt å få fjernet som kritiker, var begeistret. I Aftenposten 21.11.82 innleddet han:

«Dette forsøg til en Salon i Kristiania kan glede sig ved et talrigt Besøg og en varm Tilslutning hos Publikum, hvad

det ogsaa ved nærmere Bekjendtskab fortjener.»

Før han gikk over til å omtale de enkelte bilder, uttrykte Rasch et ønske om at flere av disse skal finnes på Kunstsforeningens vegg til den forestående utloddning:

«... et sådant Indkjøb, tror jeg, vilde være i Medlemmernes Interesse, og være en frembuds Haand til en fuld Forsoning, som vist i Hjertet ønskes af alle Parter.»

Werenskiold ble omtalt i smigrende ordelag:

«Vi have her for os en Kunstner, der med Rette fortjener at behandles med særlig Opmerksomhed; thi ingen af vore nulevende yngre Kunstnere kunne saa berettiget gjøre krav paa, at enhver Udstilling her hjemme vilde regne det for en Reklame at kunne opvise Arbeider fra ham.»

Rasch avsluttet:

«Idet jeg nu tager Afsked med denne Udstilling er det med varm felt Tak til de Kunstnere, der have forskaffet os denne kunstneriske Nydelse, og med Haabet om, at næste Aars «Salon» maa kunneaabnes under fælles Medvirknings af vore yngre Kunstnere i Kristiania Kunstforening.»

Aftenposten tok også inn en reportasje Krohg hadde skrevet for det danske ukeblad Ude og Hjemme. I reportasjen hevdet Krohg at utstillingens umiddelige betydning lå i at den banet veien for forsoning mellom de kjempende parter. Ifølge Krohg holdt «det litterære venstre» på å lage partipolitikk ut av kunstnerenes feide med Kunstforeningen, men Thaulow rykket på dette tidspunkt ut og fikk saken tilbaketil sitt opprinnelige spor «idet han forlagte Tygden til den kunstneriske side og

satte sig i Spidsen for en Udstilling af Maleier for de strikende Malere, hvormed der blev gjort direkte Apell til Publikum.» (Aftenposten 12.12.82).

I motsetning til Krohg, fremhevet Werenskiold det partipolitiske moment da han i 1917 så tilbake på hendelsene:

«Naturligvis blev vi rykende uvenner med alle som hadde en anden mening, det var som det maaatte være det den gang, i alle forhold; al opposition fik smak av politik; opponere var det samme som at 'omstyrtre det bestaaende'. (...) Men saa var det ogsaa liv i leiren. Det kokte og putret paa alle kanter. Egentlig tror jeg ikke hørefolk hadde det saa morsomt som omstyrterne.» (9)

Samme år, 1917, utkom Lorentz Dietrichsons memoarer. Han beklaget at Kunstsforeningen ikke kom kunstnerne i møte i krav han fant rimelige og berettigede. Men han bebreidet kunstnerne for at de ikke hadde tatt foreningens motstand med overlegen ro

«som Bevistheten om, at de snart nok gjennem sin fortræffelige Production vilde faa levere det soleklare Bevis for sin moralske Ræt til at være de Ledende (...).» (10)

Kunstnerne skapte et motsetningsforhold mellom seg og publikum, ved å bryte broen mellom dem. Det oppsto ikke bare et skille mellom kunstnere og publikum, men mellom de gamle og de unge kunstnerne. Hertil kom kampen mellom de unge innbyrdes. «Nu gik Alt fortræffelig. Alle sloges imod Alle, i fuld Forvirring, og i fuld Glæde over Slagsmalet for dets egen Skyld. Saa skulde det være! Det var 'Liv'!»

Krohgs minne av kamptiden sluttet seg mer til Dietrichsons synspunkt enn Werenskiolds. I 1900 skrev han:

«... i Om 1880-årene ble de misvisende ord Gjennembruddet og Gjennembruddets Mænd, oppfunnet. Begreper særlig egnet til å nedrive den kunst hvis utøvere ikke hadde vært så heldige å leve på den tid. Det behøvdes intet gjennembrudd, alt publikum trengte var litt tid til å komme til fatning over alt det nye, som kun var nytt i ubetydelig grad, og i allefall bare utvendig.» (11)

Høstutstillingen fikk i 1889 en form, som den i hovedtrekk har beholdt frem til idag. Innholdet har imidlertid stadig skiftet, ihvertfall overfladisk sett. Høstutstillingen i 1882 var ikke bare et spørsmål om kunstnernes råderett over egen produksjon. I nevnte artikkel i «Ude og Hjemme» poengterer Krohg at dette ikke engang var sakens egentlige kjerne. Ifølge ham var konflikten hovedsak at de etablerte kunstoppfatninger og de moderne synsmåter ble stilt opp mot hverandre. De første Høstutstillingen hadde utvilsomt vital betydning for etableringen av realistenes kunstsyn. Det er også på Høstutstillingene utover på 1880-90-tallet vi først registrerer nye tendenser i samtidens norske kunst. Det er også i vesentlig grad i tilknytning til Høstutstillingen debatten omkring disse tendenser føres.

Av avisomtalene fremgår at debattemnet i 1882 ikke lenger var den «realistiske» og «naturalistiske» fremstillingsmåte, men «impresjonismen». Krohg omtaler i sin omtale i «Ude og Hjemme» Heyerdahl og Werenskiold som impresjonister, mens Thaulow og Wentzel representerer stoffmaleriet. I de følgende år er det begrepet «impresjonisme» som står i fokus blant de kunstomtalere som uttrykker seg med noen tyngde. Av dem sto Andreas Aubert i en stilling for seg.

Erik Werenskiold hadde våren 1882 oppholdt seg i Paris og offentliggjorde etter sin hjemkomst en artikkel i «Nyt Tidsskrift» om impresjonismen, bygd på sine inntrykk

av retningen på impresjonistutstillingene i 1881 og 1882. Werenskiold oppfattet impresjonismen som en form for naturalisme hvor naturen gjengis slik den ser ut, og ikke slik vi vet den er;

«Hvad kommer det maleren ved om der er 12 eller 16 pinder i et hjul, naar det gaar saa fort at han ikke kan skjelne dem?» (12)

Som karakteristiske trekk ved impresjonismen nevner Werenskiold dristighet i komposisjon og skissemessig behandling av motivet.

I et foredrag for sine gymnasiastvenner formulerte Kalle Løchen i 1883 hva han forsto med impresjonisme med utgangspunkt i Werenskiolds bilde «Gjetere» på Høstutstillingen:

«... hvor man opp i mellom vierkrat-set skimter noget, ja, Gud ved hvad. Er det en ko, - er det en hest? Se det er spørsmålet. Men netop dette er det naturalistiske. Hvor ofte hænder ikke netop det samme ude i naturen. Hvor ofte kan man ikke tvile om det er en ko eller en hest. At utføre væsenet deroppe mellom trærne slig at vi tydelig så hvad det var, vilde ikke være naturalistisk. Viser altså at i disse tilfælder er impresjonismen intet andet end en utvidet naturalisme.» (13)

I 1887 viet Andreas Aubert fenomenet en egen artikkel kalt «Impresjonisme og Farvedekomposition». Også for Aubert dreide impresjonismen seg om å gi en mest mulig fullkommen illusjon av det sette. Aubert trakk spesielt frem Krohgs maleri «Nordenvind» som eksempel på dristig dekomposisjon av fargen (14). Året før hadde Fredrik Koltsø (1860-1945) vist ti maleier, hvor fargedekomponeringen var dreiset til et langt mer ekstremt stadium enn i Krohgs bilde. Bildene var vesentlig malt

med kniv, og representerte også derved et etter norske forhold djært eksperiment. Aubert møtte disse bildene med stor skepsis, og hevdet at Kolstø i for stor grad var oppatt av tekniske forsøk og virtuosmessige eksperimenter. (15)

Harriet Backer (1845-1932) var jevnlig representert på Høstutstillingen 1883-1910, uten at hennes bilder dannet utgangspunkt for de store debatter. Aubert trakk i 1887 en parallell mellom hennes kunst og Whistlers. Han fant hos begge en nervøs følsomhet for den enkelte fargens avskygninger. Også Backer nærmet seg ved midten av 1880-årene et stemningsmaleri på naturalismens grunn.

De yngste i 1880-årene

Høstutstillingen fikk tidlig preg av å være debutantutstilling. Utstillingen i 1883 kan også betraktes som delvis elevutstilling med et stort innslag av elever knyttet til Krohg og Thaulow. Mange av dem hadde malt med Thaulow på Modum sommer/høsten 1883. I den litograferte katalogen gjorde debutantene seg sterkt gjeldende. Harald Bertrand (1856-90) fikk gjengitt tre malerier, Harald Schien, Thorvald Torgersen (1862-1943), Kalle Løchen (1865-93), Jens Wang (1859-1926) to hver, og Anette Anker (1851-85), Andreas Singdahl (1855-1947), Jørgen Sørensen (1861-94), Lorentz Norberg (1855-95), Olav Paulsen (1862-1948) og Edward Munch (1853-1944) ett hver. Dette året debuterte også Marie Tannahs (1854-1939), Georg Strømdal (1856-1914) og Gustav Wentzel (1859-1927) mens Eyolf Soot (1859-1928) debuterte året før. Tar man med Karl Jensen Hjell (1862-88) debut 1884, Bjarne Falk (1866-1911) debut 1885, Arne Hjersing (1860-1926) debut 1884, Ragnvald Hjerlow (1863-1947) debut 1883, Helene Gundersen (1858-1934) debut 1883, Eivind Nielsen (1864-1939) debut 1884, Halfdan Strøm (1863-1949) debut 1885, Signe Scheel (1860-1942) debut 1884, og Gudmund Ste-

nersen (1863-1934) debut 1885, Leis Schelde (1856-1933) debut 1884, Oda Krohg (1860-1935) debut 1886 og Agnes Steinenger (1863-1965) debut 1886, har vi stort sett nevnt de som fulgte etter den første generasjonen av norske friluftsmalerere. Det er en generasjon hvor kun Edvard Munch står frem som en betydelig fornøy i vår malerkunst. Når vi iblant støter på bilder av de øvrige kunstnerne, er det slående hvor godt mange av dem malte i sin ungdom. En grunn til den gjennomgående høye kvaliteten er at de arbeidet ut fra et fastlagt program de sluttet entusiastisk opp om, og programmet var formulert av Krohg, Thaulow, Werenskiold og Aubert. Kalle Løchen gir uttrykk for de unges trosviss-het:

«Jeg vil forresten sige, at den strid, som føres de moderne kunstnere sig imellem ikke egentlig er af nogen særdeles bitter art, da den nærmest dreier sig om de forskjellige opfatninger innen den store følelses opfatning af kunsten i Realismen. Realismens kjærsunde og friske opfatning - den er vi alle med på, og jeg siger uden at blinke med einene, uden at føle nogen skam over min ensidighed: Lykkelig kun den kunstner, der har forstått sin tid, lykkelig kun den kunstner, der har forstått realismen i dens skjonne bedste forstand.» (16)

Straks andre ideer ble aktuelle mot slutten av 1880-tallet, fikk de fleste av denne annen-generasjons realister problemer med å forholde seg til de nye signaler. Aubert og Werenskiold møtte de mindre etablerte med skepsis, og Krohg trakk frem Munch som den ene store begavelse bland dem. Det kan virke som det hurtig oppsto et skille mellom gruppen av hjemvendte 1880-talls-malerere og de som hovedsaklig hadde sin utdannelse i Norge, og først foretok sine studiereiser utover i 1880-årene. Aldersmessig lå gruppene nokså nær hverandre. I sin omtale av Høstutstillingen i 1883 reagerte

Werenskiold mot det tillært programmatiske i de yngstes malerier:

«Man må ikke gå med på synspunkter og meninger for man er sikker på om man selv virkelig mener dem og kan forsvere dem.» (17)

Aubert var i sin omtale av Høstutstillingen 1887 heller ikke begeistret for utviklingen. Han formante de unge til å legge større vekt på studiet av formen.

De fleste merket tidlig ut Edvard Munch blant de unge. Werenskiold omtalte ham i 1883 som den som sto friest i forhold til sine forbilder. Aubert innvendte mot ham at selv om man er i besittelse av geniale evner, er man ikke spart for «selvutviklingens selvfornekende møie», og advarer mot å tro at man kan drømme seg til mesterskap.

I 1886 utstilte Munch en «studie», dvs. «Syk pike». Aubert hadde for Munchs skyld ønsket at bildet var blitt refusert. Bildet viste at han tok det slapt med sin selvutvikling:

«Som denne studie (!) nu er, er det kun et kasseret, halvt udskræbt Udkast. Han er selv blevet træt under Arbeidet. Det er en Abort, en af de, som Zola saa glimrende har skildret i *L’Oeuvre*.» (18)

At ikke alle reagerte på samme måte fremgår av Aftenposten 28.10.1886, hvor det refereres til at en av utstillingens ledende menn skal ha beklaget at man ikke hadde priser å utdele, da dette bildet burde få en gullmedalje. En annen skal ha uttalt at han ikke våget å stille ut sine arbeider i samme rom som et slikt mesterverk.

Eldre kunstnere

Høstutstillingene i 1880-årene hadde et nokså enhetlig preg. Det var vesentlig manifestasjoner av realistisk kunst. Den eldre

generasjon kunstnere støttet i liten grad opp om utstillingen. Det de sendte inn ble stort sett antatt. I den grad de møtte frem, var det ikke omkring deres bilder interessen samlet seg.

Av de eldre kunstnerne som stilte ut i 1884-1900 kan nevnes:

Peter N. Arbo (1831-92) utstilt i 1884, 86-88, Anders Askevold (1834-1900) 1886, Christen Brun (1828-1905) 1888, 91, 97, 1900, Franz Bøe (1820-91) 1884-87, 90-91, Brynjulf Bergslien (1820-98) 1884, 87, 94, 95, Johan Benettet (1822-1904) og Fredrik Collett (1839-1914), som utstilte 18 ganger (1885-1912) 1884-88, 92. Sigwald Dahl (1827-1902) 1884, 86, Hans Gude (1825-1903) 1884-86, 94, 96, 97, 99, 1900. Olaf Isaacson (1835-1893) 1884-88. Vincent Stoltenberg Lerche (1837-1892) 1884, 85, 87. Morten Müller (1828-1911) 1884, 87 (Trondheim), 1900. Niels Bjørnsen Møller (1827-1887) 1887. Amaldus Nielsen (1838-1932) 1884, 86, 87, 88, 90, 94-99, (også i 1883) og Carl Sundt Hansen (1841-1907) 1890, 91, 96 og 1903.

I 1886 antydet anmelderen U.E.P at flere har holdt seg borte på grunn av vilkårlig jurering i 1885 og at de eldre naturlig nok ikke sendte inn når de unge bestemte utstillingsjuryn. (19)

I 1887 ble det arrangert en Vårutstilling som alternativ til Høstutstillingen. Den fikk støtte fra norske kunstnere bosatt i Tyskland og enkelte yngre malere som Wilhelm Peters (1851-1935). Utstillingen ble ingen suksess, og forsøket ble ikke gjentatt. Den kjente og populære maleren Adelsteen Normann (1848-1918) ble oppsiktvekkende refusert i 1886. Blant de eldre ble Amaldus Nielsen, hans Gude og Olaf Isaacson møtt med sympati fra de unge. Nielsen omtales av Werenskiold i 1883 som «en av vore populærste kunstnere; jeg vil sige mere: han er en av vore største», og i 1885 ble han valgt som medlem av utstillingsjuryn. Samme år hyller Aubert Gude:

«... vor tak og vor kjærlighet kan aldrig glemme, hvad han er for vor kunst. Han har i sin lykkelige elastiske begavelse omspændt vort lands naturskjønnhed med en rigere og fruktbarere elsk, end det endnu er falt i nogen af vores kunstneres lod, og vor kjærlighet til vor natur er vaagnet under hans aandfulde leden.» (20)

Den fremste representant for norske malere i Tyskland, ble også tatt til inntekt for de unges kunstsyn. Friluftsmaleri og et norsk motivtfang fant man også som de fremste kvaliteter også blant norske malere i utlandet.

III

Nasjonal kunst og stemningsmaleri

Christian Krohg skrev om Høstutstillingen 1882 at den viste at det ikke fantes noen norsk, nasjonal kunst, og at norsk kunst trivdes best når kunstnerne deltar i de store kultursentres pulserende kunstliv. (21) Krohg og Thaulow kom til å stå for en linje som ikke var opprettet av å definere et nasjonalt program for norsk kunst. Her kom de i motsetningsforhold til Aubert og Werenskiold, som ble ideologene for en nasjonal linje i vår kunst. Det nasjonale begrenset seg i stor grad til å oppf ordre malerne til å trenge inn i den hjemlige natur og kultur. Werenskiolds «En bondebegravelse», utstilt 1885, betegner Aubert som vår yngre nasjonal kunsts hovedverk. Bildet uttrykker «en kraftig personligheds energiske kjærlighet til sit folks og til sit fædrelands natur. Og uden al tendens.» (22)

På utstillingen 1885 fantes forevrig male rier som pekte mot en fordypelse i motivenes stemningsinnhold. Disse nye trekkenne fant Aubert bl.a. i Kitty Kiellands «Efter solnedgang»:

«Det karakteristiske hjemlige motivet spidsgavlet, hvidgaard, som speiller sig i en indso - har gitt hendes lyrik et sikkert holdepunkt, saa at den ikke flyder ud i abstrakt almindelighed.» (23)

Aubert poengterer at hun umulig kunne ha lagt den samme følelse av stemningens intensitet i bildet hvis hun hadde valgt et fransk motiv. En ny følelse for det poetiske uttrykk i motivet, fant anmelderen også i Wentzels bidrag «det hverdagsliges skilder, den jevne, nøkterne iaktager møder os som stemningsmaler, som musikalsk erotiker.» Også i Munthes «På Volden» var det stemningen som grep: «Formen har adskiltig flyktigt og raat, men stemingen er ligesaa intens, som dens udtryk er eindommeligt. Mens voldens husrække, under de tætte løvtrær, fanger aftenhimlens lysreflekser, føler vi i røgstrimlerne over elven, byen nær med sin trafik og sit travle dagverk.»

Den nye inderligheten i motivoppfatningen, manifesterer seg i 1886, i en rekke bilder malt av den første generasjons realister. Werenskiold, Kielland, Munthe, Petersen og Skredsvig møtte alle med stemningslandskaper malt samme sommer på Skredsvigs gård i Fleskum.

Aubert betraktet utviklingen fra midten av 1800-tallet som en øket fornorskning av vår kunst. Han stilte opp Thaulow og Werenskiold som kontraster. Thaulow var den kresne artist som valgte en dempet, harmonisk fargeskala og maler vinter, vår og høst, mens Werenskiolds mer allsidige personlighet fikk ham til å stille den nye oppgaven; å skildre et grønne i dets fulle kraft. (24)

Auberts program for hjemstavnskunst, stettes av Werenskiold, bl.a. i artikkelen «Stopp litt igjen!». (25) Werenskiold hevdet at en nasjonal kunst vokste frem gjennom kunstnerens innlevelse i det liv og den natur han vil fremstille, og det krevede sam-

liv med det miljø han ønsket å skildre. Ifølge Werenskiold lå den betraktnign til grunn for naturalismen, at kunstneren skaper et bedre kunstverk når han maler så godt det er ham mulig etter naturen, fremfor å male ut av hodet. Siden ingen kan skape et kunstverk uten å holde av sitt emne, følger en nasjonal kunst som en nødvendighet av den naturalistiske metoden. Werenskiold gjør seg her til talmann for et hjemstavnsmaleri, som mange norske kunstnere skulle utøve helt frem til idag.

1890-årene - generasjonsskifte og nye idealer?

Omkring 1890 møter vi på Høstutstillingen bilder, som ikke bare tar opp i seg et dyptemningsinnehold innenfor en naturalistisk form, men bilder som gir en ny form til stemningene. Det er den kontinentale ny idealisme som har nådd Norge. Prins Eugen skrev i et brev 16.11.1891; «Også her (i Kristiania) er man kommet så langt at det bare blir svært for stil, ornamentalt, symbolikk - ordet dekorativ bruker de merkelig nok ikke.» (26a)

Prins Eugen deltok i 1891 og -94 med stemningslandskaper, som var beslektet med hva det yngste kull norske malere frembrakte samtidig. Man aner at spesielt Sohlberg kan ha tatt inntrykk av Prins Eugens høstutstillingsbidrag.

Aubert hadde i sine kunstomtaler fra slutten av 1800-tallet fremhevret nødvendigheten av et formstudium, som supplement til arbeidet med fargen. Dette var et råd både eldre og yngre malere tok alvorlig. Selv Werenskiold tok et studieopphold i Paris for å arbeide med formen. Magne Malmanger har vist hvordan kunstdebatten omkring de nye maleri-ideer i 1890-årene foregikk på premisser i det vesentlige lagt av Aubert og generasjonen Krohg-Werenskiold-Munthe. (26b) De nye ideene ble alt så ikke formulert og båret frem av en ny generasjon malere, ihvertfall ikke i første omgang. De aller yngste ser i det hele ut til

å ha vanskeligere for å få innpass på Høstutstillingen utover i 1890-årene, enn i det foregående tiåret.

Holder vi Munch (debut 1883) og Thoralf Holmboe (debut 1887) utenfor inntar de malere vi idag regner som typiske representanter for nittiårene, en beskjeden plass på utstillingene. I 1891 debuterte Lars Jorde (1865-1939), Prins Eugen (1865-1945), Thorvald Erichsen (1868-1939) og Einar Øfsti (1862-1906), i 1892 Olaf Gulbrandsen (1873-1958) og Gustav Vigeland (1869-1943), 1894 Halfdan Egedius (1877-1899), Harald Sohlberg (1869-1935), Oluf Wold Thorne (1867-1919) og Otto Henning (1871-1920), 1895 Alf Lundeby (1870-1961), Gabriel Kielland (1871-1960), og August Jacobsen (1868-1955), i 1896 Arne Kavli (1878-1970) og Kristen Holbø (1869-1953), i 1897 Emanuel Vigeland (1875-1948) og Harald Krohg Stabell (1874-1963). Denne nye generasjonen møtte sjeldent med mer enn 1-2 verk og ofte med års mellrom.

Jens Thiis innvarslet i en omtale av sort/hvitt utstillingen i 1893, en ny romantikk i billedkunsten. Trass i naturalismens fortjenester innvendte Thiis at det var en viss ensidighet og småskårenhet ved den. (27) Thiis har forståelse for at den foregående generasjonen reagerte mot sin ungdoms romantikk. Den oppvoksende slekt hadde ikke opplevd noen romantikk og gikk i hemmelighet og drømte etter en ny ideal-kunst. (28) Thiis betegner Munch som de unges trost og håp, men hvor ble de andre av: «Det eventyrlige og saakalte uvirkelige stod for døren, det felte vi, vi sadt spændt og ventet, at det skulle banke paa.» Thiis oppfattet den dekorative kunst som i sitt vesen, motsatt av naturalisme. Dens viktigste virkemidler er linjen og enkle fargevirknings. Han trakk frem Munthes nye dekorative akvareller som eksempler på en dekorativ, antinaturalistisk kunst. I dette var han på kollisjonskurs med Aubert, og med Munthe selv. For dem vokste den dekorative kunsten føgeriklig frem av et fordypt

Kolstø, Fredrik: «Ude ved Laksenotens». Maleri. Utstilt 1892.

naturstudium, hvor naturformens struktur ble gjort til gjenstand for studium. Det var dessuten en kunst vokst frem av samliv og forståelse av norsk kultur. Werenskiold og Munthe hever sin naturalisme opp på et høyere plan gjennom dekorativ forenkling. Fantasi og virkelighet smelter sammen i en syntese. For Aubert var den form for fantasiarkunst Thiis gjorde seg til talsmann for, utslag av dekadense. Aubert ønsket en tid velkommen hvis viktigste grunntrekk pekte i dekadent retning. Opp mot bohemmens slapphet satt Aubert dyrkerne av friluftsliv, skiløp og fotturer. «Vi bør forfines, men holde os sunde.» (29) Munch sto som hovedfiguren for dekadensen og Aubert kritiserte ham for en usunn dyrking av sitt ego og nytelssykk selvbeundring. Han håpet at et opphold i Paris med alvorlige studier av akte tegning skal bringe Munch på bedre tanker.

I 1891 deltok Munch siste gang på Høstutstillingen (med unntak av gjesteopptreden i 1930). Han viste «Natt i Nizza», «Solskinnsdag i Nizza» og «Studie. Ung Pige» og dessuten tre arbeider på papir bl.a. «Aften - dvs. Melankoli». «Natt i Nizza» ble erhvervet av Nasjonalgalleriet på utstillingen.

Senere markerte Munch seg overfor offentligheten gjennom separatutstillinger. Dette ble en stadig vanligere utstillingsform, noe som bidro til å svekke Høstutstillingens rolle utover i 1890-årene.

Ved siden av Munch var Thoralf Holmboe (1866-1935) den som omkring 1890 formidlet impulser fra den internasjonale jugendstilen blant de unge. Holmboe var også den første av sin generasjons norske malere som brakte direkte referanser til

Caspar David Friedrich inn i sine bilder. I perioden 1887-1900 stilte han ut 70 arbeider på Høstutstillingen.

Både for Munch og Holmboe gjaldt at begge var preget av 1880-tallets estetiske debatt. Deres stilisering tok sitt utgangspunkt i naturstudier. Ikke minst var Holmboe sterkt knyttet til den natur han malte og han skildret den parallelt i naturalistiske bilder, preget av hans skolerings hos Gude, og i stiliserte versjoner hvor han gikk lenger i abstrahering enn noen av sine samtidige norske kolleger.

Egedius bret heller ikke med det grunnsynet realistgenerasjonen stod for. Hans kunst var i slekt med Werenskiolds. Også Harald Sohlberg har et sterkt islett av naturalisme i sin kunst, selv om han i likhet med Holmboe kan bevege seg langt i stilisering av motivet. Verken hos Holmboe, Egedius eller Sohlberg gjorde en dekadent livsholdning seg gjeldende. Holmboe og Sohlberg fremsto nærmest som besteborgere i sin livsstil. Et manuskript til en samling dikt og aforismer fra 1892-94 av Sohlberg viser en kunstner i en eksistensiell krise. Han avviser materialismen og søker en tro, samtidig er han trett av bohemmens livslede og parodierer diktere som Vilhelm Krag og Sigbjørn Obstfelder. Svaret på hvorfor de unge har mistet motet og handikraften finner Sohlberg i at deres drømmer og fordringer ikke har mennesklige proposjoner, deres ønsker er for store for jorden.

«Se, du har dyder og laster, haab og tvil, forstand og drømme. Men det er netop dette som gjør at du ikke er en djævel, og ikke en engel, men et menneske. Men vær da en Mand, og vid at du staar med begge dine ben og din tilværelse i livet og staa ikke der med dit ene ben i livet og det andre i et drømme-dil-rige.» (30)

I likhet med Holmboe studerte Sohlberg sine motiver grundig. Han fotograferte

dem og tegnet studier. Det var neppe bare et innfall som fikk hans venn Jens Thiis til i 1906 i Norske Malere og Billedhuggere, å trekke en parallell mellom Sohlbergs realisme i bildet «Studie fra et Arbeiderkvarter i Christiania» og Christian Krohgs tendensmaleri fra 1880-årene. (31)

Den unge generasjonen hadde formet sitt kunstsyn under inntrykk av den debatt åttiårenes fremste billedkunstnere og litterater førte. Krohg skriver i Tanker om kunst 1984:

«Allerede Impressionismen forlagde det kunstneriske Maal fra den hidtil tilbedte døde Natur over til den mennesklige Aand, idet impressionisterne erklaerte, at det ikke var Gjenstanden, som var interessante, men Maaden på hvilken Kunstneren opfattede den. For såvidt står alt så Symbolismen, når den lægger Hovedvaegten på det Åndelige, som en videre Udvikling og nær beslektet med Impressionisme.» (32)

Det er rimelig å tro at Krohg ikke så noen motsetning mellom sin egen kunstoppfatning og nittitallets symbolisme, slik den kommer til uttrykk hos norske kunstnere som Munch og Sohlberg.

Vi finner i 1880 og -90-årene sporadisk utenlandske kunstnere representert på Høstutstillingen. Paul Gauguin stilte ut, etter tilskytndelse av Frits Thaulow, to stilleben og et portrett i 1884. En privat samler lånte i 1886 ut to landskapsmalerier av Gustav Courbet og Charles Daubigny. 1890 ble et maleri av Camille Pisarro vist. I 1891 var Edgar Degas representert med pastellen «Danseuses» og i 1892 var en skulptur av Auguste Rodin med.

Et tredvetall danske kunstnere opptrådte på Høstutstillingen i denne perioden. I 1887 viste bl.a. Wilhelm Hammershøi, Peter S. Krøyer, Anna og Michael Ancher,

Egedius, Halfdan: «Lørdagskveld». Maleri. Utstilt 1894.

Lauritz A. Ring, Julius Paulsen, Viggo Johansen og Joachim Skovgaard malerier. Denne brede mønstringen hadde nok betydning for en økt interesse for dansk kunst blant de yngste norske kunstnere ved inngangen til 90-tallet.

Høstutstillingene i 1890-årene sto i forsoningens tegn. I en artikkel fra 1900 bemerket Krohg at ved 10-års jubileet for Statens Kunstudstilling i 1894 var all kritikk forstummet, både av utstillingen og den utstilte kunst:

«Aldeles uafhængig af alt dette og af Andreas Aubert, der endnu et Par Aar sendte Indberetninger a la Amtmænderne angaaende Aarsudbyttet, arbeidede baade de 'Gamle', 'Mellengenerationen' og 'det yngste

Kuld' rolig videre paa sin Uddannelse og Uddybelse af sit Talent.» (33)

Skulpturen frem til 1920-tallet

Skulpturen utgjorde et tallmessig ubetydelig innslag på utstillingene. Det var heller ikke med utgangspunkt i skulpturarbeider debatten om ulike kunstneriske holdninger ble ført.

Av de eldre billedhuggerne utstilte Brynjulf Bergslien (1830-1898) i 1884, 87, 94 og 1895; Christen Daae Magelsen (1841-1940) i 1882 og 1887.; Søren Lexow-Hansen (1845-1919) viste sitt hovedverk fra 1883, «Vala, opstegen af Graven, beundrer Ragnarok» i 1885 og Stephan Sinding (1846-1922) utstilte i 1883 og 1887 og Mathias Skeibrok (1851-96) 1883, 90 og 92. Skeibroks «Træte marmoreksemplar utstilt i

1884, danner i skulpturen en parallel til de realistiske bestrebelsene hos samtidens malere. De yngre billedhuggerne Halfdan Hertzberg (1857-1890), Lars Utne (1862-1922), Jo Visdal (1861-1923) og Ambrosia Tønnesen (1859-1948) sluttet seg også til realistenes program.

Ny-idealismen i 1890-årenes maleri fikk et tilsvarende sted i skulpturen hos Valentin Kielland (1866-1944), debut 1888, Mengen Schelde-rup Ebbe (1871-1945) debut 1888, Gunnar Utsond (1864-1950) debut 1897 og Gustav Vigeland (1869-1943). Vigeland utstilte i alt ti arbeider i perioden 1892-97, vesentlig byster. Et lite gløtt inn i samtidens internasjonale skulptur fikk utstillingsbesøkeren gjennom Auguste Rodins «Johannes den Døbers Hode» utstilt i 1892, Camille Claudels byste i 1897, og den danske symbolisten Agnes Slott-Møllers «Dronning Dagmars Død» i 1898.

I 1901 debuterte Wilhelm Rasmussen (1879-1965) og Robert Dietrich (1877-1913). Rasmussen stilte ikke ut igjen på Høstutstillingen før i 1930. For ham var Høstutstillingen helt uten betydning for den plass han fikk i norsk kunst. Dietrich, derimot, fikk i 1903 et gjennombrudd med seks små skulpturer, som etter utstillingen ble vist i Kristiania Kunstforening. Dietrich var fra 1906 sinnssyk, og den lille gruppen arbeider utstilt i 1903, utgjør hans innsats i norske billedhuggerkunst.

Ingebrigts Vik (1867-1927) deltok kun en gang på Høstutstillingen. I 1903 viste han sitt monument over Niels Henrik Abel, Viks øvrige befatning med Høstutstillingen var å sitte i juryen for billedhuggerne 1910-15.

Det var få debutanter blant billedhuggergruppen i perioden 1905-20. Vi finner ingen parallel til de heftige stridigheter mellom de unge malerne. Modernistiske trekk finner vi kun presentert gjennom den danske gjest Jean Gauguin som i 1915 viste ti skulpturer, bl.a. «Manden med brilleslan-

Sørensen, Jørgen: «Sommerlandskap». Maleri. Utstilt 1894.

Sohlberg, Harald: «Nattelglod». Maleri. Utstilt 1894.

ge før og etter biddet» og «Joky, som springer over galoperende hest». Også titlene er helt fremmed for samtidens norske skulptur, hvor en titel som «Statuette av vagtmester L.» (Magnus Vigrestad, 1915) gir en pekepinn om den tradisjonalisme Høstutstillingens skulpturer var preget av.

Omkring århundreskiftet begynte flere kritikere å ringe i varselklokken. Høstutstillingen karakteriseres ikke bare som kjedelig, men til og med trøsteslos. (34) Og i 1901 kan man lese om utstillingen:

Folkestad, Bernhard: «Pariserhatten». Maleri. Utstilt 1909.

«Der er ingen ny Vri paa hverken de gamle eller nye Læderflasker, ingen sterk og personlig Kunst, intet, som raaber af Veien, lidet, som fængsler og giber.» (35)

Går vi gjennom katalogene for årene 1900 og 1901 er det slående hvor mye god kunst som ble utstilt. Av de 516 utstilte arbeiderne disse to år er det omlag 200 som formodentlig kan tale et gjensyn. Det ble utstilt arbeider vi idag regner som hovedverker av bl.a. Arne Kavli, Harriet Backer, Thorvald Erichsen, Kitty Kielland, Gerhard Munthe, Oluf Wold Thorne, Erik Werenskiold, Lars Jorde, Einar Øfsti, Robert Dietrich og Fredrik Collett. Når vi i omtalene allikevel støter på uttrykk for kjedosomhet og skufelse, forteller det mer om Høstutstillingen som utstillingsform, enn om kunsten. Etter at utstillingens enhetlige preg forsvarer omkring 1885, begynner de problemer som hefter ved denne form for masseoppbud av kunst å melde seg. For det første kom stridheter om juryens sammensetning, men dette dekket bare over de grunnleggende motsetninger i kunstneriske holdninger. Da enhver utstilling er et kompromiss mellom forskjellige holdninger, arter utstillingene seg også som uoversiktlige sammenstillinger av motsatte kunstneriske yttringer. De kunstnere som ønsket å formidle sitt budskap foretrak separert utstillingens form, eller slo seg sammen med likesinnehavende.

de. I 1899 avholdt de yngste en utstilling hos Blomqvist som dannet opptakten til en serie utstillinger av unge malere frem til dannelsen av UKS, da Vårutstillingen overtok. De unges misnøye med Høstutstillingen fra århundreskiftet og fremover, kom i stor grad av at utstillingen var sprengt, og de etablerte kunstnerne tok nok et visst hensyn til hverandre. (36)

I 1903 åpnet en fraksjon av de unge en «fri utstilling» samtidig med Høstutstillingen. Munch, Heyerdahl og Krohg stilte ut sammen med de unge, bl.a. Theodor Laureng (1879-1929), Torstein Torsteinson (1876-1966), Henrik Lund (1879-1935) og Anders C. Svarstad (1869-1943). Av enkelte ble utstillingen tolket som en protest mot Werenskiold og kretsen om ham, men Krohg avviste dette og pekte på at han også stilte ut på Høstutstillingen, hvor også Heyerdahl deltok.

I årene 1900-10 førte de såkalte nyimpressionister og Matisse-elevene nye momenter inn i norsk maleri. Ingen av disse gruppegruppene brukte Høstutstillingen som hovedforum for sin kamp for oppmerksomhet. Nyimpressionistene ble ikke oppfattet som radikale fornyere av norsk kunst, det ble derimot Matisse-elevene da de begynte å gjøre seg gjeldende. Den som sterkest manifesterer seg som en budbringer for nye ideer var Henrik Sørensen (1882-1962).

Sørensen debuterte i 1904 med et landskap og deltok deretter årlig med i alt 13 malerier før han i 1909 viste fem malerier preget av hans opphold hos Matisse. Jean Heiberg, som hadde debutert i 1907 med et litografi, viste tre malerier.

Christian Krohg møtte de nye friske takte ne med begeistring, og mente at han kunne trekke en linje fra Munch til Matisse frem til Sørensen. Det nye maleriet befant seg altså innenfor en estetisk ramme han selv

Werenskiold, Dagfin: «Bondefamilie». Maleri. Utstilt 1927.

hadde trukket opp i 1880-årene. Nyimpressionistene Folkestad, Lund og Laureng delte ikke Krohgs entusiasme, og angrep den nye retning for nærmest å være uttrykk for pueril barnaktighet. (37) Det kom ikke til noen allianse mellom Krohg og Matisse-elevene.

Sørensen hadde tidligere hatt tilknytning til Werenskiold, som nå karakteriserte hans kunst som «avskyelig smoreri». (38) Vinteren 1909-10 var den norske koloni hos Matisse foretak og i 1910 stilte Severin Grande (1869-1934), Bernhard Hinna (1871-1951), Magnhild Haavardsholm (1880-1964), Jean Heiberg (1884-1976), Einar Sandberg (1876-1947), Per Krohg

og Deberitz (1880-1945) var kun tre ganger på Høstutstillingen i 1906, 09 og 45. Deberitz-eleven Astri Welhaven Heiberg (1881-1967) viste fra 1912 malerier preget av læreren, men med en egen fridighet, som skapte store forventninger hun senere ikke innfridde. Kunsthistorikeren Carl W. Schnitler omtalte deres bidrag under overskriften «Det Upersonliges Triumf» og anklaget de unge for å gi seg slagordene i vold.

Heiberg, Jean: «Søsknen». Maleri. Utstilt 1930.

(39) Schnitler satt imidlertid et håp til det nye farvesyn de unge representerte.

Med de åpenbare dekorative kvaliteter Matisse-elevenes malerier røpet, var forutsetningene tilstede for en tilnærming mellom Matisse-elevene og Werenskiold/Munthe-kretsen. I et brev til den svenske maleren Birger Simonsson forteller Henrik Sørensen i august 1911 at han skal til Italia:

«Jeg for min part er nu mest forhippen på tegning og formsspørsmålet og vilde se fornemlig venetianere, Tintoretos store kompositioner, da Vincis tegninger og Michel Angelos. Jeg vil nemlig bli ren akademiker - det er at kunne tegne - Jeg vil gjøre raske croquis-notater og vil søge lære mig hvordan virkelig ser ud.» (40)

Etter opprettelsen av Kunstakademiet i

Aulie, Reidar: «Tendens». Maleri. Utstilt 1931.

1909, fikk Christian Krohg som den første direktør, en plattform for maktutøvelse. Den benyttet han også til å skaffe seg innflytelse over Høstutstillingen. I de kommende år blir Krohgs akademielever den dominerende gruppe på utstillingen, mens Werenskiold/Sørensen-kretsen holder seg i større og større grad borte. I 1909 satt bl.a. Sørensen, Wold-Thorne, A. Jacobsen, S. Grande og T. Erichsen i juryen. I 1910 satt Thorne, Sandberg, Ødegaard, Jorde og Sørensen, Peterssen, Tannæs, Strøm, og Marie Hauge i juryen. I 1911 var alle disse ute og bare Grande representerte Matisse-orienterte. I 1912 overtok Krohg og hans fløy juryen, med Eilif Peterssen som eneste representant for Werenskiold-fløyen. (41)

De fleste av de elever som gikk gjennom Kunstakademiet, oppnådde aldri å få noen fremtredende posisjon. Mange av dem er i dag bare navn i Norsk Kunstnerleksikon. De var habile kunstnere, men de ferreste

forholdt seg til problemstillinger som etter tiden har festet seg ved som de vesentligste i periodens kunst. Arbeidene deres virker forsiktige og uten profil. Av like stor betydning som Kunstakademiet for de unges tradisjonsbundenhet, var nok Tegneskolen formidling av tankegods med røtter tilbake til 1880-årene. De fleste som kom inn ved Akademiet i Krohgs direktørperiode, hadde vært elev av Eivind Nielsen ved Tegneskolen. Ved avslutningen av første verdenskrig dro de første akademikullene til Paris for å utdanne seg videre. Deres solide grunnutdanning innen en naturalistisk fremstillingsform ga dem de beste forutsetninger til å slutte seg til den nyklassismen som kom som en reaksjon mot den første bolge av nonfigurativ kunst umiddelbart etter krigen. At en tidligere «modernist» som Picasso oppsøkte de gamle mestre for å forme seg, ga legitimitet til de unges bestrebelsjer. De fleste som søkte seg til Paris var tilbake etter forholdsvis korte opphold. De økonomisk vanskelige tider

Johannessen, Erik Harry: «Hjørnestinen». Maleri. Utstilt 1935.

utover i 1920-årene var sterkt medvirkende årsak til at denne generasjons kunstnere i liten grad maktet å utvikle seg. Mange søkte seg til provinsen hvor de etablerte seg som lokale leverandører av billedkunst for et publikum med overveiende konservativ smak. Heller ikke de få kunstnerne som var fastboende i Frankrike i lange perioder av 1920-årene maktet å etablere seg verken i utlandet eller i Norge. De gode konjunkturer under krigen hadde ført til en overproduksjon av håpefulle kunstnere, som etter noen få ganger på Høstutstillingen forsvant ut av utstillingsbildet. Johan H. Langgaard skrev i 1925 at alene den gode kunst var ikke overflødig, og i den herskende krisetid var det riktig av kunstnerne å gjøre

porten inn til Høstutstillingen trangere. Utstillingen i 1925 omtales som den beste på mange år, takket være en nadeløs juryring. (42)

Nyklassisistene var en dominerende gruppe på Høstutstillingene i 1920-årene. I første halvdel av tyvetallet talte nyklassisistene bl.a. Ola Abrahamsen (1883-1980), Leon Aurdal (1890-1949), Carl von Hanno (1901-53), Roar Matheson Bye (1895-1987), Torstein Rusdal (1887-1971), Sigurd Danier (1894-1946), Erik Brandt (1897-1947), Bernt Clüver (1897-1941), Tor Refsum (1894-1981) og Ridley Borchgrevink (1898-1981). Disse kunstnerne var så å si årvisse deltagere på Høstutstillingene

1920-40. Bjarne Ness (1902-27) hørte også hjemme blant nyklassisistene. Ness stilte ut på Høstutstillingen kun en gang i 1925 med «Komposition». Det året vakte Ridley Borchgrevinks «Landskap fra Siam» oppsikt, men Ness debut gikk ikke upåkret hen. Johan H. Langgaard kalte den en begivenhet.

Mot slutten av 1920-årene fortsatte Rolf Rude (1899-1971), Henrik Finne (1898) og Trygve Torkildsen (1899-1984) bestrebelsene på å knytte tråden tilbake til de gamle mestre, samtidig som man høste erfaringer fra kubismens betoning av bildets formale regler.

De unge nyklassisistenes innsats kom i skyggen av Sørensen, Revold og Krohg, som i 1920-årene fornøyde sin kunst ved å assimilere trekk fra nyklassisismen i sitt maleri. Alf Rolfsen (1895-1979) var den eneste blant de unge, som fikk en posisjon på linje med Matisse-elevene. Han debuterte i 1918 med dekorativt kubiserte landskaper. I 1920-årene stilte han ikke ut på Høstutstillingen.

Den norske kubisten Thorvald Hellesen (1888-1937) deltok aldri på Høstutstillingen, men de mer forsiktige tilløp til abstrakt maleri som Ragnhild Keyser (1869-1943), Ragnhild Kaarbø (1889-1969) forsøkte seg med i årene 1925-27, ble presentert gjennom et arbeide av Keyser i 1925 og et av Kaarbø i 1927.

I motsetning til sine malende kollegaer, kom bildehuggerne blant nyklassisistene til å erobre en plass i første rekke i norsk kunsthistorie. Gunnar Janson (1901-83) debut 1920, Stinius Fredriksen (1902-77) debut 1921, Nicolai Schioll (1901-84) debut 1922, og Dyre Vaa (1903-80) debut 1923 og Emil Lie (1897-1976) debut 1931.

Bildehuggerne som kom til i det komende tiår, fører ikke inn vesentlig nye momenter utfra en stilistisk eller idéhistorisk vur-

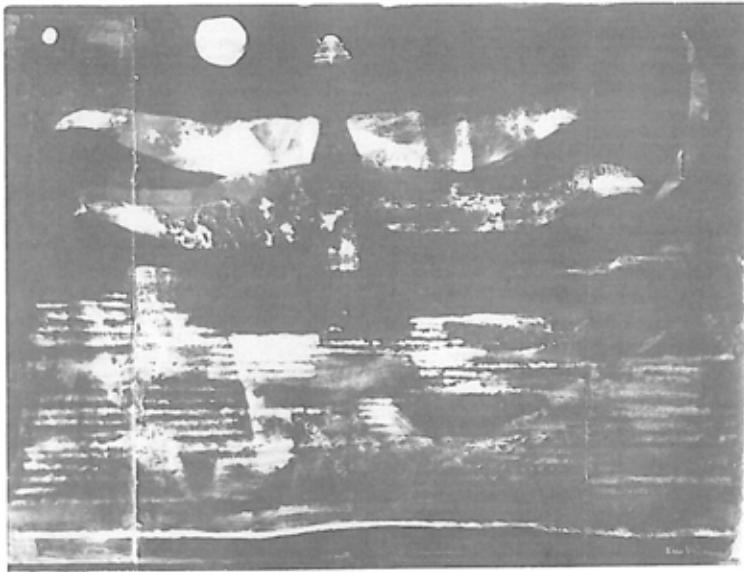

Rise, Bjarne: «Former fra underbevisstheten». Maleri. Utstilt 1935.

dering, men der er ubetinget markante skikkeler i vår kunst, som Ørnulf Bast (1907-74) debut 1930, Per Palle Storm (1910) debut 1933, Odd Hilt (1915-86) debut 1935 og Joseph Grimeland (1916) debut 1935.

Tendensmalere og surrealist i 1930-årene.

Høstutstillingen i 1930 innviet Kunstnernes hus. I sin utstillingsomtale i Kunst og Kultur trakk Johan H. Langgaard frem Henrik Sørensen og Jean Heiberg som utstillingens nøkkelfigurer. (43) Heiberg viste sine nyklassisistiske komposisjoner fra siste halvdel av 1920-årene og Sørensen «Revolutjon i Oslo 1917» Langgaard skrev om bildet: «Vansklig vil man finne det enkelte billede som tydeligere gir uttrykk for sin skapers fengslende egenart, enn dette hans siste store innlegg mot hatets, mordlystens og uforsonlighetens ånd mellom menneskene. Det gir en straks og uten forbehold romantikeren og den idealistiske drømmer, som i kunsten ikke ser et mål, men et sosialt

Stømme, Olav: «Sommerfugl over en by». Maleri. Utstilt 1936.

organ, et middel til slektens fremme og forbedring.»

I 1930-årene dannet bilder med motiver som kan tolkes som forsøk på å gi billedkunsten en konkret funksjon i forhold til den løpende samfunnssdebatt, en viktig rolle på Høstutstillingene. Reidar Aulie (1904-77) later til å ha brukt utstillingen som massekommunikasjonsmiddel. Han viste sine sosialt engasjerte bilder hvert år i første halvdel av 1930-årene. Willi Midelfart (1904-75), Carl von Hanno, Gert Jynge (1904) og Finn Faaborg (1902) presenterte også bilder som er fylt av sosial patos og engasjement. Aage Storstein (1900-83) forener i «Storren gjøring», utstilt 1933, enkel folkelivsskildring med dekorativ plankubisme.

I likhet med Sørensen formuleret denne

gruppen kunstnere sin politiske stillingstagen på et nokså generaliserende nivå. Aulie og Midelfart var de som tok et klart politisk standpunkt. Etter Arbeiderpartiet overtok regjeringsmakten i 1935 nedtones det uttalte politiske engasjement også hos dem.

Arne Ekeland (1904) skilte seg ut fra de øvrige sosialt engasjerte malerne gjennom sitt radikale formspråk og sin betoning av sosialpsykologiske momenter i klasse kampen. Det knyttet hans kunst til samtidens surrealisme. En liknende syntese av sosialt engasjert maleri representerte også Kai Fjell (1907) og Erik Harry Johannessen (1902-80).

Surrealismen utgjorde et markant innslag i årene 1934-35, da foruten Ekeland, Fjell og Johannessen, Olav Stømme (1909-78), Bjarne Rise (1904-84), Håkon Arnestad

Fredriksen, Stinius: «Introduksjon». Skulptur. Utstilt 1936.

Bjærke (1910-77), Elliot Kvalstad (1905-38), Bjarne Engebret (1905), Sigurd Winge (1909-70) og Ragnar Kraugerud (1909) viste bilder som ble oppfattet som surrealistiske, og som i større og mindre grad bevisst knyttet an til verk som har vært vist på en utstilling av kontinental surrealisme i Kunstnernes Hus i 1933. Selv om alle de nevnte kunstnerne viste karakteristiske verk på Høstutstillingen, er det gjennom gruppeutstillinger og separatutstillinger de markerte sine posisjoner sterkest.

Det var et skifte av Høstutstillings-jury i 1937. Den nye juryen refuserte systematisk surrealistene og trakk frem den dekorative, klassisistiske linjen som nå gjenoppsto med den danske kunstneren Georg Jacobsen (1887-1976) som lederskikkelse. Kunstnere som Henrik Sørensen, Reidar Aulie og den nå frafalne surrealist Bjarne Rise, distanserte seg fra hva man stemplet som en reaksjonær kunstretning, opptatt av det irrasjonelle, uten sosialt engasjement og almenneskelig appell.

Den internasjonale modernismen var borte fra utstillingen, så nær som i debutanten Ernst Schwitters «Konstruktiv soloplastikk». Det innebar ikke at utstillingen var uinteressant eller i etterslak fremstår som svak. En kataloggjennomgang viser at en rekke fremragende arbeider var utstilt, hovedsaklig av de samme nyklassister som hadde dominert utstillingene i 1920-årene. I tillegg kom nye navn, Georg Jacobsens studenter ved Kunstakademiet. Jacobsen brakte en ny generasjon malere i kontakt med de samme teorier, som 1920-årenes klassister hadde tillegnet seg hos Lhote og Araujo, men selvagt med andre resultater som i Jacobsens teorier fant en fast grunn å arbeide videre ut fra, kan nevnes Alf Jorgen Aas (1915-81), Else Hagen (1914), Alf Hartmann (1906-53) og Arne E. Holm (1911). Blant debutantene fra de sene tredveårene, sammen med kunstnere som Else Christie Kielland (1903), Finn Nielssen (1908-62) og Alexander Schultz (1901-81)

kom de til å spre Jacobsens holdninger videre til etterkrigsgenerasjonen. (44)

Det er en kunst fokusert på formale problemstillinger omkring bildets organisering og dekorative kvaliteter, som påny ble rettesonen for den unge norske kunsten omkring 1940. Tematisk knyttet bildene an til 1880-tallets utforskning av det norske landskapet. Kunst som brakte nye emner, teknikker og estetiske holdninger inn i debatten, ble hurtig plassert på siden. Nye generasjons troskap mot premissene for debatten omkring billedkunst, som 1880-tallets lederskikkeler etablerte, er påfallende. Man må ikke glemme at de gamle hoveddingene var aktive til langt ut i 1920 og -30-tallet. Man kan spørre om ikke Høstutstillingen spilte en viktig rolle i formidlingen av de normer for kvalitet 1880-talls-generasjonene hadde skapt, helt frem til etter annen verdenskrig.

Akvareller, tegninger og grafikk

Akvareller, tegninger og grafikk inntar en forholdsvis beskjeden plass på Høstutstillingen frem til 1930-tallet, da disse kategorier får en atskillig bredere presentasjon. På de første Høstutstillingene utgjorde akvareller av Hans Gude, tegninger av Bernt Grønvold (1859-1923), Oscar Lærum (1868-1923), Andreas Bloch (1860-1917) og tegninger av Werenskiold og Munthe, et nokså fas innslag. Werenskiold stilte i 1887 ut originaltegningene til Asbjørnsen og Moes norske folke-eventyr. Fra 1887 opptrådte Holmboe jevnlig med akvareller, likså Heyerdahl, mens Thaulow og Asta Nørregaard (1853-1933) viste prøver på sin fornemme pastellkunst. Theodor Kittelsen (1857-1914) var en sjeldent utstiller. Han viste i 1890 en serie på 13 tegninger og akvareller over temata et årets måneder og i 1894 fire tegninger. Olaf Gulbransson stilte ut karikaturer på Høstutstillingen i 1890-årene. Munthe presenterte sine dekorative akvareller første gang på sort og hvitt utstillingen i 1893, og i 1895 presenterte han denne side av sin kunst på

von Hanno, Carl: «Arbeidsløse». Maleri. Utstilt 1937.

Høstutstillingen gjennom 10 dekorative akvareller. Christian Skredsvig hørte også til dem som hyppig viste prøver på sin tegne- og akvarellkunst. Fra 1897 deltok Harald Krohg Stabell med akvareller.

Grafikken inntok en langt mer beskjeden rolle enn akvareller og håndtegninger. På den første Høstutstillingen hadde Wilhelm Peters med raderinger. Johan Nordhagen (1856-1956) viste sine første grafiske arbeider på Høstutstillingen i 1886, to litograferede portretter. Helt frem til 1930-tallet utgjør grafiske arbeider et forsinnende lite innslag på utstillingene. Etter århundreskiftet opptrer elever av Nordhagen sporadisk. Kunstnere som hadde grafikken som sin primære uttrykksform var få, og de stil-

te sjeldent ut. Olav Lange (1875-1965) viste eksempler på sin særpregende symbolisme utformet i en internasjonal jugend-stil i 1905 og -06. Olaf Willums (1886-1967) debuterte i 1913.

I 1930-årene får kategoriene akvarell, tegning og grafikk en voldsom oppblomstring. Fra 1931 opptrer disse kategorier som eget kapitel i katalogen og utgjør i snitt en fjerde del av utstilte arbeider. Fremdeles er den trykte grafikk sjeldent og kunstnerne vi kjerner som grafikere stiller heller ut sine tegninger og akvareller. En ny generasjon grafikere, som til dels kom til å dominere norsk etterkrigsgrafikk, fikk sin debut i 1930-årene. Chrix Dahl (1906) debuterte i 1930, Paul René Gaugin (1911-76) i 1936, Håkon Stenstadvold viste tresnitt i 1937,

og Knut Rumohr (1916) debuterte med et tresnitt i 1939. Blant de noe eldre kunstnerne, som hovedsaklig arbeidet som grafikere, var brødrene Arent (1894-1982) og Christian Christensen (1898-1977) sporadisk representert på Høstutstillingen. Lilla Hellesen (1902-63) debuterte i 1924 og viste i 1930-årene årlig litografier. Wilhelm Tverraas (1898-1972) stilte fra 1931 ut tegninger og i 1937 sitt første tresnitt, den teknikk han senere gjorde seg særlig bemerket innen.

Ved siden at malerne mer og midre regelmessig viste tegninger fremstår i mellomkrigsårene en rekke kunstnere, som først og fremst er tegnere. Blant de eldre er det kunstnere som Øyvind Sørensen (1887-1962) og Hans Holm (1878-1946). Fredrik Matheson (1908), Espolin Johnson (1907), Søren Begby (1907), Trygve Mosebekk (1909-81), Olav Mosebekk (1910), Ridely Borchgrevink, Trygve M. Davidsen (1895-1978) og Joakim Grøgaard (1902-73) opptrådte alle hyppig på Høstutstillingen i 1930-årene. Kjell Aukrust (1920), debuterte i 1940.

Mellan alle navnene i de gamle utstillingskatalogene, fester man seg ved en debutant blant tegnerne fra 1933; Bendik Riis (1911) skildret i tegningen «Vannskapt» en byoriginal fra Fredrikstad.

Kunsthåndverkere og arkitekter på Høstutstillingen

Kunsthåndverk forekommer svært sjeldent på Høstutstillingen frem til 1940. De eneste gjenstander vi kan betegne som kunsthåndverk er en vase av Hans Stoltenberg Lerche (1867-1920) utstilt i 1896, syv arbeider i skinn med stiliserte motiver av Oda Krohg og et urstativ av Marie Hauge (1864-1931) utstilt i 1904. Andreas Schneider (1861-1931) viste i 1896 to tegninger til vaser og to tegninger til fat og tallerken. Han viste aldri noen av sine keramiske arbeider, men stilte fra 1884 ut malerier. Dansken Hans Flyenring (1881-1958), som

fra 1920 var kunstnerisk leder ved Porsgrunds Porselensfabrik, viste i 1922 og i 1925 glaserte skulpturarbeider, men ikke kunsthåndverk. Man vil forgives lite etter bidrag fra Frida Hansen (1855-1931) og Hannah Ryggen (1894-1970), to av våre betydeligste billedkunstnere uansett kategori. Ryggen var representert på Høstutstillingen først i 1964. Under avsnittet arkitektur forekommer enkelte tegninger til møbler og hjemminnredning.

Arkitekturtegninger ble jevnlig presentert på Høstutstillingen frem til 1920. Tegningene forekom som eget avsnitt i katalogen. Samlet dreier det seg om forholdsvis få arbeider, men i løpet av perioden presenterte de fleste av de mer kjente arkitektene prosjekter. Fra 1907 ble det stadig færre arkitekter, og fra 1920 opphører arkitektene å være egen gruppe på utstillingen.

Verken for kunsthåndverkerne eller arkitekter ble Høstutstillingen noeiktig forum. I omtaler av Høstutstillingen, forekommer det så og si ikke referanser eller vurderinger av arbeider innen disse kategorier.

Kraugerud, Ragnar: «Skogmann In». Maleri. Utstilt 1938.

NOTER:

- (1) Dietrichson: Svundne tider, Chra. 1917, bd.4 s.55
- (2) Chr. Krohg: sitert etter Kampen for Tilværelsen, Kbh. 1920, bd.1., s.180, utgitt 1. gang i Kunstnere, 1-2, Kra.1891-92.
- (3) Om Christiania Kunstforening, se S. Willoch: Christiania Kunsforening 1836-1936, Oslo 1936.
- (4) Iflg: Willoch, 1936, s.141.
Turneutstillingen gikk først for Høstutstillingen. I oktober ble den vist i Trondhjems Kunstforening, over en måned før Høstutstillingen åpnet i Kristiania.
- (5) Talen er gjengitt i Einar Østvedt: Fritz Thaulow, s.60-62.
- (6) Se Lorentz Dietrichson, 1917, bd 4, s.214. Dietrichson påtok seg vervet i komiteen meget mot sin vilje.
- (7) Departements Tidende 1889, s.473 flg. Gjengitt i katalog over Statens 23. årslige Kunstudstilling, 1906, og senere utstillinger.
- (8) Olga Schmedling har i Fra kunstverk til murverk - en studie i sementering, Kunstnernes Hus 1930-80, Oslo 1980, s.9-33 grundig redegjort for fremveksten av Kunstnernes Hus.
- (8a) Trygve Twetenas har i artikkelen: Publikum i åttiårene, Samtiden 1931, s.511 flg. satt seg fore å analysere den enkelte kritikeren. Hans konklusjon var at det fantes et publikum de enkelte kritikere virket som talerer for. Alle omtalene ga uttrykk for det samme. Tweteaas finner bare en kritikerprofil, Andreas Aubert, og til en viss grad Dagbladets kritiker Margrethe Vullum. Tweteaas registerer at opp fra de gulnede blad stiger indignasjon, hån, ja nesten hat overfor naturalistene. «Latter og forargelse, her har man i to ord hele publikums reaksjon overfor den naturalistiske og impresjonistiske kunst.» (s.516) Vendepunktet i publikums holdning til naturalismen finner Tweteaas kom med Werenskiolds «En bondebegravelse» 1885. I dette bildet fant publikum referanser til Tidemand, og de følte at Werenskiold overgikk mesteren. I et tilsvarende betegner en eldre venstremann Tweteaas artikkel som uttrykk for festisjdyrkelse av radikalisme. Han hevder at publikum var langt mer sammensatt enn Tweteaas gitt rom for. Werenskiold derimot slutter seg helt til Tweteaas beskrivelse.
- (9) Erik Werenskiold: Kunst, Kamp, Kultur, Kristiania 1917, s.12.
- (10) Avsnittet bygger på Dietrichson, 1917, bd 4, s.210.
- (11) C. Krohg: Den norske kunstkritiks historie, 1900, opptrykt i kampen for Tilværelsen, Kbh. 1920, bd.1
- (12) Sitert etter opptrykk av artikkelen i Kunst, Kamp, Kultur, 1917, s.63-67.
O. Rønning Johannessen: Fredrik Kolstø, Kunst og Kultur 1961, s.2.
- (13) R. Løchen: Kalle Lochen, Oslo 1965, s.41. Dagbladets kunstkritiker, Signaturen L. (Margrethe Vullum?) forstår også impresjonisme som en metode i arbeidet for å skape en illusion: «Den impresjonistiske Maner er (...) den at male slik som man ser det. Til Modsetning af den gamle Methode, som malede en detaljert Forgrund, et mindre udført Mellem parti og en nærmest impressionistisk holdt Baggrund, saa males det hele paa den sidste Maade. (...) Totalindtrykket bliver sandere. Gjenstanderne staar bedre ud fra hinanden, der bliver mere Luft i Billedet. Men det synes paa den anden Side at være selv sagt, at stofbehandlingen efter denne Fremgangsmåade maa blive underordnet, idet Detaljerne sættes tilside for Hovedindtrykket.» Dagbladet 18.11.82.
- (14) Aubert: Aftenposten 2.10.1887. Aubert hadde i en artikkel fra 1883 fremhevret fargekomposisjon, som det egentlig nye element i impresjonismen. I sin artikkel i Aftenposten går Aubert

- grundig inn på fargekomposisjonens metodene, hvor fargene sattes ublandet på lerretet og først blandes i betrakterens øye. Han refererer til en samtale med Claude Monet, hvor han har kunstneren eget ord på, at hans eksperimenter med fargekomposisjon tar utgangspunkt i vitenskapelige undersøkelser over lysets sammensettning.
- (15) Aubert: Morgenbladet 2.11.1886. Ole Rønning Johannessen: Fredrik Kolstø: Kunst og Kultur 1961, s.1-26.
- (16) R. Løchen, 1965, s.39. Foredrag holdt for gymnasielever, 1883. Simon Thorbjørnsen har skrevet i artikkelen «Glemte kunstnere» i Kunst og Kultur 1933, s.49-62 om flere av de kunstnere som er nevnt i dette avsnitt.
- (17) E. Werenskiold i Dagbladet 15.12.1883, gjengitt i Kunst, Kamp, Kultur, 1917, s.48.
- (18) Morgenbladet 9.11.1886.
- (19) Morgenbladet 24.10., artikkel ved U.E.P. (dvs. Unos ex populo - en av folket - en gruppe på 10 borgere som skrev felles omtaler).
- (20) Werenskiold: 1917 (1883) s.47 og Aubert: Nyt Tidsskrift, 1885 s.572.
- (21) Krohg: Aftenposten 12.12.1882.
- (22) Aubert: Nyt Tidsskrift, 1895, s.592-93. Aubert var av den oppfatning at bildet kunne danne grunnlag for en internasjonal anerkjennelse av Werenskiold. Bildet ble kjøpt til Nasjonalgalariet for overskudd av Høstutstillingen 1885.
- (23) Aubert: 1895, s.527. Marit Lange har i artikkelen: Fra den hellige lund til Fleskum, Kitty L. Kielland og den nordiske sommernatt. Kunst og Kultur 1977, s.69-92, skrevet et ansporende studie om fremveksten av stemningslandskapet i norsk maleri i 1880-årene, med særlig vekt på Puvis de Chavannes betydning.
- (24) Se Aubert, Morgenbladet 13.13.1886.
- (25) Aftenposten 8.11.1886, gjennomtrykt i Kunst, Kamp, Kultur, s.51-56.
- (26a) Prins Eugen: brevem forteller, Oslo 1946, s.112, brev til maleren Oscar Bjørck. Allerede i 1886 utstilte Werenskiold til stilleben benevnt «dekorativt stilleben», kat. 222,223.
- (26b) Magne Malmanger gjennomgår de norske realistene og Auberts oppfatning av begrepet «dekorativ kunst» i essayet «Norsk Kunstdebatt ved modernismens terskel», Kunst og Kulturs serie, 1, 1985. Malmanger utvikler i sitt essay enkelte av de synspunkter hos Werenskiold og Aubert, som Nils Messel har beskrevet i Fra realistiske virkelighetskildring til dekorativ form, Kunst og Kultur, 1982, s.152-171. Disse artiklene danner i stor grad utgangspunkt for den innfallsvinkel til stoffet som er benyttet i artikkelen til denne katalogen.
- (27) Jens Thiis: Sort og hvit-utstillingen, skrevet som kunststale i VG 1893, gjennomtrykt i Samlede avhandlinger om Nordisk Kunst, Kbh. 1920, s.1-15. Sitat herfra.
- (28) Arne Garborg hadde i Dagbladet 1890 etterlyst en ny-idealisme i norsk litteratur. Se Willy Dahl: Norges litteratur, 1984, bd 2, hvor Dahl påpeker hvor få forfattere som representerer hva vi i ettertid har betraktet som typisk 1890-talls litteratur.
- (29) Dette og følgende sitat fra A. Aubert i Dagbladet 4.11.1890.
- (30) Dikt og aforismer av Sohlberg (1892-94) er samlet i en notisbok i familiens eie.
- (31) Sohlbergs maleri var utstilt på Høstutstillingen 1897 og ble solgt til Trondhjems Kunstforenings Faste galleri. Bildet gikk tapt i 1901.

- (32) Siert etter Krohg: Kampen for Tilværelsen, Kbh. 1920, bd 1, s.27. M. Malmanger behandler Chr. Krohgs oppfatning av begrepet «impressionisme» i forhold til andre samtidige literater og kunstneres oppfatning i artikkelen: 'Impressionismen' og 'Impressionisten', Chr. Krohg og malernes gjennombrudd i 1880-årene, Nasjonalgalleriet 1987, utstillingskatalog s.31-49. Malmanger viser at Krohgs oppfatning av begrepet skiller seg vesentlig fra Werenskiold, Dietrichson og Aubert, som definerer begrepet ut fra formale trekk innen malerkunsten. For Krohg knytter begrepet seg til holdninger og virklighetsoppfatninger. Thaulow polemiserte tidlig mot Krohgs syn i en debatt i Studentersamfunnet, gjengitt i Thaulow; I kamp og fest, Oslo 1906, s.94, hvor han poengterer at impresjonisme er et malerisk prinsipp, som blant annet innbefatter dekomposisjon av farven. Det er ikke identisk med moderne kunst, eller realistisk kunst.
- (33) Krohg: Den norske Kunstkritiks Historie, 1900, gjenopptrykt i kampen for Tilværelsen, 1920, s.54-61.
- (34) Sign. J.v.d.L (Jens von der Lippe?) i Morgenbladet 17.10.1900.
- (35) Sign. Palet i Nationalbladet 5.10.1901.
- (36) Stemmeberettigede kunstnere kunne slå seg sammen og oppstre som gruppe med egen jury og monter, dersom 15 stemmeberettigede opptrådte samlet. Slike gruppemøbler var sjeldne. De forekomm i 1900, da 37 kunstnere stilte ut i gruppe (bl.a. Backer, Krohg, Munthe og Werenskiold; 1904 med 26 kunstnere, bl.a. Collett, Holmboe, Oda Krohg, K. Kielland, Munthe, Petersen og Werenskiold; 1905 med 24 kunstnere, foruten de nevnte bl.a. Erichsen og Sohlberg; dessuten var det en Yngres Gruppe med 23 kunstnere, bl.a. Severin Grande, Kristian Haug, Einar Sandberg, A.C. Svarstad, H. Sørensen og Hans Ødegaard; 1906 opptrådte de samme gruppekonstellasjoner som året før, med ialt 53 kunstnere.
- (37) Krohg omtalte «Matissismen» i en lengre artikkel i Dagens Nyt 14.10.1909, utdrag gjengitt i M. Werenskiold: De norske matisse-elevene, Oslo 1972, s.78-79. Lund og Laurens artikler i henholdsvis Aftenposten og Social-Demokraten refererer til samme sted s.79-80.
- (38) M. Werenskiold, 1972, s.77, fra et privatbrev.
- (39) Aftenposten 19.10.1910.
- (40) I. Simonsson: Konstliv kring det unga seklet, Göteborg 1970, s.89.
- (41) M. Werenskiold, 1976, s.104-107 og H. Stenstadvold: Idekamp og stilskifte i norsk malerkunst 1900-1919, Trondheim 1946, s.164-68.
- (42) Tidens Tegn 13.11.1925.
- (43) Kunst og Kultur, Oslo 1932, s.54-59.
- (44) For en utdypende behandling av temaene i dette avsnitt, se S. Gjessing: Surrealisme i Norge og Den konstruktive Arv, begge trykt i Kunstnernes Hus 1930-80, s. 133-152 og s. 153-174.

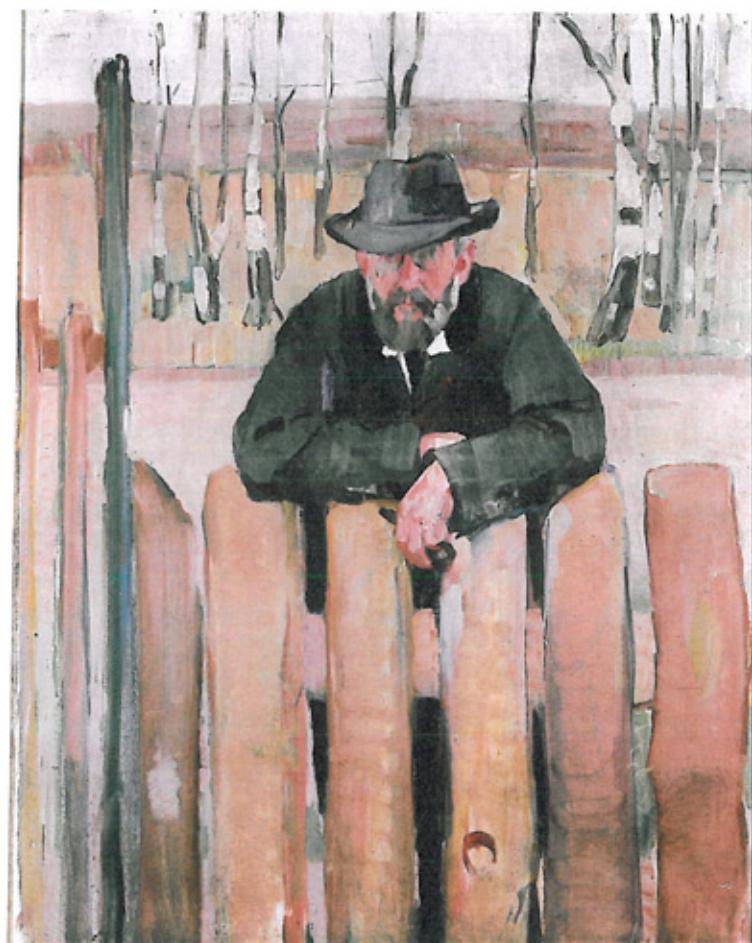
Harriet Backer: «Blått interiør», 1883. Nasjonalgalleriet, Oslo.

Lars Jorde: «Jydsk landskap», 1899. Trøndelag Kunstmuseum, Trondheim.

Kitty Kielland: «Efter Solnedgang», 1885. Det kongelige slott, Oslo.

Henrik Lund: «Hans Jæger», 1909. Bergen Billedgalleri.

Finn Faaborg: «Syersken», 1937. Nasjonalgalleriet, Oslo.

Jakob Weidemann: «Kvinnefigur», 1948. Privat eie.

Thorbjørn Lie-Jørgensen: «Uveirs», 1950. Halvdan Hafstens samling.

Hannah Ryggen: «Dikt av T. S. Eliot», 1952. Nordenfj. Kunstmuseum, Trondheim.

Kjell Erik Killi-Olsen: «Couvade», 1986. Nasjonalgalleriet, Oslo.

Flaggskipet i storm og stille og stampesjø: 1945 - 1987

Hans-Jakob Brun

Det kreves nytt blod i de institusjoner som behersker kunstlivet, og som i de fem års mørketid og dvaletilstand har overlevd seg selv.» Pola Gauguins salve i omtalen (1) av den første Høstutstillingen i det frie Norge viser at alt var slett ikke lutter glede og selvtillfredshet. Vi får her et varsel om et ledetema i etterkrigstidens norske kunstdebatt, et ledetema som kanskje særlig kommer frem i all diskusjon omkring den aller synligste av «de institusjoner som behersker kunstlivet», nemlig Høstutstillingen. Ledetemaet er krav om fornyelse.

Mot slutten av 1940-årene er Høstutstillingen ikke bare etablert som en viktig institusjon, den er for lengst blitt selve flaggskipet i norsk kunstliv. Publikumsbesøk og omsetning overgår alle andre utstillinger, mediaoppmerksomheten har nært sagt ingen grenser (2). Debut, deltagelse og eventuelt suksess på Høstutstillingen er helt sentrale ledd i kunstnerkarrieren.

Dermed er Høstutstillingen kommet i en

klemme som den til dags dato ennå ikke har klart å komme ut av. Tross mange velmenete forsøk. Utstillingens funksjon er offisiell, representativ, bekreftende. Her skal den norske kunstneriske identiteten fremtre i full bredde for det norske folket. (Dette er nok begrunnen for utstillingens status som egen post på statsbudsjettet). Rent formelt skulle denne funksjonen være tatt vare på gjennom den frie innsendelsesretten, selve sentral-dogmet i Høstutstillingens katekisme.

Men samtidig kreves det at Høstutstillingen skal avspeile og videreføre den viljen til yttringsfrihet og den toleransen overfor nytenkning som ifølge overleveringene lå bak selve opprinnelsen til utstillingen. Høstutstillingen skal nok vise den etablerte kunstneriske tradisjonen, men den skal også peke fremover.

Representativ?

Dette sprikende forventningspresset har tidvis ført til ganske sprikende løsninger. Når da ikke den ene eller den andre tenden-

Storstein, Aage: «Felespilleren». Maleri. Utstilt 1945.

sen har dominert, slik at tilhengerne av den tapende tendensen har sett seg befryet til å fradømme hele Høstutstillingen livets rett. Det siste har forresten skjedd til stadighet, og dødsdommen har kommet fra svært ulike hold og med svært varierende begrunnelser. Selv om den alltid tilbakevendende begrunnelsen er den viktige men vanskelig verifiserbare påstanden at utstillingen er «ikke lenger representativ for dagens norske kunst». Hva enten det nå er tradisjonen eller fornyelsen man savner representerert.

Selv om slik misnøye kunne merkes også i de første etterkrigsårene, så kom det aldri på tale å gå til noen omlegging av utstillingen. Tvertimot ble Høstutstillingen og hele dens organisasjoner tydeligvis av de aller fleste betraktet som en urokkelig del av den norske kunstradisjonen. Utstillingen i

1945 hadde en nærmest symbolisk status; her var det konkrete beviset på den norske kunstens levedyktighet.

Utstillingen var da også lagt opp som et forsøk på å presentere både tradisjonelt ståsted og fremtidsutsikter i dagens norske kunst. 15 av den eldre generasjonens mest betydelige kunstnere var invitert, og disse var blandet i den fortøpende kataloglisten. Man fikk dermed et inntrykk av en solid deltagelse av de etablerte. Samtidig var det tatt inn uvanlig mange debutanter; 49 av 272 kunstnere i alt (rimeligvis var det mange nye kunstnere som hadde kommet til under krigen, og som her fikk sin første sjanse til å møte den store offentligheten.) Balansen når det gjaldt den unge kunsten skulle dermed være ivaretatt. Det bekreftes av at Aftenposten syntes utstillingen virket

Aas, Alf Jørgen: «Speilet». Maleri. Utstilt 1945.

«svært ung» (3), mens Arbeiderbladet på sin side følte at «den utstillingen vi ser nå, kunne igrunnen like godt hengt i Kunstnernes Hus i 1939» (4). Som vanlig syntes folk med helt motsatte utgangspunkt at utstillingen var altfor preget av det de ikke forventet av en Høstutstilling.

Generaliserende briller?

Her ser vi det problemet som alltid har heftet ved denne utstillingen, og som er blitt verre og verre ettersom hele utstillingen er blitt mer omfattende. Problemet er at vi nærmer oss en slik stor kollektivmonstring med generaliserende briller. Vi forsøker å skaffe oss hovedinntrykk tvers gjennom alt viraret. Og selvfølgelig er det våre egne forutsetninger og forventninger som kon-

struerer dette hovedinntrykket. Hver enkelt av etterkrigstidens Høstutstillinger vil le helt sikkert ta seg annerledes ut for oss nå i ettertid enn de gjorde da de fant sted.

Vårt perspektiv i dag er selvfølgelig preget av hva som er skjedd etterhvert, slik at vi lett vil plukke ut de enkeltdverk og de tendenser som varset noe nytt og som ville få en historisk betydning. Dessuten har vi fordele av den historiske distansen, som gir oss et bilde av hva som er typisk og representativt for de ulike periodene. Dette dobbelte perspektivet, blikket for det nyskapende og det typiske, kan med utbytte fungere som vårt system for å skape en slags oversikt over dette store og mangslungne materialet. Så meget desto mer som det er

min påstand at det er nettopp møtet mellom etablert tradisjon og nye tendenser som har vært selve brennpunktet i norsk kunstliv i etterkrigstiden. Både på Jubileumsutstillingen 1987 og i høværende illustrasjonsmateriale har jeg forsøkt å fokusere på endel slike «konfrontasjoner». I tillegg har jeg villet ta frem enkelt verk som i sin tid særlig sto i sentrum for oppmerksomheten (5).

Fra forsinket refleks til tidsspell

Det som gjør Høstutstillingen til et så spennende studieobjekt, er det faktum at her, gjennom denne utskjelte men merkelig uunngåelige utstillingen, kan avleses ikke bare norsk kunsthistorie, men også hele det konglomeratet av vekslende kunstsyn og kunstpolitiske hovedstremninger som angir rammen omkring denne kunsthistorien. Det er faktisk skjedd endel på Høstutstillingen etter krigen, og mye informasjon kan trekkes ut av det som er skjedd.

Ikke så å forstå at de enkelte bevegelser i kunsten og de enkelte handlinger i kunstlivet øyeblikkelig reflekteres i Høstutstillingen. Den beryktede institusjonelle tregheten gjør seg alltid gjeldende. Egentlig er den der også i dag, selv om et markert trekk ved etterkrigstidens kunstliv er nettopp det økende kravet om at også institusjonene skal være ajour, eller aller helst gå foran. Denne utviklingen kan følges i periodens Høstutstillinger. Tidmessigheten er blitt helt sentral, både i selve utstillingsopplegget, og i debattene. Vi får etterhvert inntrykk av en uunngåelig utvikling fra en representasjonsutstilling til en rekrutteringsutstilling, fra overblikket til øyeblikket.

Dette henger igjen sammen med forflytningen i kunstsyn. Fra de første etterkrigsårene syn på kunsten som en separat virkelighet med sine egne lover hvor de individuelle erfaringene foredles og almengjøres. Til de seneste årene syn på kunsten som en måte å nærme seg alternative verdier og innsikter og dermed utvide virkligheten.

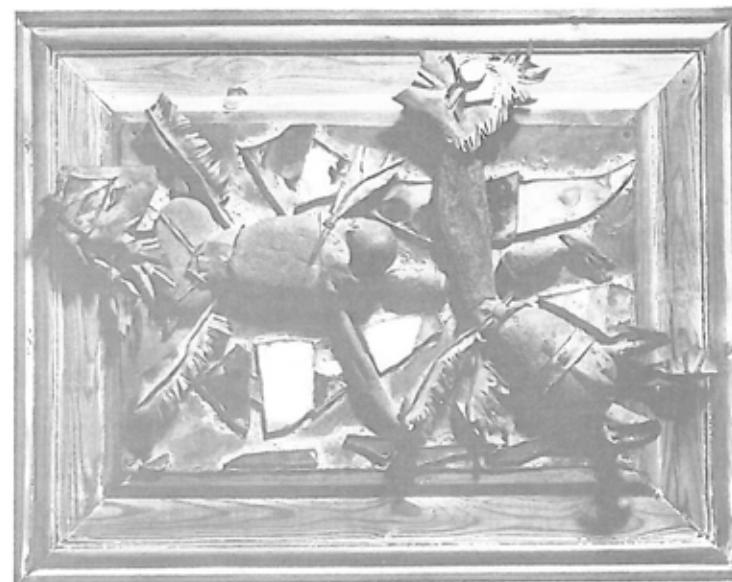
Når jeg her snakker om utvikling og flytning fra A til B, så betyr det selvsagt ikke dramatiske skiller. Men forskjellene er absolutt merkbare, og jeg tror altså at de gir noe å tenke på.

«Lite av rare -ismer»

Typisk for 40-årene var det at når norsk kunst skulle gi sitt bidrag til etableringen av et nytt, fritt Norge, så ble den første Høstutstillingen gjort stort sett retrospektiv. Kontinuiteten fra mellomkrigstiden var det man ville vise til. Også når det gjaldt den innsendte, juryerte delen var den preget av en slik kontinuitet. Her var «meget landskapskunst og portretter, lite ytterliggående uttrykkskunst - lite av rare -ismer» (6). Selv det usedvanlig store antallet debutanter syntes å ha skilt seg lite ut. De var forresten heller ikke spesielt avmerket i katalogen, slik det ble vanlig senere.

Allikevel var det ikke minst blant de yngste flere navn som ble lagt særlig merke til, og dette var folk som kom til å tiltrekke seg atskillig oppmerksamhet på de følgende Høstutstillingene. Else Hagen, Kåre Martinsen, Atle Urdal og Alf Jørgen Aas representerte den unge generasjonen som hadde lært en konstruktiv billedform av Georg Jacobsen. Uttrykksmessig representerte de imidlertid helt forskjellige måter å utnytte lærdommene på, og i det hele tatt kan deres bilder i disse årene vise hvor lite ensrettet den «jacobsinske skolen» kunne være i praksis. Det fantes også andre formanalyserende impulser representert ved Jean Heiberg og Axel Revold, som var utgangspunktet for sentrale skikkelsjer fra periodens Høstutstillinger som Thv. Lie-Jørgensen og den unge Gunnar Haukebø.

En annen retning i den unge kunsten representerte de malerne som var opptatt av Arne Ekeland og 30-40-årenes Picasso som foregangsmenn i en kunst som abstraherte motivene først og fremst for å gi et poengert uttrykk. Fremst blant disse sto Oddvar

Winge, Sigurd: «Adam og Eva flykter fra Temark». Skulptur. Utstilt 1945.

Alstad, foruten Arne Ekeland selv som alltid vakte interessert oppmerksamhet.

Blant skulptørene var det slett ikke den samme interessen for abstrahering, og typisk nok gjaldt den store debutant-suksessen i 1945 en stillferdig idealiserende naturalist; Kjeld Rasmussen. Som en kuriositet kan nevnes at Sigurd Winges mosaikk var registrert som skulptur! Hans lille spark til Telemarks-romantikken ville kanskje ha vært vanskelig å akseptere blant malerjuryen. I alle fall ble dette enslige materialbildet hilst som en velkommen «utglidning», som kanskje kunne føre til at f.eks. Hannah Ryggen en dag kunne bli invitert ... (8). Men slike utglidninger skulle det gå enda mange år før man tillot seg; først i 1964 var Hannah Ryggen debutant, og da hadde

hun måttet underkaste seg malerjuryens bedømmelse.

De gamle er med

De siste 40-årene ble nemlig en bekreftelse på hovedtendensene fra 1945-utstillingen. Norsk kunst syntes å være inne i meget smult farvann. De eldre og de etablerte fra mellomgenerasjonen deltok jevnlig. Med størrelser som Henrik Sørensen, Jean Heiberg, Per Krohg, Axel Revold blant malerne, Gunnar Janson og Stinius Fredriksen blant billedhuggerne og Ridley Borchgrevink og Chrix Dahl blant tegnerne og grafikerne, fikk utstillingene en tyngde bakover som ble ytterligere understreket av hyppige minneutstillinger over store avdøde kunstnere.

Storm, Per Palle: «Sittende atlet». Skulptur. Utstilt 1945.

Det rører på seg, så smått

Mot disse tradisjonens representanter sto en stadig økende ung fylkning. Utstillingen satte tydeligvis sin ære i å balansere «the grand old men» med et stadig økende antall debutanter. Dette ble bl.a. markert med at fra 1947 var det tradisjon å merke alle debutanter i katalogen med en *. Så kunne alle se hvem som representerte rekrutteringen.

Leter man seg gjennom disse stjerneskudde i det sene 40-tallets kataloger, ser man at svært mange av det neste ti-årets kontroversielle kunstnere gjorde sin entré allerede her. Men deres første fremtreden er sjeldent eller aldri sjokkerende. Tildels kan det nok forklares ut fra de unges utdannelse og det lite rebellske kunstsyntet de hadde fått der, og dels kan man tenke seg at juryene ikke ville ha sluppet igjennom eventuelle rabiate utbrudd.

Dette betyr ikke at Høstutstillingen var 100% homogen i sin overensstemmelse med det dominerende kunstsyntet. I de sene 40-årene og de tidlige 50-årene ser vi endel eksempler på så sterk abstraksjon av motiven at det ikke virker overraskende å se enkelte non-figurative arbeider også. Sågar dukker det opp et og annet surrealistisk verk. For ikke å snakke om de fåtallige men mer eller mindre permanente ambassadørene for tidens «ytterliggående kunst», «rare -ismer» og andre utbrytere. Foruten de allerede nevnte var det stadig oppstuss omkring Aage Storstein, Arne Bruland, Tore Haaland og Victor Smith (senere Sparre). La oss heller ikke glemme at Rolf Nesch deltok en rekke ganger med sine materialbilder og metalltrykk.

Den solide unge garden

De «ytterliggående» kunstnerne var altså også synlige i bildet, og faktisk ble de ofte behandlet med forbausende stor interesse (forbausende iallfall når man tenker på ryktene om militant ensretting av kunstenkningen i tiden). Men den store opp-

Rasmussen, Kjeld: «Portrettthoden». Skulptur. Utstilt 1945.

merksomheten kretset omkring den andre unge garden blant malerne, de konstruktivt abstraherende som jeg allerede har nevnt, og som i tillegg talte navn som Gladys Nilssen (senere Raknerud) og Alexander Schultz. Det var her man så den viktigste rekrutteringen, her så man ivaretatt den formale bildeidisiplinen og ikke minst den lyriske kolorismen som var etablert som det spesifikt norske i malerkunsten.

Dette siste ble i alle fall støttet av hovedmassen av arbeider på disse årenes Høstutstillinger. Det var de tradisjonelt maleriske egenskapene ved bildene som fanget ho-

Alstad, Oddvar: «Predikanten». Maleri. Utstilt 1946.

vedinteressen, fremstilt i «landskap, figur og oppstilling - og landskap, figur og oppstilling tjue ganger til» (9). Som man forstår, syntes enkelte det ble ensformig, men det var altså de små variasjonene i denne hovedmassen som vakte interesse, fremfor de tillepane til dramatiske spenninger som også fantes.

Overveldende oppmerksomhet

Interesse vakte Høstutstillingen, det er sikert. For hvert år sprengtes besøksrekorder og omsetningsrekorder, etterhvert ble trafikkproblemene på utstillingen en virkelig hodepine.

Alle landets største aviser satte sin ære i å ha store artikler om utstillingen, og de største landsavisene kunne bringe opp til 4 hel- eller halvsides oppslag. Kongelig tilstede- værelse under åpningen, og åpningstale

ved kulturministeren bekrefet at dette var selve Statens kunstutstilling (som det offisielle navnet fremdeles er, selv om alle, inklusive institusjonen selv bruker navnet Høstutstillingen).

Allerede i 1946 var det også budsjettet inn en etterutstilling i en av landets øvrige større byer: Bergen, Stavanger, Trondheim, Kristiansand, en enkelt gang i 1967 også i Tromsø. I disse første etterkrigsårene var det ikke så mye snakk om desentralisering av kunstlivets institusjoner, landsdelsutstillingene hadde ennå ikke fått samme offentlige status som Høstutstillingen. Det var spredningen av de sentrale institusjonenes tilbud man satset på, «overrisslingsmodellen».

Spirer til debatt

Ikke desto mindre ser vi allerede spirene til

den debatten som har fulgt Høstutstillingen opp gjennom 50-60-70-årene og som etterhvert krystalliserte seg ut i omleggingen av BKS i 1981. Til å begynne med var det særlig sammenblandingen av deltagelse på Høstutstillingen og stemmerett til BKS som ble satt under debatt, men etterhvert var det mange andre aspekter ved den eindommelige organisasjonsmodellen som kom i fokus. F.eks. var juryordningen gjenstand for hissige debatter rundt 1955.

Firkantet juryordning

Slik det hele fungerte i disse årene, var det iallfall en veldig makt som påhvilte medlemmene av Den Nasjonale Jury. Under dette pomposse navnet skjuler seg fremdeles et utvalg av tillitsvalgte delt inn i faggrupper. Dengang begrenset det seg til 3 fagjuryer, slik det hadde gjort i mange, mange år; juryene for henholdsvis Malergruppen, Billedhuggergruppen og Svart-hvit-gruppen. Først smått om senn blir disse grupperingene supplert av ytterligere fagjuryer. Dette henger sammen med den stadig mer effektive organiseringen av kunstnerne, hvor stadig nye fagdisipliner tilkjemper seg en fullverdig plass; grafikere, tegnere, tekniskkunstnere, fotografar. Betegnende for den prinsipielle likestillingen i dag er at hver av de 5 juryene har 3 medlemmer. Tidligere var det 5 malere, 3 billedhuggere og 1 tegner/grafiker!

Vi ser også at den samlede juryen er blitt nesten dobbelt så stor. Dette er i overensstemmelse med eksplosjonen i antallet organiserte kunstnere. I 1950 hadde Norge under 300 organiserte billedkunstnere. I 1985 var det ca. 1.600! Disse tallene viser oss også problemene ved å sammenligne Høstutstillingene før og nå når det gjelder representativitet. I 1950 utstilte ca 200 kunstnere, i 1985 var det bare såvidt øket, til 230 ...

Gradvis, total forandring

Denne forandringen har foregått gradvis, det er slett ikke bare den store økningen i

organiserte kunstnere på 70-tallet som forandret Høstutstillingen fra å være en tilnærmet altomfattende presentasjon til å være et glimt av deler av helheten. I stadig større grad er det vanskelig å få med de eldre og de etablerte, selv om de faktisk i sin tid har brukt Høstutstillingen som ledd i sin egen etableringsprosess. Høstutstillingene har i mange år flytt på sitt rykte om å være selve Oversikten, et rykte som ble skapt da også de store og de kjente av alle avskyninger var med. En debut foregikk mot en bestemt bakgrunn, som iallfall ga inntrykk av å være en slags objektiv situasjonsrapport. Senere er det nesten uteklukkende det nye som er blitt fokuseret, utstillingen er blitt mer og mer spesialisert. I 50-årene kunne aldersskalen gå fra 14 til over 90 år. I 1984 er over 70% av deltagerne under 40 år og eldstemann var 75 år. Det er vel tvilsomt om norsk kunst som helhet i 1984 var så jevnaldrende som deltakerne på Høstutstillingen. Den «objektive» oversikten har neppe vært poengt. Selve bruken av utstillingen har forandret seg.

Den berømmede kampen

Uroen som tross alt må ha ligget latent i de første etterkrigsårene, forsterket seg opp gjennom 50-årene. I første omgang manifesteret det seg som en strid om valg av uttryksform. Vi fikk den berømmede kampen mellom det figurative og det non-figurative. Skillet har ofte vært mer polemisk betinget enn reelt. Viktige kunstnere som Gladys Nilssen Raknerud og Thore Heramb må til tider ha skapt vanskeligheter med grenseoppgangene. I sin nad kunne man ofte ty til det tvilsomme uttrykket «halvabstrakte».

Skal man bruke Høstutstillingen som indikator, så har kampen bølget frem og tilbake. I de tidlige 50-årene ser vi et markert innslag av sterkt abstraherte og nonfigurative uttryksformer, mens det går noe ned omkring midten av ti-året, før det vinner fram til full dominans på tidlig 60-tall. Det kan vel være nærliggende her å se et eksem-

Løvberg, Alf: «Pax». Maleri. Utstilt 1962.

pel på hvordan de ulike juryenes sammensetning og deres skiftende prioriteringer kan gi forbausende utslag. Utgangspunktet er selvfølgelig det innsendte materialet, men Høstutstillingens historie er i høy grad juryenes produkt. Gjennom hele etterkrigstiden har man gitt plass til i underkant av 10% av det som er levert til bedømmelse for hver enkelt utstilling (for altså ikke å nevne alt det materialet som aldri er sendt inn!) Det er klart at mange dyrebare barn er blitt kastet ut med badevannet her.

Prinsipper og takikk

Selve tanken om å la norsk kunst kunne representeres gjennom et lite utvalg basert på en jury subjektive skjønn var kanskje vanskelig å forene med 50-60-årenes sosialdemokratiske sinnslag? I alle fall får vi stadig bemerkninger om hvor mange som er refusert ved juryeringen. I 1953 blir en «refuserte utstilling» planlagt, selv om det først i 1964 blir gjennomført et slikt arrangement. Men da er det nettopp «de sinte unge» fra de tidlige 50-årene som sitter i juryer og styrer og må ta imot protestene.

Det som ligger mellom er en dramatisk maktkamp. Høstutstillingen ligger midt i skuddlinjen, og i 1956 blir utstillingen høy-

røster boikottet av en lang rekke yngre kunstnere som lager sin egen «motutstilling». Noen år senere er takten en annen. I 1958 og i 1960 stiller den samme kretsen kunstnere ut som gruppe på Høstutstillingen. De har benyttet seg av en ordning som tillot dem å unndra seg juryering. Kanskje unngikk de dermed å bli refusert av uforstående kolleger, i allfall er det påfølende at det var den kontroversielle unge fylkingen av nonfigurative eller sterkt abstraherende kunstnere som samlet seg i slike manifestasjoner.

Skjønt kanskje kan vi også ane et lite drag av spillfekteri. Kontroverser og medfølgende publisitet skadet vel verken Høstutstillingene eller opprørene. Her var nettopp det oppbruddet som varslet en fornyelse i norsk kunst og skapte litt drama omkring utstillingen. Så meget desto bedre som opprørene svært ofte arbeidet med formale spørsmål som de toneangivende i norsk kunst tross alt kunne forstå og respektere. Vi har sett at disse kunstnerne allerede har fått innpass på utstillingen enkeltvis, gjerne litt «forsiktig» med grafikk eller tegninger, men grunnlaget for aksept lå der. Porten inn til Parnasset var ikke fullstendig stengt, som de polemiske inn-

Aas, Nils: «Torsos». Skulptur. Utstilt 1964.

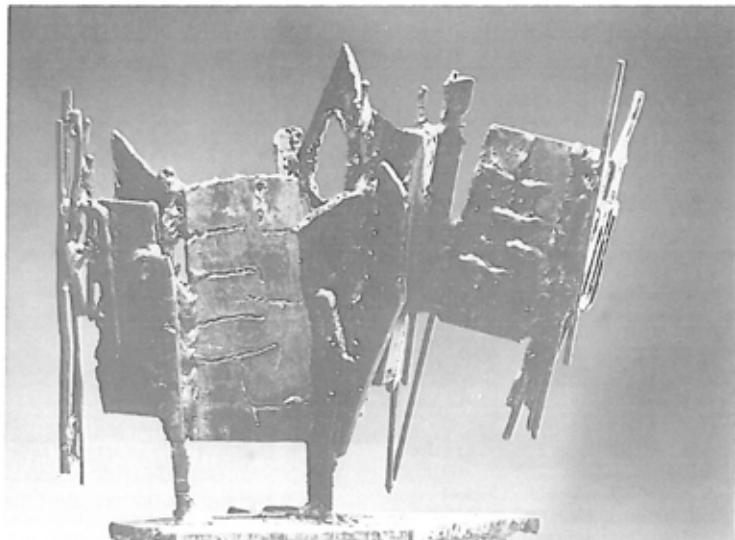
leggene kunne tyde på. Og i begynnelsen av 60-årene var selveste Høstutstillingen helt dominert av nonfigurative eller sterkt abstraherte arbeider. «Kampanen er avblåst», pusset Johan Frederik Michelet ut i Verdens Gang. (10).

Nå aksellererer det

Endringer kan nå anes nær sagt overalt på Høstutstillingen. Nye teknikker og materialer dukker opp. Det nonfigurative når etterhvert også frem til skulpturen, selv om Aase Texmon Ryghs pionerinnsatser blir stående isolert gjennom hele 50-tallet. Grafikken blir i stadig høyere grad regnet som den mest spennende delen av utstillingen. Kanskje blir juryen være mer vågal når det dreier seg om slike mindre format. Forøvrig er «svart-hvitt» betegnelsen forlenget helt misvisende; gruppen har allerede lenge vært dominert av fargetresnitt og litografier. For ikke å snakke om røde salgsplapper! Ofte kan hele opplag bli solgt ut, og hele grafikkavdelingen er gjerne fullstendig overfalt av «salgs-meslingene».

Widerberg, Frantz: «Danserinnens belønning. Fra Salomé». Grafikk. Utstilt 1964.

Uthaug, Jørleif: «Flaggborgen». Skulptur. Utstilt 1968.

Blakstad, Siri: «Polen». tekstil. Utstilt 1966.

Silseth, Eli: «Lammet». Maleri. Utstilt 1968.

Søkning og økning

Mens enkelte kunstnere fortsatt kan håpe på en solid salgsinntekt på Høstutstillingen, går utviklingen tydelig i retning av en bevisst bruk av utstillingen som en presentasjonsmulighet. Det er viktig å være synlig. Samtidig anspører de nonfigurative uttryksformene til store formater hvor farge, form, strøk og komposisjonelle krefter kan utfolde seg. Stadig flere av maleriene blir stadig større. I 1960 vekker Edle Grönfeldt oppsikt med sitt debutarbeide «Tapiola» som mäter hele 180 x 160 cm! Dette er snart et middelstort bilde. Et tilbakevendende tema i kritikken mot utstillingen blir det faktum at den har allor liten plass. Det anbefales å leie nye store lokaler. Varemessen på Sjølyst har vært inne i bildet flere ganger, sikkert ikke minst for å sikre en garantert ikke-finkulturell ramme.

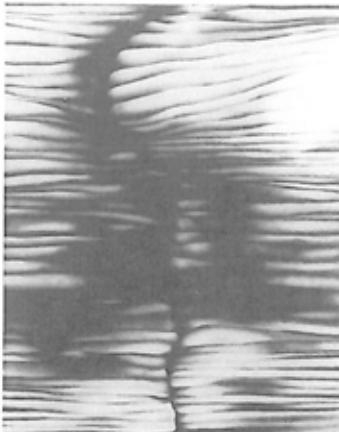
Det er rimelig å tenke seg de økende formene som en viktig grunn til plassproblemet. Sammen med ønsket om en mer åpen utstilling, altså en utstilling hvor flere av de innsendte arbeider blir tatt med. En økning i prosentallet antatte må medføre plassproblemer, selv om det faktisk ikke er så stor økning i selve det materialet man har hatt å velge mellom. Antallet innsendte arbeider har holdt seg forbausende jevn; godt over 2.000 i 40-årene, litt under i 50-årene, ca. 2.000 i 60-årene og gradvis økende til ca. 3.000 fra midten av 70-årene.

Oppror-stafetten går videre

Nå får vi høre at også de eldre og «umoderne» kunstnerne blir refusert eller holder seg borte fordi de venter å bli refusert. Man regner nok ikke med at de regjerende mo-

Blohm, Roy: «Efter regn». Maleri. Utstilt 1970.

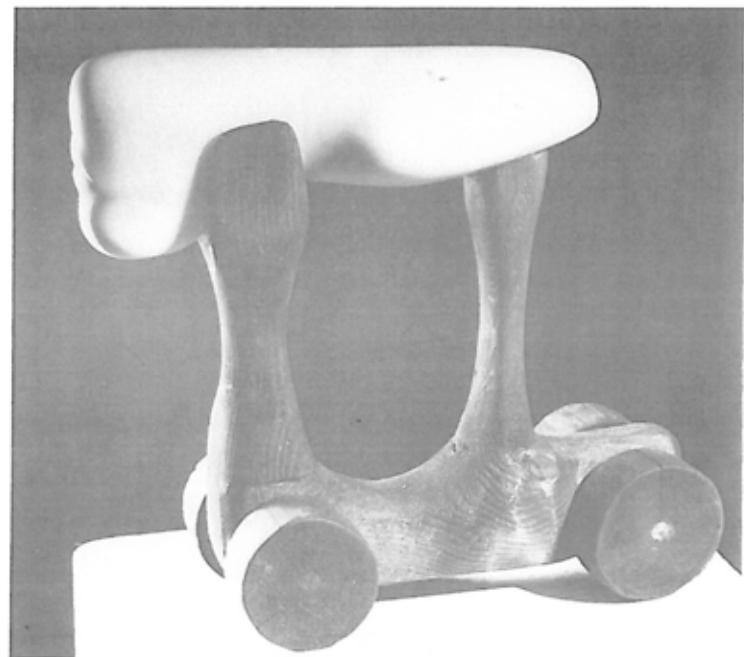
Hoff, Tor: «I rolig vekst». Maleri. Utstilt 1971.

dernistene har noen særlig toleranse for annرledes tenkende ... Men den mest uttalte misnøyen kommer også denne gangen fra de unge. Angrepene på juryer, ordninger og i det hele tatt alt Høstutstillingen representerer blir en del av det årlege ritualet. Protestutstillingen «Noen unge refuserte» i 1964 proklamerer: «Vi vil det vedtatte kunstbegrepet til livs» (11). Med det menes først og fremst de etablerte modernistenes estetisk orienterte kunstsyn.

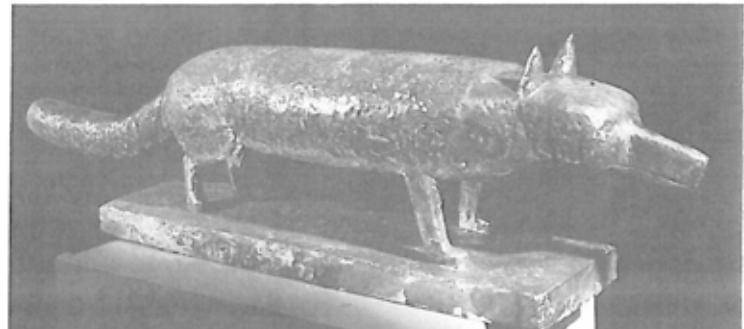
Angriperne kommer fra mange leirer, men svært mange har faktisk selv utgangspunkt i et nonfigurativt formspråk. Ganske raskt blir også disse unge opprørerne en del av Høstutstillingens stamme. I 1965 er utstillingen igjen dominert av den nye generasjonen. Men ikke alle lar seg assimilere uten videre. Særlig er det problematisk med de kunstnerne som knytter an til den internasjonale pop-kunsten i sin bruk av forbukersamfunnets gjenstander og massemedias teknikker, oftest forbundet med en utalt samfunnskritisk tendens. De få som kommer med på Høstutstillingen blir ofte møtt med hoderysten over «skraphauger», «barneleker» og annet. I 1967 er det igjen en krets som forsaker strategien med gruppeadgang utenom juryering, under det typisk fleipete navnet A/S Sørensens Venner. Det var mange av disse kunstnerne som skulle bli kjernetroppene i det sene 60-tallets og det tidlige 70-tallets politisk engasjerte kunst.

Det romantiske opprøret

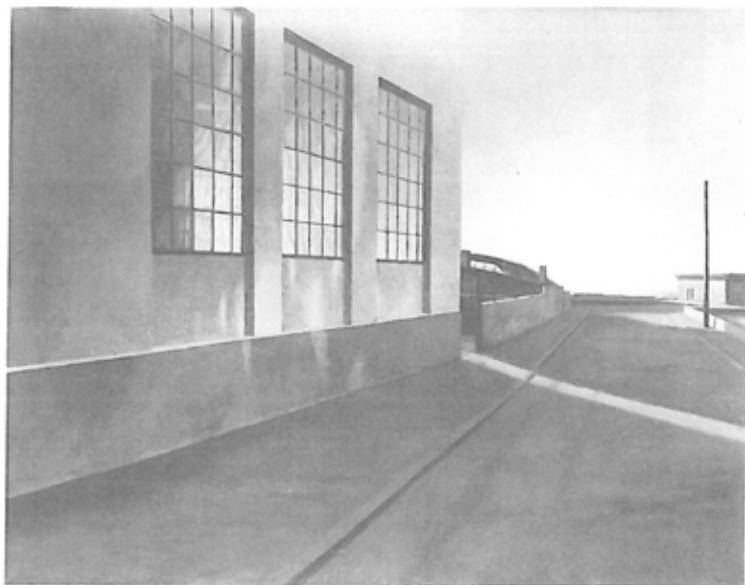
Samtidig viste 1967 det første nedslaget av et annet opprør. Odd Nerdrums «Ikaros» var i malematte en klar protest mot hele den modernistiske tradisjonen, selv om både dette og andre senere bilder i den voksende stilromantiske bølgen viste en affinitet til tidens aktuelle spørsmål, hva enten det gjaldt samfunnspolitikk eller eksistensielle problem som fremmedgjørelse, angst el.a.. Det som festet seg, var imidlertid inntrykket av stilkopiering, og dette var høyst kontroversielt i disse årene. Ikke minst fordi

Torvund, Gunnar: «På flyplassen, eg skal heim». Utstilt 1971.

Hansen, Nelly: «Mikkel rev». Skulptur. Utstilt 1971.

Moe, Terje: «Gaten». Maleri. Utstilt 1976.

stilromantikerne ble identifisert med velkjente anti-modernistiske holdninger.

I 1953 hadde det vært oppstuss omkring hva man kalte en «nyromantisk» tendens hos Jan Th. Njerve og Knut Skjeldal. Men her var ikke stilforbildene så påfallende og så provoserende, og det hele ble fort glemt.

På samme måte som de «engasjerte kunstnerne» ble «romantikerne» sjeldent å se på Høstutstillingen - med unntak av Nerdrum - som til gjengjeld i årenes løp opparbeidet en regulær skandaleberømmelse basert nettopp på Høstutstillingsbildene. Også når han ble refusert, ble det gjort til en mediabegivenhet. Anklager om sensur lå nært for hånden. Og bedre ble det jo ikke da representanter for juryen så sent som i 1981 fortalte at stilromantikerne konsekvent var refusert det året. Den negative

Nerdrum, Odd: «Mordet på Andreas Baader». Maleri. Utstilt 1978.

Kjølsrud, Dagfinn: «Slaktescene». Skulptur. Utstilt 1981.

Kvakland, Kristian: «Protest». Skulptur. Utstilt 1972.

behandlingen i Høstutstillingsjuryene har da også alltid gitt en egen martyr-aura omkring stilromantikernes «protest-utstillinger».

Egne protestutstillingar var en måte å markere sin uvilje overfor Høstutstillingen på. En annen ble forsøkt benyttet av de andre opprørerne fra sent 60-tall. Både i 1968 og i 1969 ble det oppfordret til kunstnerboikott, og til å begynne med hadde det en viss effekt. Men snart var oppslutningen til utstillingen den samme som før. Den mest merkbare boikotten har nok vært praktisert av alle de etablerte kunstnerne som gjennom årtier har unnatt å delta. Utallige ganger har man hørt dem påberope seg Kai Fjells lakoniske begrunnelse for hvorfor han ikke har sendt inn malerier siden 1945: «Jeg deltar ikke i opplop».

Nye faggrupper

I takt med alle angrepene og motaksjonene foregår en stadig omlegging av Høstutstillingen. I 1968 inviteres Tegner forbundet til gruppeutstilling, et forvarsel om at snart vil tegnerne som faggruppe løserves fra grafikerne. Omkring 1970 pågår en livlig debatt omkring behovet for en egen teknikjury. På tidlig 70-tall blir fotografier antatt i grafikkgruppen. I 1975 lager tekstilkunstnere separatutstilling samtidig med Høstutstillingen, for å markere at de er en altså særpreget og omfattende gruppe til å være underkastet malerjuryen slik det hadde vært praktisert hittil. Det vil si, inntil nettopp 1975, da tiltrådte 2 tekstilkunstnere Den nasjonale Jury, som en forberedelses til opprettelsen av en egen jury. Den kom i 1976. I 1979 var Forbundet Frie Fotografer invitert som gjester, og dette medførte en

Paaske, Sidsel: «Hilsk Blixens Ravns». Tekstil. Utstilt 1980.

Ertland, Alf: «En slags virkelighet». Tegning. Utstilt 1980.

livlig debatt omkring temaet fotografi/kunst. I 1980 fikk for første gang grafikk og tegninger hver sin jury, og disse avdelingene ble montert hver for seg. I 1983 kom en egen jury for Andre teknikker, en avdeling som siden stort sett har bestått av fotografier (selv om det ikke har vært fotografar som har utgjort juryene).

Samfunnssfunksjon

70-årene var også år med økende fagpolitiske aktivitet innad, sikkert som ledd i en endring i synet på kunstens funksjon i samfunnet. En endring som var merkbar hos 50-tallets modernister med deres argumenter for kunstens sosial-psykologiske virking, og som senere kom helt i fokus i de samfunnsgasjerte kunstnerenes manifestasjoner. Kunstneren ble ansett som en farabeider med oppgaven å bidra med stimulerende og korrigende impulser til samfunnet. Kunsten ble ett av velferdsstatens goder, og i tråd med dette fikk da også landets viktigste utstilling anledning til å holde gratis entré fra 1973. Noe som kan skje var medvirkende til de nærmeste årenes stadige besøksrekorder og salgsrekorder. I 1977 var besøket oppe i 150.000, en tidobling av tallet fra 1968.

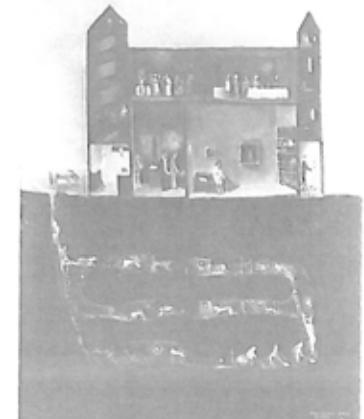

Gundersen, Jon: «Emne». Skulptur. Utstilt 1983.

Det nye synet på kunstens funksjon og kunstnerenes rolle i samfunnet ble fremført i den landsomfattende Kunstneraksjon 74, og snart var prinsippene herfra etablert som utgangspunkt for offentlig kulturpolitikk. I allfall i navnet, og bitemvis og nølende i gavnet. I 1975 betalte Staten for første gang returfrakten og et symbolisk bruksverdierlag for de kunstverk som var utstilt på årets Høstutstilling. Senere ble disse ordningene noe utbygget.

Ny utstillingsform?

Også i selve utstillingsarrangementet har det vært endel forsök på endringer i løpet av de siste 10 årene. Jubileet i 1977 ble markert med en riktig snirklete plissj-og-palme-pyntet historisk smakebit, mens en stor anlagt collage/assemblage-utstilling i 1978 ga et tematisk oversyn over aspekter av etterkrigskunsten. I 1981 fremla BKS et omfattende forslag til nye former for Høstutstil-

Vatn, Per Christian: «Gruvearbeidere under slottet». Maleri. Utstilt 1980.

Knudsen, Dagfinn: «Fanget». Grafikk. Utstilt 1981.

Sundby, Nina: «Hest». Skulptur. Utstilt 1981.

Haarr, Elisabeth: «Slitte fraser (2 faner)». Tekstil. Utstilt 1981.

lingsarrangementer, men det ble forkastet i kunstnernes grunnorganisasjoner. Flere ganger har selve monteringen av utstillingen vært overlatt til enkeltpersoner, som slett ikke alltid har vært kunstnere! Juryeringen har også vært forsøkt gjort på grunnlag av dias, men dette må vel kunne kalles en situasjonsbetinget nødløsning.

Ny organisasjon og nye trender

En av de aller viktigste omleggingene fant sted i begynnelsen av 80-årene. Etter lange og ubehagelige stridigheter ble Bildende Kunstneres Styre erstattet av Billedkunstfaglig Sentralorganisasjon (selve navnet må man også kunne kalle en nødløsning ...), med en helt annen basistruktur, og med medlemskapet løsrevet fra den tidlige ordningen med flere års deltagelse på Høstutstillingen.

Utstillingen er nå rett og slett den største og mest populære av de kunstnerstyrte utstillingene. Det å debutere og delta på Høstutstillingen er ikke lenger den avgjørende begivenheten i en kunstners karriere. Så det var bare naturlig at stjernen som markerte debutantene ble fjernet fra og med 1981.

Dette betyr slett ikke at utstillingen har mistet sin tiltrekningskraft overfor de unge og uteblåste. I stadig stigende grad er det de som dominerer. Og siden de unge spesielt er mottagelige for nye impulser og trender, har de seneste årenes utstillinger avspeilet en stadig økende takt i stilskifter og nye kunstneriske prioriteringer. Vi ser den nye interessen for det maleriske håndverket og for et mystikkfylt innhold i det sene 70-talls maleriet. Vi kan følge hvordan den frie bruken av alle tenkelige materialer bringer frem en påfallende rik blomstring i skulpturen i den samme tiden. Vi ser nedslag av konseptkunst og environments. Vi møter heftige og andre postmodernistiske tendenser samtidig med at de bryter frem over hele verden rundt 1980. Vi merker hvordan både grafikere og tegnere i de aller siste årene har foldet seg ut i store formater

og med en forbløffende utvidelse av teknikker. Vi har hatt både video-installasjoner og performances. Ting så nye at vi ikke har fått skikkelige norske navn på dem ennå. Og ikke minst har vi vært vitne til hvordan faglige båser og tekniske begrensninger stadig overskrides, slik at hovedmengden av utstillingen nå ser ut til å høre hjemme i gruppen Andre teknikker. Den etterlengtede «utglidningen» fra 1945 har slått til for fullt.

Kunsten å vekke oppsikt

Denne vitaliteten har tatt vare på utstillingens enorme popularitet. Ganske visst snakker man ikke lenger så mye om Høstutstillingen som «et tverrsnitt». Publikum kommer nå for å se «hva som skjer», selv om mange kanskje allerede har bestemt seg for at de ender med å riste på hodet. Det er faktisk nesten blitt institusjonalisert at Høstutstillingen skal ha en skandale, en forundringens og/eller forargelsens objekt. Fra Marius Heyerdahls blinkende roboter i 1965, til Rolf Grovens Sixtinske Madonna med Vietnam-referanser i 1971, Odd Nerdrums samleinn i 1974, Kjartan Slettemarks Polaroid-åkle i 1980, Guttorm Guttormsgaards kjempeplakater til støtte for PLO i 1982, og Jon Gundersons søppelkasse med innebygget fugl og kikkertsikte i 1985. I 1984 var skandaleverket Børre Larsens sykler med brummende støvsugere og vαιende bestehaler. Hvis ikke hovedskandalen rett og slett lå i alt det som ikke var å se; skulpturjuryen hadde refusert alt unntatt 4 arbeider ...

En endret utstilling, men hjelper det?

Det sier jo seg selv at kunstverk som de ovennevnte ikke akkurat har den brede salgsappellen, noe som nok gjelder svært mange av de utstilte arbeidene de seneste årene. Mange andre faktorer har spilt inn når disse årenes utstillinger ikke har kunnet vise til den samme eventyrlige omsetningen som preget Høstutstillingen frem til slutten av 70-årene (omsetningen var blitt syvdoblet fra 1972 til 1977). Noe kan det ha å si at

Opdahl, Ørnulf: «Prosesjon». Maleri. Utstilt 1981.

Gullvåg, Håkon: «Trehesten». Maleri. Utstilt 1981.

Groven, Kåre: «Maurice II». Skulptur. Utstilt 1981.

bl.a. formatene har ført til en drastisk reduksjon i antallet utstilte arbeider, fra over 600 katalognummer på sent 70-tall til litt over 200 i 1985.

I allfall er det en klar konsekvens i at utstillingen har utviklet seg til å bli hovedsakelig et presentasjonsorgan for visuelle opplevelser av mange slag. Vi gjenkjenner her 70-årens syn på utstillingsstedene som offentlige serviceorgan. Og det henger sammen med utviklingen i kunsten, nemlig mer vekt på prosesser og opplevelser enn på kunstverkene som gjenstander.

Ett sted svikter imidlertid konsekvensen. Fatalt. Utilstrekkelige tilskudd gjorde det for 2 år siden nødvendig å gjeninnføre entréavgiften, og samme år måtte man slutte med etterutstillingene som hadde brakt Høstutstillingen utover landet. Staten har sluttet å følge opp tanken om Høstutstillingen som servicetilbud. Eller som det treffende er blitt formulert: rederen lar flaggskipet seile sin egen sjø.

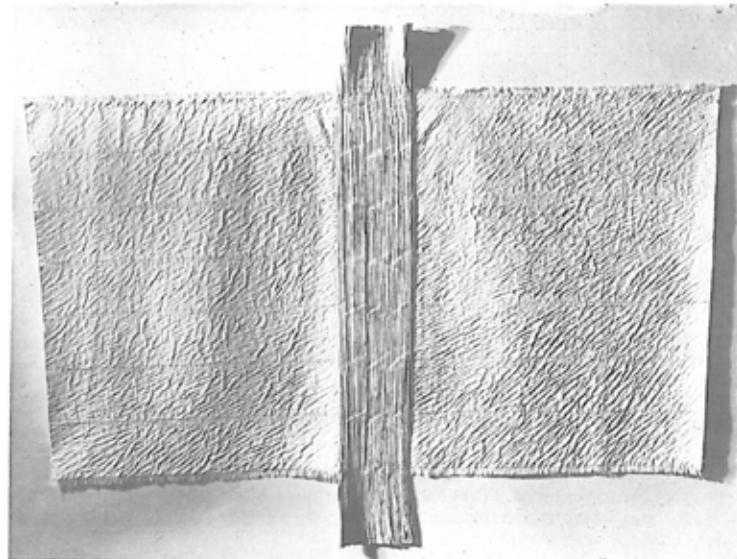
Dette er bekymringsfullt. Høstutstillingens mangslungne historie og innarbeideide statut er en fantastisk ressurs som ikke bør kastes bort. Den bør tas vare på. Det vil si, den bør brukes. Men her har vi det virkelig store problemet. Den situasjonen som Høstutstillingen skal fungere i nå har ingen likhet med den situasjonen den ble bygget opp i. Skal utstillingen beholde sin mening må den kanskje finne seg i å bli endret så drastisk at det bare blir navnet igjen av vårruunnværlige, utskjelte Høstutstilling.

Blystad, Kristian: «Torso». Skulptur. Utstilt 1985.

Lie, Henny: «Mot frihet». Foto offset. Utstilt 1981.

Wagle, Kirsten/Løvaas, Astrid: «Uten tittel». Tekstil. Utstilt 1983.

NOTER:

- (1) Verdens Gang 17.12.1945
- (2) Det veldig presseklipl-materialet har nettopp vært min hovedkilde for denne gjennomgåelsen, sammen med katalogene for de siste 40 årenes Hostutstillinger. I tillegg har jeg benyttet presseklipl og kataloger fra andre utstillinger og andre institusjoner, foruten Kunstnerleksikon, Oslo 1982-86, enkelte kunstnermonografier, tidsskriftartikler og enkelte avisartikler. Dessuten oversikter i Norges Kunsthistorie, bind VII, Oslo 1983. Harald Flor: Norske Grafike-re i dag, Oslo 1979 og i H-J. Brun: Norske billedhuggere i dag 1983.
- (3) 30.09.1945
- (4) 27.11.1945
- (5) Når det gjelder bildeutvalget på utstillingen og i teksten må jeg sterkt presisere at det er basert på hva som kunne skaffes tilveie under den korte tiden vi hadde til rådighet for dette arbeidet. En stor takk til kunstnere, eiere, Per Pettersson hos Fotograf Væring, og særlig til Nasjonalgal-leriet og Riksalleriet. Disse har vækent kjøpt inn av de mest interessante arbeidene i denne peri-oden, så deres samlinger har vært rike kilder å øse fra. Helt spesielt vil jeg takke for all hjel- fra Sissel Ree Schjønsby og Petter Brønn.
- (6) Friheten 22.11.1945
- (7) Den danske maleren Georg Jacobsen var lærer ved Statens Kunstakademi 1935-40 og dannede utgangspunkt for en veritabel «konstruktiv skole».
- (8) Finn Nielssen, Dagbladet 22.12.1945
- (9) Arve Moen, Arbeiderbladet 22.10.1947
- (10) 22.09.1962
- (11) Det ble trykket et kunstpolitisk manifest i forbindelse med utstillingen.

Statens 100. Kunstutstilling

Katalogdel

Brønn, Petter: «Fresia». Tegning. Bl. tekn. Utstilt 1980.

Forkortelser:

NG	Nasjonalgalleriet, Oslo
NKR	Norsk kulturråd
NKmus	Nordenfjeldske Kunstmuseum, Trondheim
OKK	Oslo Kommunes Kunstsamlinger
RESgave	Rolf E. Stenersens gave
RG	Riksgalleriet
RMS	Rasmus Meyers Samling, Bergen
SHH	Samling Halvdan Hafsten
UD	Det kongelige utenriksdepartement
BG	billedgalleri
FG	faste galleri
KG	kunstgalleri
TK	tilhører kunstneren
PE	privat eie
SK	statens kunstutstilling

Alle størrelser er oppgitt i cm, høyde × bredde.

Der prisen er oppgitt er verket til salgs. Henvendelse Høstutstillingens kontor.

I tillegg til prisen kommer 3% til Bildende Kunstneres Hjelpefond, iflg. lov av 4. november 1948.

1. historiske utstilling, 1882–1940

*Utvalg og montering ved Øivind Storm Bjerke
Utstillingen er katalogisert alfabetisk,*

katalognummer 1–93

Munthe, Gerhard: «På Volden». Maleri. Utstilt 1934.

- Aulie, Reidar.** 1904-1977
1 -Tendens- Maleri. 150x230
Utstilt SK 1931. Tilh. Oslo Arb.samf.
- Aurdal, Leon.** 1890-1949
2 -Vestlendinger- Maleri. 76x100
Utstilt SK 1940. Tilh. Trøndelag KG
- Backer, Harriet.** 1845-1932
3 -Interior fra Strålsjøhaugen- Maleri. 72,5x94,5
Utstilt SK 1900. Tilh. Trøndelag KG
- Bast, Ørnulf.** 1907-1974
4 -Pike som går- Skulptur. Bronse. H.47,5
Utstilt SK 1931. Tilh. NG
- Brandt, Erik.** 1897-1947
5 -Stilleben med Aloe- Maleri. 43x68
Utstilt SK 1931. Tilh. OKK.RES gave
- Bye, Roar M.** 1895-1987
6 -Damreportraet- Maleri. 60x70
Utstilt SK 1902. Tilh. Trøndelag KG
- Collett, Frederik.** 1839-1914
7 Fra Mesnas Udløb- Maleri. 38x67
Utstilt SK 1891. Tilh. NG
- Dietrich, Robert.** 1877-1913
8 -Kvinneportrett- Skulptur. H. 50.
Utstilt SK 1903. Tilh. NG
- Diriks, Edvard.** 1855-1930
9 -Skrivergården i Drøbak- Maleri. 81x114
Utstilt SK 1882. P.E.
- Egedius, Halfdan.** 1877-1899
10 -Lørdagskveld- Maleri. 66,5x83
Utstilt SK 1894. Tilh. NG
- Ekeland, Arne.** 1907-
11 -En mann har reist seg- Maleri. 150x150
Utstilt SK 1934. P.E.
- Måltidet-** Maleri. 100x150
12 Utstilt SK 1932. P.E.
- Erichsen, Thorvald.** 1868-1939
13 -Familien i hagen- Maleri. 100x130
Utstilt SK 1903. Tilh. RMS

- Erichsen, Eyolf Nagel.** 1908-1979
14 -Pianoet hentes- Maleri. 85x100
Utstilt SK 1933. Tilh. Lillehammer by
- Faaborg, Finn.** 1902-
15 -Syerske- Maleri. 127x147
Utstilt SK 1937. Tilh. NG
- Finne, Augusta.** 1868-1951
16 -Byste av Ivar Aasen- Skulptur. Bronse. H. 5,5
Utstilt SK 1896. Tilh. NG
- Finne, Henrik.** 1898-
17 -Hvalarbeidere- Maleri. 65x91
Utstilt SK 1940. Tilh. Hvalfangermuseet, Sandefjord
- Fjell, Kai.** 1907-
18 -Fleyten- Maleri. 126x151
Utstilt SK 1940. Tilh. SHH
- Folkestad, Bernhard.** 1879-1933
19 -Pariserhatten- Maleri. 73x92,5
Utstilt SK 1909. Tilh. Drammen FG
- Fredriksen, Stinius.** 1902-1977
20 -Introduksjon- Skulptur. Marmor. H.86
Utstilt SK 1936. Tilh. Trøndelag KG
- Heiberg, Astri W.** 1881-1967
21 -Landskap med kvinder- Maleri. 115x135
Utstilt SK 1916. Tilh. Trøndelag KG
- Heiberg, Jean.** 1884-1976
22 -Langsethagen- Maleri. 80x70
Utstilt SK 1902. P.E.
- Heyerdahl, Hans.** 1857-1913
23 -Fiskergutt- Maleri. 83x65
Utstilt SK 1887. Tilh. Lillehammer by
- Holbø, Kristen.** 1869-1953
24 -Sommerkveld i Fjeldet- Maleri. 75,5x97,5
Utstilt SK 1902. Tilh. NG
- Holmboe, Thorolf.** 1866-1935
25 -Der skreg en Fugl- Akvarell. 87x114
Utstilt SK 1894. Tilh. NG

- Hovde, Anund.** 1875-1906
26 -Mannsportrett- Skulptur. Bronse. H. 53,5
Vist SK 1907. Tilh. NG
- Janson, Grunnar.** 1901-1983
27 -Hans E. Kinck - Skulptur. Bronse.
Utstilt SK 1932. Tilh. NG
- Johannessen, Erik Harry.** 1902-1980
28 -Hjørnestenen- Maleri. 67x77
Utstilt SK 1935. Tilh. OKK.RES gave
- Jorde, Lars.** 1865-1939
29 -Sommerdag i Jylland- Maleri. 72,5x125
Utstilt SK 1900. Tilh. Trøndelag KG
- Jynge, Gjert.** 1904-
30 -Gårdbruker- Maleri. 112x90
Utstilt SK 1937. Tilh. NG
- Jørgensen, Sven.** 1861-1940
31 -Andagt- Maleri.
Utstilt SK 1890. Tilh. Skien F.G.
- Karsten, Ludvig.** 1876-1926
32 -Det røde kjøkken- Maleri. 59x76
Utstilt SK 1913. Tilh. NG
- Kielland, Kitty L.** 1843-1914
33 -Efter Solnedgang- Maleri.
Utstilt SK 1885. Tilh. Det Kongelige Slott
- (Utgår)**
- Knudsen, Gerda.** 1899-1945
35 -Portrettstudie- Maleri. 100x90
Utstilt SK 1940. Tilh. Drammen NG
- Kolstø, Frederik.** 1860-1945
36 -I Venteværelset- Maleri. 107x84
Utstilt SK 1886. Tilh. Trøndelag KG
- Kraugerud, Ragnar.** 1909-
37 -Skogsmenn I- (Hoggere-) Maleri. 82x110
Utstilt SK 1938. Tilh. SHH
- Krohg, Christian.** 1852-1925
38 -Nordenvind- Maleri. 102x125
Utstilt SK 1887. Tilh. NG

- Krohg, Per.** 1889-1965
39 -Pang!!- Maleri. 172,5x135
Utstilt SK 1918. Tilh. Trøndelag KG
- Lange, Olaf.** 1875-1965
40 -Urvasi- Grafikk. Radering. 54x75,5
Utstilt SK 1933. Tilh. Stavanger FG
- Dronningen av Saba-** Grafikk. Radering.
41 46x45
Utstilt SK 1906. Tilh. Stavanger FG
- Larsen, Olav Ansgar.** 1897-1967
42 -Gammel kone- Maleri. 71x78
Utstilt SK 1933. Tilh. Bergen BG
- Lie, Emil.** 1897-1976
43 -Bernt, kunstnerens sønn- H. 23
Utstilt SK 1931. Tilh. NG
- Lund, Henrik.** 1879-1935
44 -Portret av Hans Jæger- Maleri. 126x105
Utstilt SK 1909. Tilh. Bergen BG
- Løchen, Kalle.** 1865-1893
45 -Efter en sovnles natt- Maleri. 60x98
Utstilt SK 1883. P.E.
- Matthiasen, Emma.** 1890-1975
46 -Portrettthode- Skulptur. Bronse. H.35
Utstilt SK 1929. Tilh. NG
- Munch, Edvard.** 1863-1944
47 -Nat i Nizza- Maleri. 48x54
Utstilt SK 1891. Tilh. NG
- Munthe, Gerhard.** 1849-1929
48 -På Volden, Fredrikstad- Maleri. 140x230
Utstilt SK 1934. P.E.
- Husmannsplass-** Akvarell. 60,5x50
49 Utstilt SK 1889. Tilh. NG
- Sorte Åbler-** Akvarell. 62 x 78
50 Utstilt SK 1895. Tilh. NG
- Ness, Bjarne.** 1902-1927
51 -Komposition (Ryttere)- Maleri.
Utstilt SK 1925. P.E.

Ness, Bjarne: «Komposition». («Ryttere») Maleri. Utstilt 1925.

Nielsen, Amaldus. 1838-1932
52 -Havestump- Maleri. 74,4x44
Utstilt SK 1930. Tilh. OKK.AMN

Nordhagen, Johan.
53 -Dugurdshvil- Radering. 40x50
Utstilt SK 1908. Tilh. NG

Onsager, Søren. 1878-1946
54 -Hvilende pike- Maleri. 86x100
Utstilt SK 1915. Tilh. RMS

Orud, Kåre. 1914-
55 -Portrett- (Eva) Skulptur. Bronse. H. 54
Utstilt SK 1940. Tilh. NG

Paulsen, Carl. 1896-1973
56 -Dekorativ kvindebyste- Skulptur. H.89
Utstilt SK 1925. Tilh. Vestfold Fylkesmuseum

Peters, Wilhelm. 1851-1935
57 -Under kryssild- Maleri. 84x140,5
Utstilt SK 1896. Tilh. Trøndelag KG

58 -La meg få fyr- Fra mappen «Fra Havet».
Utstilt SK 1882. Tilh. NG.

59 -Hjemkomst fra fiske- Fra mappen «Fra Havet»
Utstilt SK 1882. Tilh. NG

Petersen, Eilif. 1852-1928
60 -Osteriscene fra Sora- Maleri. 123,5x190
Utstilt SK 1885. Tilh. NG

Rasmussen, Wilhelm. 1879-1965
61 -Olav Aukrust- Skulptur. Bronse. H. 42
Utstilt SK 1930. Tilh. NG

Rise, Bjarne. 1904-1984
62 -Former fra underbevisstheten- Maleri.
100x81,5
Utstilt SK 1934. Tilh. Trøndelag KG

Rolfsen, Alf. 1895-1979
63 -Portrettgruppe- Maleri. 127,5x168
Utstilt SK 1933. Tilh. Bergen BG

Rude, Rolf. 1899-1971
64 -Flytespiller- Maleri. 46x50,5
Utstilt SK 1935. Tilh. OKK.RES gave

Røwde, Teddy. 1912-
65 -Frosne planter- Maleri. 14x22
Utstilt SK 1940. Tilh. OKK.RES gave

Sandberg, Einar. 1876-1947
66 -Barn, som går forbi et ubeboet hus- Maleri.
97x106,5
Utstilt SK 1909. Tilh. RMS

Scheel, Signe. 1860-1942
67 -Lysstudie- Maleri. 62,5x50
Utstilt SK 1884. Tilh. NG

Schjeldrup, Leis. 1856-1933
68 -Portrett av Olaf Loftthus- Maleri. 115x80
Utstilt SK 1885. Tilh. Bergen BG

Skeibrok, Mathias. 1851-1896
69 -Trett- Skulptur. Bronse. H. 77
Utstilt SK 1884. Tilh. NG

Skredsvig, Christian. 1854-1924
70 -På Vildgræs- Maleri. 103x167
Utstilt SK 1894. Tilh. Trøndelag KG

Sohlberg, Harald. 1869-1935
71 -Ved Havet- Maleri.
Utstilt SK 1909. P.E.

Stabell, Harald K. 1874-1963
72 -Sommerdragten- Maleri. 77,5x55
Utstilt SK 1901. Tilh. Trøndelag KG

Steinger, Agnes. 1863-1965
73 -Genre- (Pikebarn) Maleri. 100x145
Utstilt SK 1891. Tilh. Bergen BG

Storm, Per Palle. 1910-
74 -Pike fra Risør- Skulptur. Bronse. H.31
Utstilt SK 1938. Tilh. NG

Storstein, Aage. 1900-1983
75 -Storregjoring- Maleri. 140x175
Utstilt SK 1933. Tilh. OKK.RES gave

Strømdahl, Georg (Nielsen). 1856-1914
76 -Motiv fra Hitterdal- Maleri. 65x100
Utstilt SK 1891. Tilh. Stavanger F.G.

Strømme, Olav. 1909-1978
77 -Sommerfugl over en by- Maleri. 123x160
Utstilt SK 1936. Tilh. OKK.RES gave

Sundt-Hansen, Carl. 1841-1907
78 -Kapteinens Hustru- Maleri.
Utstilt SK 1895. P.E.

Svarstad, Anders. 1869-1943
79 -Kanal i Brügge- Maleri. 82x100
Utstilt SK 1907. Tilh. NG

Svendsen, Jens M. 1869-1957.
80 -Sigurd Mathiesen- Skulptur. Bronse. H. 48
Utstilt SK 1907. Tilh. NG

Sørensen, Henrik. 1882-1962
81 -Svartbækken- Maleri. 120x110,5
Utstilt SK 1909. Tilh. RMS

Sørensen, Jørgen. 1861-1894
82 -Sommerlandskap- Maleri. 48x71
Utstilt SK 1893. Tilh. Lillehammer by

Thaulow, Frits. 1847-1906
83 -Haugfossen- Maleri. 152x100,5
Utstilt SK 1883. Tilh. NG

Thrane, Ragnhild. 1853-1913
84 -Skumringstimen- Maleri. 70x90
Utstilt SK 1905. Tilh. Lillehammer by

- Vigeland, Gustav. 1869-1927
85 -Jonas Lie- Skulptur. Bronse. H.37
Utstilt SK 1904. Tilh. NG
- Vik, Ingebrig. 1867-1927
86 -Niels Henrik Abel- Skulptur. Bronse.
H. 135.Utstilt SK 1903. Tilh. Univ. i Oslo
- Vaa, Dyre. 1903-1980
87 -Thora- Skulptur. Tre. H. 180
Utstilt SK 1930. Tilh. NG
- Werenskiold, Dagfin. 1892-1977
88 -Bondesfamilie- Maleri. 137x150
Utstilt SK 1927. Tilh. Trøndelag KG
- Werenskiold, Erik. 1855-1938
89 -Gjætere- Maleri. 59x65
Utstilt SK 1882. Tilh. NG
- 90 -Portræt- (Kitty Kielland) Maleri. 100x67,5
Utstilt SK 1891. Tilh. NG
- Wergeland, Oscar. 1844-1910
91 -Laxefiskere- Maleri. 61x92
Utstilt SK 1889. Tilh. Christiansands B.G.
- Wold-Thorne, Oluf. 1867-1919
92 Kristianiadalen- Maleri. 97,5x115
Utstilt SK 1910. Tilh. NG
- Øfsti, Einar. 1862-1906
93 -Fra Inderøen- Maleri. 96x138
Utstilt SK 1902. Tilh. Trøndelag KG

Rolfsen, Alf: «Portrettgruppe». Maleri. Utstilt 1933.

2.historiske utstilling, 1945-1987

*Utvælg og montering ved Hans-Jakob Brun
Utstillingen er katalogisert alfabetisk,
katalognummer 94-195*

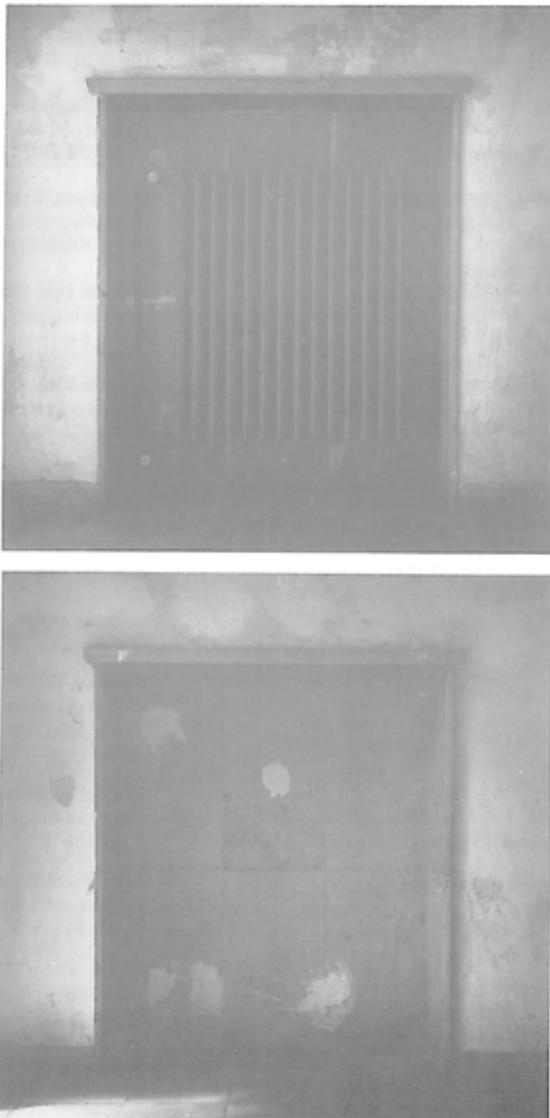
Winge, Sigurd: «Ras». Grafikk. Etsing. Utstilt 1949.

- Aas, Alf-Jørgen.** 1915-
94 -Oppstilling med blå mugge- Maleri. 65x80
Utstilt SK 1945. P.E.
- Advocaat, Gunvor.** 1912-
95 -Paris- Maleri. 80x90.
Utstilt SK 1957. Kr. 18.000
- Alstad, Oddvar.** 1915-1956
96 -Selvportrett- Maleri. 62x36
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- 97 -Predikanten- Maleri. 88x116
Utstilt SK 1946. Tilh. NG
- Alveng, Dag.** 1953-
98 -Radiator- Foto. 70x100
Utstilt SK 1982. T.K.
- Berg, Boge.** 1944-
99 -nr. 8- Skulptur. Bronse. 17x16
Utstilt SK 1965. P.E.
- Blakstad, Siri.** 1938-
100 -Polen- Billedvev. 116x195
Vist på Høstutst. 1966. Tilh. UD.
- Bleken, Håkon.** 1929-
101 -Figurer rundt et bord- Maleri. 60x110
Utstilt SK 1965. T.K.
- Blystad, Kristian.** 1946-
102 -Torso- Skulptur. Granitt. H. 115
Utstilt SK 1985. Tilh. NG
- Bodvin, Finn Henrik.** 1928-
103 -Figur- Skulptur. Stål. 47x65
Utstilt SK 1966. Tilh. P.E.
- Botnen, Trond.** 1937-
104 -Fra Heltesuite nr VII, «Parade»- Grafikk.
Etsn./radering 40x59
Utstilt SK 1965. Tilh. NG
- Bruland, Arne.** 1920-1980
105 -Undertrykkelse- Maleri. 140x195
Utstilt SK 1947. P.E.
- Bronn, Petter.** 1951-
106 -Fresia- Tegning. Bl.tekn. 57,5x71,5
Utstilt SK 1980. T.K.

- 107 **Carlsen, Bjørn.** 1945-
-Emosjon- Maleri. 140x115
Utstilt SK 1970. Tilh. OKK
- 108 **Christensen, Finn.** 1920-
-Triumfbuen- Grafikk. Etsning. 49x64
Utstilt SK 1957. Tilh. NG
- 109 -Hvite vinger- Maleri. 140x170
Utstilt SK 1960. P.E.
- Christensen, Steinar.** 1946-
110 -Langt ute i skogen- Skulptur. Jern/tre.
Utstilt SK 1974. Tilh. Kunst i Skolen
- 111 **Dahl, Chrix.** 1906-
-Cirkus- Tegning, penn. 26x35,5
Utstilt SK 1946. T.K.
- 112 -Vinterlandskap- Grafikk. Radering.
31,5x49. Utstilt SK 1959. P.E.
- 113 **Dæhlin, Gitte.** 1956-
-Hode- Skulptur. Lær. 25x16x16
Utstilt SK 1983. P.E.
- 114 **Egge, Jan.** 1947-
-Interior II- Maleri. 130x160
Utstilt SK 1985. P.E.
- 115 **Eikaas, Ludvig.** 1920-
-Mannshode- Grafikk. 51x30
Utstilt SK 1952. Tilh. NG
- 116 -Selvportrett- Maleri. 60x38
Utstilt SK 1960. Tilh. Bergen BG
- 117 **Ekeland, Arne.** 1908-
-Perlemorskyer- Maleri. 180x135
Utstilt SK 1945. P.E.
- 118 -Romantikere- Maleri. 70x100
Utstilt SK 1945. Tilh. SHH
- 119 **Ertsland, Alf.** 1946-
-Image- Tegning. Kull. 100x200
Utstilt SK 1981. Pris kr 10.000,-

- 120 **Finne, Henrik.** 1898-
-Sjøfolk- Grafikk. Tresnitt. 52x42
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- 121 **Foss, Lillebet.** 1930-
-Et øyeblikk- Grafikk. Lito.
Utstilt SK 1973. P.E.
- 122 **Fredriksen, Stinius.** 1902-
-Dikterhode- Skulptur. Marmor. H. 44
Utstilt SK 1955. Tilh. Bergen BG
- 123 **Gulbrandsen, Niclas.** 1930-
-Fremad- Grafikk. Tresnitt. 30x20
Utstilt SK 1969. T.K.
- 124 **Gullvåg, Håkon.** 1959-
-Dobbel triptyk- Maleri. 156x226
Utstilt SK 1983. P.E.
- 125 **Guttormsgaard, Guttorm.** 1938-
-Mann- Grafikk. Radering. 40x24,5
Utstilt SK 1974. Tilh. NG
- 126 **Haarr, Elisabeth.** 1945-
-Slitte fraser (2 faner)- Tekstil. Vev.
255x140x2
Utstilt SK 1981
- 127 **Hagen, Else.** 1914-
-Blå luft- Maleri. 67x76
Utstilt SK 1945. P.E.
- 128 **Hansen, Tore.** 1949-
-Figur i landskap- Maleri. 49,5x73
Utstilt SK 1981. Tilh. RG
- 129 **Haukeland, Arnold.** 1920-1983
-Islandske kvinne- Skulptur. Bronse. H.40.
Utstilt SK 1948. Tilh. NG
- 130 **Hegrane, Bjørn.** 1926-
-Kystlandskap- Grafikk. Etsning.
Utstilt SK 1962. Tilh. RG
- 131 **Heramb, Tore.** 1916-
-Skagerrak- Maleri. 97x140
Utstilt SK 1952. P.E.

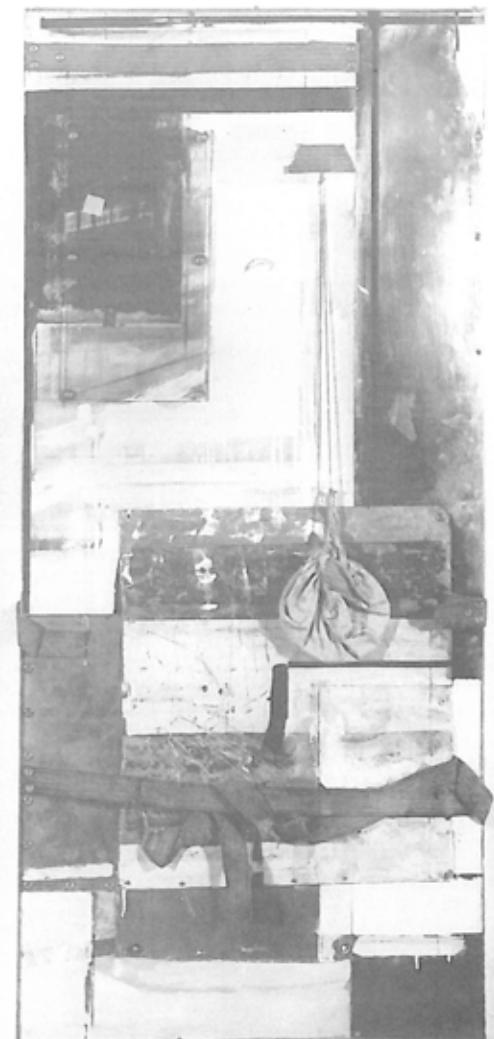
- 132 **Hilt, Odd.** 1915-
-Stående gutt- Skulptur. Bronse.
Utstilt SK 1960. Tilh. OKK
- 133 **Hiorth, Agnes.** 1899-
-Portrett av min far- Maleri. 100x81
Utstilt SK 1945. Tilh. Bergen BG
- 134 **Holtsmark, Karen.** 1907-
-Landskap med skyer- Maleri. 62x88
Utstilt SK 1955. Tilh. Bergen BG
- 135 **Hurum, Per.** 1910-
-Fola som ligger- Skulptur. Bronse.
Utstilt SK 1946. Tilh. OKK
- 136 **Jenssen, Olav Christopher.** 1954-
-Babette- Maleri. 158x139
Utstilt SK 1982. T.K.
- 137 **Johansen, Svein.** 1946-
-Vinterreise- Maleri. 127x165
Utstilt SK 1979. P.E.
- 138 **Johnson, Kaare Espolin.** 1907-
-De tre gamle, etter Tolstojs novelle- Teg-
ning. Bl.tekn. 24x32,5
Utstilt SK 1950. P.E.
- 139 **Kielland, Else Christie.** 1903-
-Aften over byen- Maleri. 100x120.
Utstilt SK 1948. Tilh. Den Norske Credit-
bank, Bergen
- 140 **Kihle, Harald.** 1905-
-Storegut-drapet- Maleri. 80x95
Utstilt SK 1945. P.E.
- 141 **Killi-Olsen, Kjell Erik.** 1952-
-The heart that never turns red- Maleri.
Utstilt SK 1985. P.E.
- 142 **Kleiva, Per.** 1933-
-Ein dag, ein månad, eit år- Maleri. 90x95
Utstilt SK 1967. T.K.
- 143 **Knoff, Anne Lise.** 1937-
-Jan van Huysums blomsterstykke- Maleri.
160x125
Utstilt SK 1973. P.E.

Alveng, Dag: «Radiator». Foto. Utstilt 1982.

92

- Kraugerud, Ragnar. 1909-
144 -Hode III- Maleri. 73x60
Utstilt SK 1952. Tilh. SHH
- Kraugerud, Reidar M. 1950-
145 -Relikvie I- Collage. 71x158
Utstilt SK 1978. T.K.
- Krohg, Per. 1889-1965
146 -Portrett av regjeringsadvokat Kr. Johanssen. Maleri. 200x135
Utstilt SK 1945. Tilh. Den Norske Advokatforening
- Lenvik, Ellen. 1946-
147 -Skumringsland- Tekstil. Billedvev. 200x185
Utstilt SK 1982. Tilh. Kreditkassen
- Lie, Henny. 1945-
148 -Oljesøl (Paradox)- Foto.
Utstilt SK 1979. Tilh. NKR
- Lie-Jørgensen, Thorvald. 1900-1961
149 -Uveir- Maleri. 80x100
1950. Tilh. SHH
- Ljøsne, Halvdan. 1929-
150 -Mythos- Maleri/Collage. 112x138
Utstilt SK 1967. P.E.
- Moe, Terje. 1943-
151 -Volvat holdeplass- Maleri. 162x270
Utstilt SK 1978. P.E.
- Mortensen, Bjørn-Willy. 1941-
152 -Polsk tango (Tango Krakowia)- Grafikk.
Radering. 35x40
Utstilt SK 1981. Tilh. NG
- Mosebekk, Olav. 1910-
153 Tegning. Tusj.
Utstilt SK 1947. P.E.
- Nesch, Rolf. 1893-1975
154 -Dans I- Grafikk. Metalltrykk. 57x41. 3 blad
Utstilt SK 1955. Tilh. NG
- Fru Luna- Bl.material. 116x164
155 Utstilt SK 1961. P.E.
- Opdahl, Ørnulf. 1944-
156 -Prosesjon- Maleri. 120x130
Utstilt SK 1981. T.K.
- Raknerud, Gladys. 1912-
157 -Rød figur i atelier- Maleri. 100x140
Utstilt SK 1947. P.E.
- Rasmussen, Kjeld. 1917-
158 -Portretthode- Skulptur. Bronse. H.37
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- Akt- Skulptur. Bronse. H. 200
159 Utstilt SK 1945. Tilh. Lillestrøm viderg.
skole.
- Rian, Johannes. 1891-1981
160 -Kortspiller (Kabal)- Maleri. 90,5x40,5
Utstilt SK 1947 Tilh. NG
- Rinnan, Ole. 1940-
161 -Kvinne blues- Maleri. 35,5x28,5
Utstilt SK 1975. Tilh. NG
- Risan, John Anton. 1934-
162 -Komposisjon (Vannorgel)- Maleri. 160x200
Utstilt SK 1964. P.E.
- Rumohr, Knut. 1916-
163 -Blått- Maleri.
Utstilt SK 1958. Tilh. OKK
- Fra Shakespeare- Grafikk. Tresnitt.
57,5x43,5
164 Utstilt SK 1955. Tilh. NG
- Rusova, Zdenka. 1939-
165 -Form- Tegning. Tusj. 80x80
Utstilt SK 1977. Tilh. Sonia Henie og Niels
Onstads Samlinger
- Rygg, Hannah. 1894-1970
166 -Dikt av T.S. Elliot- Tekstil. Billedvev.
190x180
Utstilt SK 1964. Tilh. NK museum
- Rygh, Aase Texmon. 1925-
167 -Dans- Skulptur. Gips. H. 65
Utstilt SK 1956. T.K.

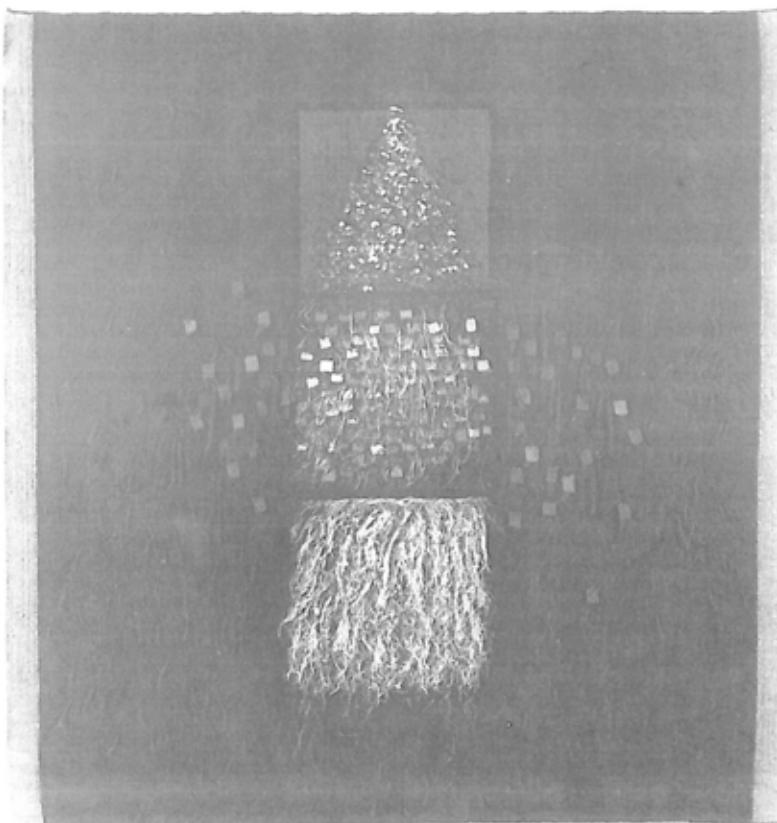
Kraugerud, Reidar M.: «Relikvie I». Collage. Utstilt 1978.

- Sandborg, Thor. 1942-**
168 -Tidsbilde- Skulptur. Stål/plexi. H. 124,5
Utstilt SK 1981. Tilh. Bergen BG
- Schultz, Alexander. 1901-1982**
169 -Høytlesning- Maleri. 94x124
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- Sitje, Joronn. 1897-1982**
170 -De som venter- Maleri. 100x81
Utstilt SK 1954. P.E.
- Sitter, Inger. 1929-**
171 -Komposisjon I- Maleri. 129x146
Utstilt SK 1960. Tilh. Freia Sjokoladefabrikk
- Stenlandschap I- Grafikk. Etsning.**
172 Utstilt SK 1954. T.K.
- Starheim, Olav. 1939-**
173 -Still leben I- Maleri. 130x100
Utstilt SK 1982. T.K.
- Storm, Per Palle. 1910-**
174 -Løveunge- Skulptur. Tre. H. 60.
Utstilt SK 1961. T.K.
- Storstein, Aage. 1900-1983**
175 -Felespilleren- Maleri. 156x204
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- Strand, Svein. 1934-**
176 -Kvinne med halsbånd- Maleri. 92x71
Utstilt SK 1975. P.E.
- Sørensen, Henrik. 1882-1962**
177 -Høst i Kringlegaren- Maleri. 63x70
Utstilt SK 1952. Tilh. Holmsbu. BG.
- Thome, Erik. 1947-**
179 -Skarpt frem- Skulptur. Tre/betong.
Utstilt SK 1981. Tilh. NKR
- Thoresen, Dag. 1953-**
180 -Jordhest- Grafikk. Tresnitt. 91x82,5
Utstilt SK 1982. T.K.
- Thurmann, Øistein. 1922-**
181 -Vinterblått- Maleri. 200x95
Utstilt SK 1965. T.K.
- Torriset, Kjell. 1950-**
182 -Hunden under huden- Maleri. 150x200
Utstilt SK 1980. T.K.
- Toth, Geza. 1955-**
183 -Fuglen over lysende hav- Tegning. Bly-
ant/kull. 130x125
Utstilt SK 1983. Tilh. NKR
- Tveter, Kåre. 1922-**
184 -Rød kveld II- Maleri.
Utstilt SK 1961. P.E.
- Tveteraas, Vilhelm. 1898-1972**
185 -Demring- Grafikk. Tresnitt.
Utstilt SK 1952. Tilh. NG
- Urdal, Atle. 1913-**
186 -Anna og barnet hennes- Maleri. 160x122
Utstilt SK 1946. Tilh. NG
- Warsinski, Richard. 1937-**
187 -Person- Maleri.
Utstilt SK 1965. P.E.
- Weidemann, Jakob. 1923-**
188 -Stålarbeideren- Maleri. 100x81
Utstilt SK 1948. Tilh. OKK.RES.
- Widerberg, Frans. 1934-**
189 -Nattlandskap- Maleri. 20x104
Utstilt SK 1963. P.E.
- Wiklund, Marit. 1945-**
190 -Ung maler- Skulptur. Betong. 70x40x30
Utstilt SK 1970. Tilh. NKR
- Winge, Sigurd. 1909-1970**
191 -Adam og Eva flykter fra Telemark- Materi-
albilde.
Utstilt SK 1945. Tilh. NG
- Jagerfly- Grafikk. Koldnål/etsn. 27,5x35,5**
192 Utstilt SK 1949. Tilh. NG

193 -Varder- Grafikk. Koldnål/etsn. 27,5x47
Utstilt SK 1949. Tilh. NG

194 -Ras- Grafikk. Koldnål/etsn. 30x52
Utstilt SK 1949. Tilh. NG

195 Wold, Roar. 1926-
-Svaberg- Maleri. 90x120
Utstilt SK 1964. T.K.

Lenvik, Ellen: «Skumringsland». Tekstil. Utstilt 1982.

Samtidsutstillingen 1987, 1. og 2. utstilling.

*Utstillingene er katalogisert alfabetisk,
katalognummer 196-495
og er montert av Arve Hovig,
Ingunn Skogholt og Terje Roalkvam*

*F*orord

Juryeringen

Alle Høstutstillinger som har vært vist gjennom 100 år har vært juryert av en jury. Hvert arbeid som sendes inn vurderes anonymt - ofte flere ganger - før den endelige avgjørelse tas; Refusert eller Antatt. Enhver juryering er selvfølgelig en subjektiv prosess - og må være det.

Gjennom årene har juryen variert i størrelse og sammensetning, fra 5 til idag 15 personer. Juryen har alltid bestått av medlemmer som behersker ulike kunstneriske teknikker for å gi de innsendte arbeideren den best mulige faglige bedømmelse. I de første årene var maleri, skulptur og arkitektur de kunstneriske fagområdene, slik de tre konglene i Høstutstillingsemblemet fra 1891 symboliserer. Senere ble arkitekturgruppen erstattet med en jurygruppe for håndtegning og grafikk.

Som i resten av samfunnet er også juryen blitt mer spesialisert. I dag har vi 5 fagjuryer og en tverrfaglig jurygruppe til å vurdere innsendte arbeider som faller utenfor de tradisjonelle teknikkene.

Alle de som ønsker det kan sende inn til Høstutstillingsjuryering og mange gjør det. Flere tusen arbeider er sendt inn fra profesjonelle, og fra amatører. Alle har fått en like seriøs vurdering.

Jubileumsutstillingen

Det er planlagt 2 utstillingsperioder. Dette var også praksis ved de første Høstutstillingene, da det ble vist 2 påfølgende utstillinger med nye innjuryerte arbeider til «anden ophengning».

En annen tradisjon som er tatt opp igjen i forbindelse med jubileet, er juryens anledning til å invitere kunstnere. Det har vært en tendens de siste årtier at mange etablerte billedkunstnere slutter å sende inn til Høstutstillingen. Juryen har derfor gjort et utvalg blant kunstnere over 45 år som vi mener er en viktig del av dagens norske billedkunst, og invitert dem til å delta med 1-2 arbeider. De inviterte vil være markert i katalogen. Dessverre har 3 av de inviterte, Anna Eva Bergman, Gøsta Hammarlund og Ragnar Kraugerud avgått ved døden etter at de mottok invitasjonen. Vi er glade for at vi får vise deres arbeider på utstillingen.

De to historiske utstillingene er valgt ut og montert av mag.art. Øivind Storm Bjerke for perioden 1882-1940 og mag.art. Hans-Jakob Brun for perioden 1945-1986. Dette er smakebiter fra tidligere juryers utvalg.

Sist, men ikke minst, en viktig del av jubileumsutstillingen er arbeider som er juryert inn av juryen på tradisjonelt vis. Her finner vi debutanter og gjensyn med kunstnere fra tidligere Høstutstillinger.

Jubileumsutstillingene presenterer eldre og nye kunstverk, av etablerte og unge kunstnere. Vi håper at publikum gjennom disse utstillingene får et inntrykk av mangfoldet i norsk kunst.

Til glede og forargelse; Værsågod

Arve Hovig
formann i juryen

Juryen fra venstre:
Oscar Reynert Olsen, Harald Krokstad, Hans N. Dahl, Britt Smelvær, Arve Hovig, Tore Bjørn Skjølsvik, Ingunn Skogholts, Hanne Christiansen, Elly Prestegård, Kirsti Aall, Ellen Lenvik, Louise Dahm Hedemark, Ellen Bang, Sveinung Iversen. Mette Schau var ikke tilstede.

Malerjuryen:

Arve Hovig
Formann
Harald Krokstad
Hanne Christiansen

Grafikkjuryen:

Elly Prestegård
Louise Dahm Hedemark
Sveinung Iversen

Tekstiljuryen:

Ellen Lenvik
Ingunn Skogholts
Britt Smelvær

Skulpturjuryen:

Kirsti Aall
Ellen Bang
Tore Bjørn Skjølsvik

Tegnejuryen:

Hans Normann Dahl
Mette Schau
Oscar Reynert Olsen

Styret i Billedkunstfaglig Sentralorganisasjon (BKS):

Maler Magne Rudjord	Maler Gro Finne
Formann	Billedhogger Hans Ove Granath
Tekstilkunstner Sidsel C. Karlsen	Tekstilkunstner Eevahenna Aalto
Billedhogger Øivind Åstein	Tekstilkunstner Gjertrud Hals
Grafiker Arne Sørensen	Maler Kari Røhmen Langaaas
Tegner Berit Østeng	

Johannessen, Jens: -Bild sommerfugl- Maleri

Maleri

- Aarseth, Oddbjørg. 1941-
Kjelsåsvn. 141, 0491 Oslo 4
196 -Røde blomster med blå ramme- 100x80
Kr. 8.000
- Amundsen, Ellif. 1930-
Øvre Sollien 49, 5030 Landås
Invitet av juryen
197 -Interior med person- 1987. 68x56
Kr. 14.000
- 198 -Interior med blå seng- 1987. 62x55
Kr. 12.000
- Arneberg, Marianne. 1946-
Prestegt. 11, 3100 Tønsberg
199 -Aften- 1987. Akvarell. 11x15
Kr. 3.000
- Baird, Vanessa. 1963-
Anton Schjøtsqgt. 4, 0454 Oslo 4
200 -Sjafusi- Pastell
Kr. 4.000
- Berge, Eva. 1956-
Fauchaldsgt. 3, 0365 Oslo 3
201 -En hund kom for å slikke Lazarus sår rene-
Kr. 10.000
- Betgman, Anna Eva. 1909-1987
Invitet av juryen
202 -Proue de montagne- 1973. 97x146
T.K.
- 203 -Above the snowline II- 1976. 114x162
T.K.
- Bjerke, Siri. 1957-
Holmenkollvn. 52 c, 0385 Oslo 3
204 -Nattbilde- 1987. 111x86
Kr. 5.600
- Bonnevie, Mai-Bente. 1936-
Frøichsgt. 1a, 0360 Oslo 3
205 -Sol-inne- 1987
T.K.
- Borchgrevink, Hanne. 1951-
Odden, 2256 Grue Finnskog
206 -I skyggen- 1987. 160x180
T.K.
- Brand, Paul. 1941-
Tøyengt. 13, 0190 Oslo 1
207 -Installasjon «Tegn»- Bl.matr.
Kr. 36.000
- Bring, Ebba. 1958-
Schøningsgt. 14, 0362 Oslo 3
208 -In aenigmata- 1987 Bl.matr.
Kr. 18.000
- Christiansen, Hanne. 1948-
Tenvik, 3140 Borghheim
Medlem av juryen
209 -Hode- 1983
T.K.
- Damerell, Ian. 1947-
Parkvn. 15, 0350 Oslo 3
210 -Nucleus- 1987 155x124
Kr. 18.000
- Dobloug, Jørgen. 1945-
Ullevålsvn. 97B, 0359 Oslo 3
211 -Historien- 115x95
Kr. 12.000
- Dolven, Anne Katrine. 1953-
Lille Froensv. 10, 0369 Oslo 3
212 -To sprekker- 1987. 170x230
Kr. 16.000
- Eger, Nils. 1944-
Mosvold terr. 8, 4550 Farsund
213 -Landskap- 17x15. Akvarell
Kr. 1.300
- Elgin, Dag Erik. 1962-
Erling Skjalgssonsgt. 34, 0267 Oslo 2
214 -Erindringer om en opprinnelse- 1987. 160x295
Kr. 20.000
- Evensen, Erik Annar. 1949-
Raithkesgt. 17, 0558 Oslo 5
215 -Uten titel- 360x285
Kr. 30.000
- Fredriksen, Hilmar. 1953-
Langgt. 1, 0566 Oslo 5
216 -Strå, vase- 1987. Collage. 32x39
T.K.
- Furulund, Thore. 1943-
Dælivn. 39, 1340 Bekkestua
217 -From the spirit of Ross Bleckner- 1987.
190x190
T.K.
- Gangvik, Espen. 1958-
Kjøpmannsgt. 42, 7010 Trondheim
218 -Kenaam- 1987. Bl.matr. 50x300
Kr. 5.700

Tinglum, Gerd M.: -Hodesayle- Maleri

102

- Gjerdevik, Nils Erik. 1962-
Brumleby 252, Blok 0, 2100 København
219 -Dagen gryr- 1987. 175x210
Kr. 13.000
- Grude, Kalle. 1946-
Markvn. 42B, 0554 Oslo 5
220 -Bilde nr. 1- 1986. 152x91
Kr. 7.000
- Hansen, Ingunn Hvale. 1954-
Fossåsvn. 22, 3132 Husøyssund
221 -Landskap i øst-
Kr. 15.000
- Hansen, Kurt Edvin. 1952-
Bakkegård, Innherredsvn. 3, 7014 Trondheim
222 -Dokument 1- 1987. Bl.tekn.
Kr. 25.000
- Hansen, Morten. 1954-
Munkedamsvn. 75A, 0270 Oslo 2
223 -Hvit form- 33x40
Kr. 6.500
- Hansen, Tore. 1949-
Ødden, 2256 Grue Finnskog
224 -Landskap med sno- 92x175
Kr. 11.000
- Hangan, Laila. 1944-
Kirkevn. 68, 0364 Oslo 3
225 -Soria Moria- Bl.matr. 200x200
Kr. 20.000
- Heetmøller, Robert. 1950-
Bergensgt. 5, 0468 Oslo 4
226 -Sphinx reflektert i Nilen- 200x300
Kr. 20.000
- Helgeland, Kjell. 1960-
Munkedamsvn. 81c, 0270 Oslo 2
227 -Sverd og skjold-
Kr. 14.000
- Hovig, Arve. 1944-
Niels Juelsgt. 41, 0257 Oslo 2
Medlem av juryen
228 -Mørkerom- Bl.matr. 180x120x20
Kr. 25.000
- Indrebo, Tone. 1954-
Grindabakken 48, 0764 Oslo 7
229 -Spor 1-
Kr. 3.500
- Jensen, Inge. 1961-
Åsvn. 3, 1324 Lysaker
230 -Trollskog 1- 1986. 240x170
Kr. 17.000
- Johannessen, Jens. 1934-
Nadderudvn. 185, 1343 Eiksmarka
Inviteret av juryen
231 -Blå sommerfugl- 1987. Bl.tekn. 153x102
P.E.

Vikhagen, Håvard: -Personer ved en disk- Maleri

103

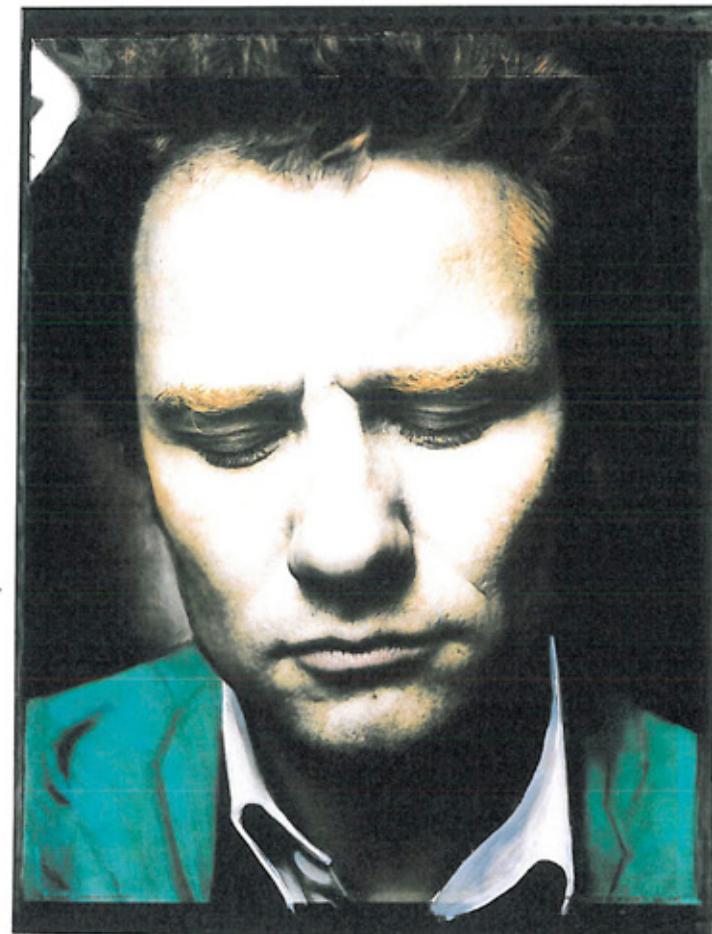
- Juvet, Morten. 1953-
Marienborg, 3080 Holmstrand
232 -For dagen skyter seg ut- 1987. 120x180
Kr. 9.000
- Jæger, Irma Salo. 1928-
Trollfaret 14, 2020 Skedsmokorset
233 -Et sted- 1986. 145x120
T.K.
- Kræmerud, Ragnar. 1903-1987
Inviteret av juryen
234 -Landskap med hoder- 120x80
P.E.
- 235 -Hoder- 40x60
P.E.
- Kraugerud, Reidar. 1950-
Bygdøy allé 65, 0265 Oslo 2
236 -Slukket lykt- 200x230
Kr. 20.000
- Krokstad, Harald. 1946-
Sellduksgt. 4, 0553 Oslo 5
Medlem av juryen
237 -Mars- 1987. 160x103
Kr. 16.000
- Kyllingmark, Snorre. 1948-
Kjelsåsvn. 143A, 0491 Oslo 4
238 -Uten tittel- 1987. 150x115
Kr. 20.000
- Lehman, Ole Jørgen. 1941-
Hovsetervn. 102, 0768 Oslo 7
239 -Avgjørelse Nå- Akvarell
Kr. 5.000
- Ljøsne, Halvdan. 1929-
Myrvangvn. 8, 1344 Haslum
Inviteret av juryen
240 -Til minne om ein by- 1987. 197x130
Kr. 16.000
- 241 -Symphonie pour les anctres troglodytes- 1987.
200x120
Kr. 32.000
- Lohne, Solveig. 1945-
Hystadvn. 185, 3200 Sandefjord
242 -Fjær/form- Bl.matr.
Kr. 5.500
- McAlinden, K.S. 1963-
Bergslengst. 8, 0354 Oslo 3
243 Tongue wag. 1987. 196x140
Kr. 9.000
- McAlinden, Miles. 1937-
Bergslengst. 8, 0354 Oslo 3
244 -17.IV.87- 100x70
Kr. 4.000
- Nortvedt, Therese. 1953-
S.Karder, 1550 Hølen
245 -The secret garden- 1987. 160x190
Kr. 38.000
- Olsen, Oscar Reynert. 1925-
Aschehougsv. 22, 0587 Oslo 5
Medlem av tegnejuryen
246 -Salvation Army- Acryl. 54x65
T.K.
- Opdahl, Ørmulf. 1944-
6055 Godøy
247 -Lorca- Kull/tempora
Kr. 15.000
- Pahr-Iversen, Kjell. 1937-
Lagårdsvn. 129, 4010 Stavanger
Inviteret av juryen
248 -Lyset kommer inn leende- 1985. 150x150
P.E.
- 249 -Ikon- 1985. 150x100
P.E.
- Rinnan, Ole. 1940-
Sognsvn. 137, 0855 Oslo 8
Inviteret av juryen
250 -Forutanelsen- Etsning. 21,5x31,5
u.r. Kr. 1.500
- 251 -En tilnærmete- Etsning. 31,5x21,5
u.r. Kr. 1.500
- Risan, John Anton. 1934-
Lademoens Kirkeallé 3, 7042 Trondheim
Inviteret av juryen
252 -Komposisjon 1987- 135x180
Kr. 35.000
- Rittun, Bea. 1940-
Bølerlia 97, 0689 Oslo 6
253 -En dyretрагеди. 36x33
Kr. 3.000
- Rolfsen, Anne. 1946-
Langgt. 1, 0566 Oslo 5
254 -Sommer fugl natt- 1987. Bl.tekn. 65x70
Kr. 6.000
- Rose, Knut. 1936-
Melbydalen 1, 0287 Oslo 2
Inviteret av juryen
255 -Bilde for C. og K.- 1985
P.E.
- Rusdal, Torstein. 1948-
Jarlsborgvn. 24, 0379 Oslo 3
256 -Uten tittel-
Kr. 17.000

Jæger, Irma Salo: -Et sted- Maleri

Sitter, Inger: -Uten titel- Maleri

Nordrum, Lavasir/Williams, Garrett: -Mann- Andre teknikker

Varvin, Kjell: -Dagen/natten- Maleri

Melbøe, Nina Jo: -I'm sorry in 'am no fish today- Tegning

Moberg, Bengt: -Stille forbundelse I- Grafikk

Jakobsen, Else Marie: -Folklore- Del av triptyk. Tekstil

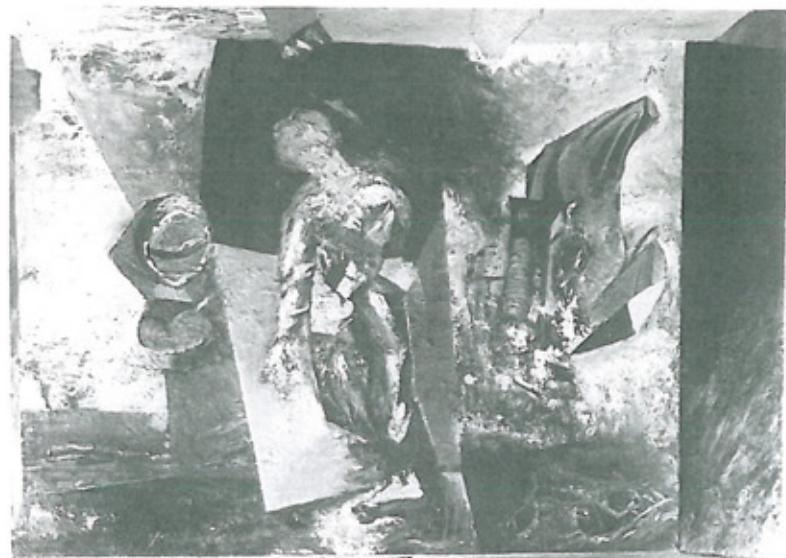
Stromnes, Gunhild: -Sammensatt- Maleri

Vemren, Hilde: -Åshilds papegaye- Maleri

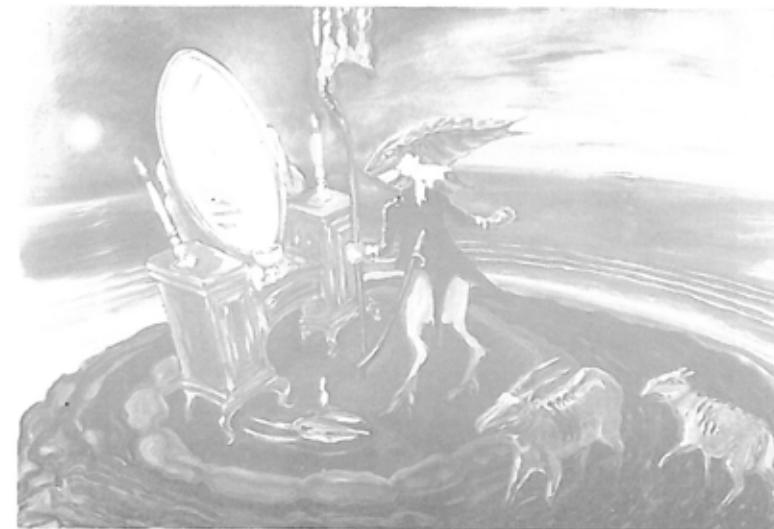

Raymond Slåteli: -Installasjon, glass, vann, jern- Installasjon

Vatneødegård, Magne: -Oppbrudd- Materi

- Rygh, Magne. 1947-
Nøklesvingen 22, 0689 Oslo 6
257 -Eidsvolls plass, vinternatt-
T.K.
- Schmidt, Jakob. 1947-
Dunkergrt. 4D, 0357 Oslo 3
258 -Milanonnatt- 1985. 245x170
Kr. 25.000
- Schultz, Carl Fredrik. 1960-
Helgesensgt. 24, 0553 Oslo 5
259 -The Fall-
P.E.
- Sitter, Inger. 1929-
Midtgården, 3145 Tjøme
Invitert av juryen
260 -Uten titel- 280x200
Kr. 80.000
- Skare, Terje Meidell. 1954-
Baglergt. 8, 5035 Sandviken-Bg
261 -Et møte med Gud- 1987. 135x205
P.E.
- Skedsmo, Dag. 1951-
Boks 2899, Tøyen, 0608 Oslo 6
262 -En til ni II-
Kr. 10.000
- Starheim, Olav. 1939-
Sulali, 2314 Espa
263 -Tabula Rasa- 200x160
Kr. 30.000
- Storn, Willibald. 1936-
Ullensakergrt. 5, 0655 Oslo 6
264 -Das Weinen (Samboere)-
Kr. 11.000
- Strømnes, Gunhild. 1952-
Joh. Svendsensgt. 15, 0478 Oslo 4
265 -Sammensatt- 1987. Bl.tekn. 200x240
Kr. 17.000
- Thoresen, Dag. 1953-
Conradsgt. 3, 0559 Oslo 5
266 -Bevegelig landskap- 1987. 146x97
T.K.
- Thorne, Kaja. 1942-
Hammergt. 7a, 0465 Oslo 4
267 -Madonna- 1986. Bl.tekn. 120x90
Kr. 12.000
- Tiller, Lars. 1924-
Frydenbergyn. 22, 7035 Trondheim
Invitert av juryen
268 -Hvit, grå, svart- 71x121
Tilh. Trondelag KG
- 269 -Blått med rødt-
Tilh. Trondelag KG
- Tinglum, Gerd M. 1951-
Thor Olsengt. 7, 0177 Oslo 1
270 -Hodesyle- 1986. Bl.tekn. 208x81
Kr. 15.000
- Tveter, Kåre. 1922-
1480 Slattum
Invitert av juryen
271 -Månenatt over breene - Svalbard- 1987.
115x140
P.E.
- Svalbardlys- 1987. 115x140
P.E.
- Uhrn, Terje. 1951-
Fauchaldsgt. 3, 0365 Oslo 3
273 -Hele verden-
Kr. 16.000
- Varvin, Kjell. 1939-
Solvikvn. 18, 1310 Blommenholm
274 -Dagen/natten- 1987. 244x244
Kr. 50.000
- Vatneodegård, Magne. 1950-
Jarlsborgvn. 54, 0379 Oslo 3
275 -Oppbrudd- 1987. 160x220
Kr. 18.000
- Vemren, Hilde. 1953-
Nøklesvingen 22, 0689 Oslo 6
276 -Ashilds papegøye-
T.K.
- Vikhagen, Håvard. 1952-
Trondheimsvn. 77, 0565 Oslo 5
277 -Personer ved en disk- 1987. 153x120
Kr. 13.000
- Vold, Ståle. 1951-
Idunsgt. 1, 0178 Oslo 1
278 -Møte II- 1987. 235x210
Kr. 20.000
- Widerberg, Frans. 1934-
Pilestredet 90, 0358 Oslo 3
Invitert av juryen
279 -Vandrer- 1987. 251x202
T.K.
- Ytterdal, Calina. 1955-
Lakkgrt. 79, 0562 Oslo 5
280 -Naboland uten grenser-
Kr. 12.000

Skare, Terje Meidell: -Et møte med Gud- Maleri

Eng, Turid: -Ufullendt- Skulptur

116

Skulptur

- Aåll, Kirsti. 1944-
Birkevn. 28, 1454 Hellvik
Medlem av juryen
281 -Torsos- Bronse
Kr. 15.000
- Aas, Nils. 1933-
Jarlsborgvn. 12, 0379 Oslo 3
Inviteret av juryen
282 -Ufisk- 1987. Tre. 160x55x45
P.E.
- Bang, Ellen. 1954-
Kulturhuset, Georgernes verft 3, 5011 Bergen
Medlem av juryen
283 -Græbeinsflokk- Installasjon
T.K.
- Bell, Roddy. 1951-
Munkelivsgt. 4, 5011 Bergen
284 -Servant- 1987. Bl.matr. 300x200
Kr. 18.000
- Berg, Boge. 1944-
P.b. 32, Bestum, 0214 Oslo 2
285 -Drømmende i dyret- Ceramic
Kr. 16.000
- Bodengaard, Harald. 1958-
København. 14d, 0566 Oslo 5
-Sau- 1987. 135x60x95
286 Kr. 36.000
- Braaten, Torgny. 1956-
Ø-Smedstadv. 14, 0378 Oslo 3
-Fragmenter- Gips
Kr. 20.000
- Eng, Turid. 1937-
Fagerborggt. 34, 0360 Oslo 3
288 -Ufullendt- Tre. H.110
Kr. 20.000
- Engelsen, Elena. 1952-
Eckersbergspl. 21, 0266 Oslo 2
-Cheetah- Bronse. H.75
289 Kr. 25.000
- Espeland, Ottar. 1913-
Gråbreddrevn. 19, 0379 Oslo 3
290 -Rallar- Bronse. H.70
P.E.
- Gisholt, Aud. 1954-
Bratsberggt. 6, 3700 Skien
291 -Mann- 1986. Tre. 180x70
Kr. 70.000

117

Piotrowski, Krzysztof: -Punk- Skulptur

Engelsen, Elena: -Cheetah- Skulptur

- Gokseyr, Kjersti Wexelsen. 1945-
Østliv. 13, 1482 Nittedal
-Speil- 1987. Tre. 300x220
Kr. 180.000
- Groven, Kåre. 1945-
Kjelsåsvn. 145, 0491 Oslo 4
-Monter nr. 1- Bl.matr.
Kr. 15.000
- Gulliksen, Bjørn Melbye. 1946-
Markvn. 52, 0554 Oslo 5
-To steinvinger- Granitt.
Kr. 72.000
- Gundersen, Jon. 1942-
Kirkevn. 73, 0367 Oslo 3
-Hvilende skjønnhet- Stål.
Kr. 18.000
- Gunnerud, Arne Vinje. 1930-
Røed, 4875 Nedenes
Invitert av juryen
-Utenfor tid- Bronse
Kr. 130.000
- Gjærli, Knut. 1946-
-Kjærlighet- Bronse
Kr. 35.000
- Harbitz, Gunn. 1958-
Simen Workinav. 9, 9000 Tromsø
-Fjellkuliss- 1986. Bl.matr. (185x200)x2
Kr. 18.000
- Helge, Kirsti. 1958-
Ekebergvn. 216, 1162 Oslo 11
-Elementer- 1987. Tre. 210x100
Kr. 15.000
- Helle, Helge. 1958-
Toveien, 1454 Hellvik
-Tiger of progress- Tre
Kr. 25.000
- Herteig, Karina. 1951-
Formannsnv. 3, 5035 Sandviken-Bg
-Horse- 1987. Tre. 270x130x30
Kr. 11.600
- Hillgaard, Stefanny. 1925-
Jarlsgborgvn. 12, 0379 Oslo 3
Invitert av juryen
-Harmoni- div.matr.
P.E.
- Hoel, Fritjof. 1953-
Sandakervn. 20c, 0473 Oslo 4
-Mannsing I-IV- 1987. Bl.matr.
Kr. 2.300 pr.stk.
- Heglund, Asbjørn. 1937-
Hellevikstrand 66, 1454 Hellvik Nesodden
Invitert av juryen
-5 milliarder- 1987. 320x170x110
Kr. 40.000
- Killi-Olsen, Kjell Erik. 1952-
Sofiespl. 2, 0169 Oslo 1
-Mannen som bare kom ut om natten- Bl.matr.
Kr. 24.000
- Kleppan, Svein-Tore. 1953-
2365 Åsmarka
-Alf Preysen- Bronse. H.50
Kr. 25.000
- Kokkin, Kirsten. 1951-
Frimannsgt. 20, 0165 Oslo 1
-Ung kvinne- Bronse. H.100
Kr. 45.000
- Kun, Eva. 1952-
N.Stranghagen 4b, 5011 Bergen
-Vogge II- 1986. Tre. 90x110x80
Kr. 11.000
- Kvakland, Kristian. 1927-
Korsvn., 1456 Nesoddhøgda
Invitert av juryen
-Sjekkriticikk- 1987. Tre/metall. H.76
Kr. 40.000
- Langedok, Ingrid Lene. 1956-
Idrettsvn. 10, 3670 Notodden
-Det- Betong
Kr. 16.000
- Leirdal, Kristofer. 1915-
Krognsgt. 10, 7030 Trondheim
-Skisse til monument- Bronse. 50x63
Kr. 22.000
- Lyckander, Marit. 1954-
Østensjovn. 5, 0661 Oslo 6
-Komme over 1- Tre/stein
Kr. 22.000
- Löffler, Ervin. 1922-
Gimlevn. 17B, 0266 Oslo 2
Invitert av juryen
-Stor form- 1985. Marmor. H.100
Kr. 200.000
- Løveid, Birthe Marie. 1949-
Smedjegt. 91, 1600 Fredrikstad
-Hvite biter- 1987. Tre. 140x120x120
Kr. 47.000

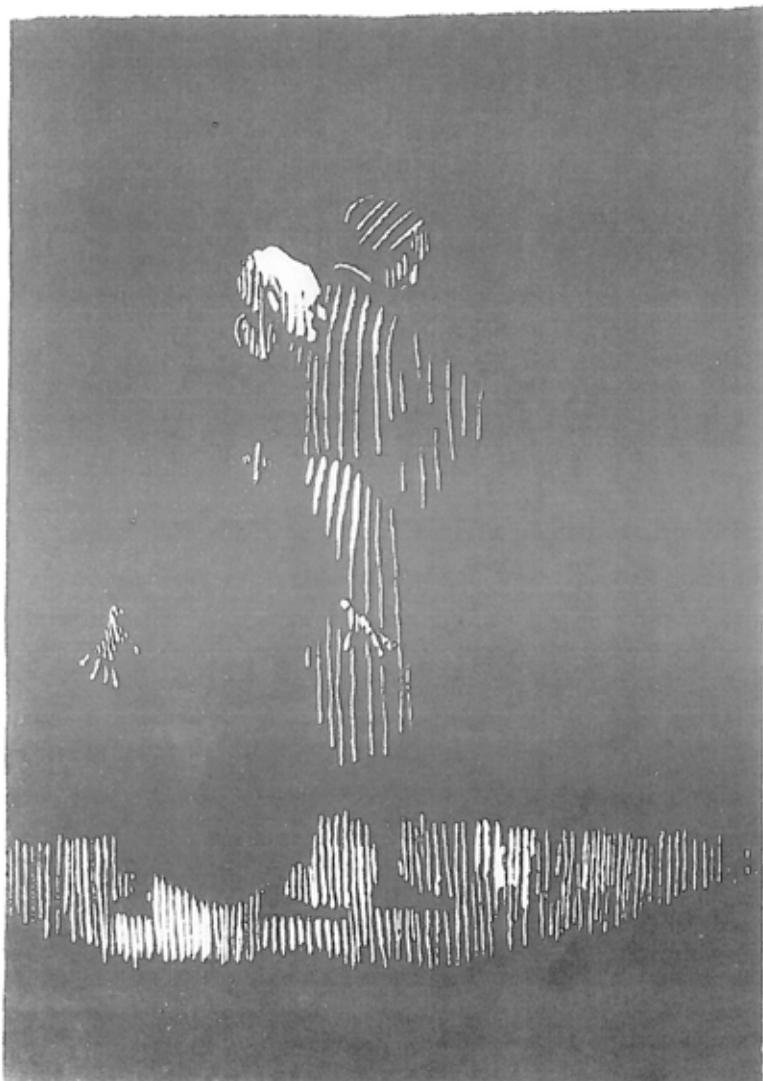

Hillgaard, Stefanny: -Uten ord- Skulptur

- Mikkelsen, Ellif. 1926-
Noklesvingen 38, 0689 Oslo 6
318 -Kvinnetorso med «rødt» hår- Bronse/stein
Kr. 24.000
- Nedland, Anne Berit. 1950-
Jens Bjelkegt. 78B, 0652 Oslo 6
319 -Røde hunder- 1987. Bl.matr. 175x25
Kr. 15.500
- Nesjar, Carl. 1920-
Bolerlia 93, 0689 Oslo 6
Invitert av juryen
320 -Modell nr. 6 til vann- og isfontene, Anchorage, Alaska- 1987. 54x116x56
P.E.
- Ngoma, Germain N. 1953-
c/o Rodahl, Jac. Aallsgt. 28, 0364 Oslo 3
321 -Signal 1 og signal 2-
Kr. 18.000
- Norheim, Marit Benthe. 1951-
Stabbesletta 29, 3700 Skien
322 -Past Presence- Installasjon
Kr. 30.000
- O'Donnell, Michael. 1950-
Vebergdalen, 3070 Sande
323 -Wolfmonument- 1987. 320x190x260
Kr. 35.000
- Piotrowski, Krzysztof. 1953-
St.Olavsgt. 32, 0166 Oslo 1
324 -Punk- 1987. Bl.matr.
Kr. 30.000 (Bronse kr. 75.000)
- Rygh, Aase Texmon. 1925-
Furulundsvn. 16, 0280 Oslo 2
Invitert av juryen
325 -Min Möbius- 1987. Gips. 150x80
Kr. 70.000
- 326 -Aeon- 1986. Gips. 35x35x45
Kr. 13.000
- Røed, Fritz. 1928-
Noklesvingen 34, 0689 Oslo 6
Invitert av juryen
327 -«Oba Oba» con iritmidi un Brasilie infucato-
Gips. 38x32
Kr. 6.000
- 328 -Vinge, utkast Vesas monument- Bronse.
H.160
Kr. 60.000
- Sandborg, Thor. 1942-
Solheimgt. 3b, 0267 Oslo 2
329 -Flammen- Bl.matr.
Kr. 25.000
- Schjetne, Tone Thii. 1928-
Ellefsev. 9, 7018 Trondheim
330 -Dialog ved muren- Bronse
Kr. 10.000
- Skjølvik, Tore Bjørn. 1939-
Kirkgt. 15a, 7014 Trondheim
Medlem av juryen
331 -Tradisjon- Bronse. 60x35x37
Kr. 18.000
- Solles, Hagbart. 1951-
Sørums gård, 2310 Stange
332 -Gjennom berget- Stein. 110x80x75
Kr. 87.000
- Storm, Per Palle. 1910-
Holmenvn. 67, 0376 Oslo 3
Invitert av juryen
333 -Hee Sook- Gips.
P.E.
- 334 -17 år- Bronse
Kr. 12.000
- Tostrup, Axel. 1947-
Langgt. 1, 0566 Oslo 5
335 -Svart hus- 1987. Tre. 250x200
Kr. 50.000
- Tyrm, Hanne. 1954-
Norderhovsgt. 4, 0654 Oslo 6
336 -Første sang: Du må være så mange i samme
kropp-
Kr. 40.000
- Ung, Per. 1933-
Eckersbergsgr. 21, 0266 Oslo 2
Invitert av juryen
337 -Pan- Bronse. H.100
Kr. 70.000
- 338 -Venus- Gips. L.110
T.K.
- Uthaug, Jarleif. 1911-
Meltzersgt. 9, 0257 Oslo 2
Invitert av juryen
339 -Arcadic head- 1987. Sink. H.150
Kr. 65.000
- 340 -Skisse til monument- 1978/87. Sink. H.80
T.K.
- Waksvik, Skule. 1927-
2030 Nannestad
Invitert av juryen
341 -Brunbjørn- Granitt
Kr. 275.000
- 342 -Utkast Petter Dass monument- Bronse
Kr. 15.000

Storm, Per Palle: -17 år- Skulptur

Gulbrandsen, Niclas: -Teater I- Grafikk

Grafikk

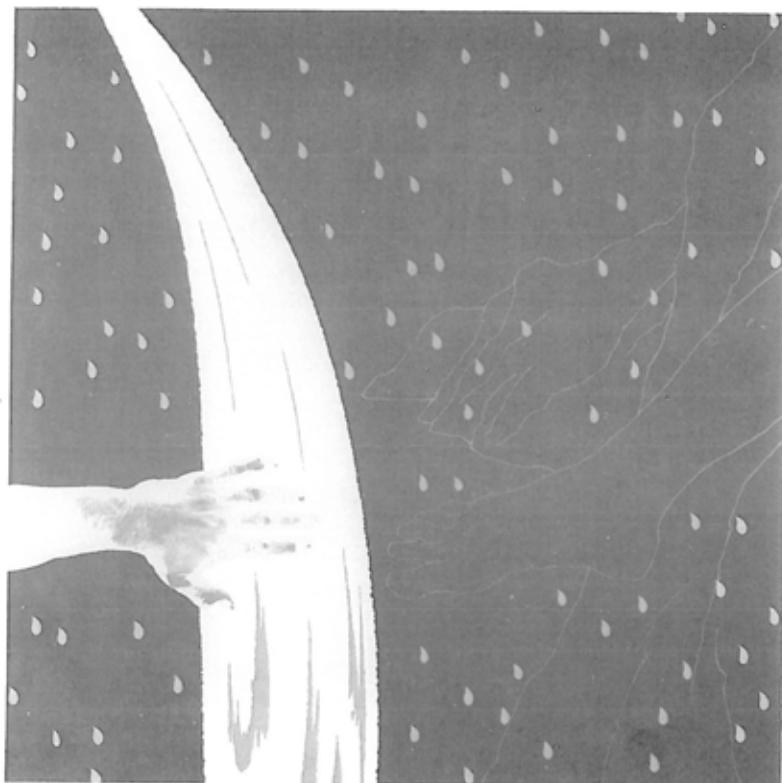
- Bendiksen, Kjell. 1948-
Nybovn. 35, 2870 Dokka
343 -Mytisk scene- 1986. Lito. 55x43
u.r. Kr. 1.700
- Berge, Mari Krokan. 1956-
Kierschowsgt. 3, 0462 Oslo 4
344 -For mye- 1987. Tresnitt. 50x60
u.r. Kr. 1.600
- Blaesterdalen, Ståle. 1951-
2493 Attenbrua
345 -Innværen- 1987. Tresnitt. 102x71
u.r. Kr. 1.400
- Dillan, Ingegjerd. 1941-
Ag Grondahlsgt. 7, 0478 Oslo 4
346 -Tuntrø I- Lino
u.r. Kr. 1.800
- Egeberg, Ingri. 1951-
Wellhavensgt. 81, 5006 Bergen
347 -Vid havet- Radering.
u.r. Kr. 1.500
- Eilertsen, Randi. 1950-
Kjelsåsvn. 143c, 0491 Oslo 4
348 -Maskene og krokodillen- Radering. 31x49,5
u.r. Kr. 1.500
- Foss, Lillebet. 1930-
Gabelsgt. 9, 0272 Oslo 2
349 -Kulturforveksling- Lito
m.r. Kr. 1.000
- Gjertsen, Karl-Gustav. 1953-
Framnesvn. 104, 8500 Narvik
350 -Messe-hagl?- Lino
u.r. Kr. 4.000
- Gulbrandsen, Niclas. 1930-
Konvallvn. 34, 0875 Oslo 8
351 -Invitet av juryen
-Teater I- Tresnitt
u.r. Kr. 1.500
- 352 -Teater II- Tresnitt
u.r. Kr. 1.500
- Guttormsgaard, Guttorm. 1938-
Rådhusgt. 30 B, 0158 Oslo 1
353 -Invitet av juryen
-1987- Etsning. 207x101
u.r. Kr. 9.999
- Hansen, Sonja Helene Wilk. 1956-
Harbitzallén 19, 0275 Oslo 2
354 -I flokk og folge- 1986. Etsning. 35x55
u.r. Kr. 700
- Hansen, Tore. 1949-
Odden, 2256 Grue Finnskog
355 -Figurer i landskap- 1987. Etsning. 54x70
u.r. kr. 1.100
- Hebler, Herman. 1911-
Gamlebyen, 1600 Fredrikstad
356 -Invitet av juryen
-J.L. 1- Silketrykk
u.r. Kr. 1.800
- 357 -J.L. 2- Silketrykk
u.r. Kr. 1.800
- Hjerting, Yvonne. 1939-
Ivar Aasensv. 43, 1500 Moss
358 -Artistfamilj- Etsning
u.r. Kr. 950
- Isachsen, Arne W. 1949-
Bokeskogen kultursenter, 3250 Larvik
359 -Muligheter- Serigrafi. 79x60
u.r. Kr. 1.850
- Iversen, Sveinung. 1954-
Vannjolo, 5700 Voss
360 -Medlem av juryen
-Sterke band- 1986. Etsning. 56x86
u.r. Kr. 1.500
- Johansen, Arnold. 1953-
Vogtsgt. 55, 0477 Oslo 4
361 -Sverre- 1987. Etsning/radering. 80x65
u.r. Kr. 2.000
- Johnson, Kaare Espolin. 1907-
Von Økensv. 3, 1169 Oslo 11
362 -Invitet av juryen
-Vinternatt Finnmark- 1987. Lito. 54x43
u.r. Kr. 4.500
- 363 -Nattseilere- 1987. Lito. 48x41
u.r. T.K.
- Klasbu, Steinar. 1949-
Niels Juelsgt. 7, 0272 Oslo 2
364 -Amazone- 1987. Radering. 86x57
u.r. Kr. 1.600

Hansen, Tore: -Figurer i landskap- Grafikk

Rittun, Kai: -Hunngjedde med rogn- Grafikk

Kleiva, Per: -Vann- Grafikk

- Kleiva, Per. 1933-
Åsavn. 65, 1450 Nesoddtangen
Invitert av juryen
365 -Vann- Silketrykk
u.r. Kr. 1.800
- 366 -Kort møte- Silketrykk
u.r. Kr. 2.000
- Krafft, Anne. 1957-
Klaebuvn. 112, 7030 Trondheim
367 -De to hundene- 1987, Lino. 56x63
u.r. Kr. 800
- Leong, V. 1951-
Johnsrudvn. 0274 Oslo 2
368 -Galantines- Radering
u.r. Kr. 1.000
- Lindheim, Trine. 1957-
Krungt. 6, 0170 Oslo 1
369 -Unnfangelse- 1987. Radering. 65x43
u.r. Kr. 950
- Mamen, Svein. 1955-
Kingsgt. 1, 0457 Oslo 4
370 -Landskap- 1987, Lito
u.r. Kr. 1.500
- Moberg, Bengt. 1949-
Rosenkrantzgt. 3, 5003 Bergen
371 -Stille forbundelse I- Silketrykk
u.r. Kr. 2.700
- Mortensen, Bjørn-Willy. 1941-
Zola, Kefalonia, Hellas
Invitert av juryen
372 -Papas' drømmer I- 1987. Radering. 39x48
u.r. Kr. 1.900
- 373 -Papas' drømmer II- 1987. Radering. 39x48
u.r. Kr. 1.900
- Nielsen, Liv Benedicte. 1938-
Gråbræfrevn. 10, 0379 Oslo 3
374 -Tavle- 1984. Lito
u.r. Kr. 1.000
- Nilssen-Love, Terry. 1942-
Brattebergst. 1, 4013 Stavanger
375 -Company- Serigrafi
u.r. Kr. 900
- Prestegaard, Elly. 1951-
Eidsvåglia 25, 5080 Eidsvåg
Medlem av juryen
376 -Tangering- 1987. Lino. 45x73
u.r. Kr. 1.600
- Ranheimssæter, Ørnulf. 1919-
Elgfaret 5D, 1347 Hosle
Invitert av juryen
377 -Gloria Mundt- Radering. 50x52
u.r. Kr. 1.000
- 378 -Kaftan- Lino. 48x62
u.r. Kr. 1.000
- Resell, Terje. 1949-
Skippergt. 13, 1600 Fredrikstad
379 -Nye sko- 1986. Radering. 40x50
u.r. Kr. 1.200
- Rittun, Kai. 1962-
Voyensvingen 15, 0458 Oslo 4
380 -Hunningjedde med rogn- 1987. Tresnitt.
140x110
m.r. Kr. 3.500
- Russova, Zdenka. 1939-
Prof. Dahlgård. 10, 0355 Oslo 3
Invitert av juryen
381 -Variant I- 1987. Radering. 53x53
u.r. Kr. 2.000
- 382 -Variant II- 1987. Radering. 53x53
u.r. Kr. 2.000
- Sjur, Arne Bendik. 1941-
Ribbungt. 9, 0196 Oslo 1
Invitert av juryen
383 -Lyte i mørket I- Radering
u.r. Kr. 1.500
- 384 -Lyte i mørket II- Radering
u.r. Kr. 1.500
- 385 -Lyte i mørket III- Radering
u.r. Kr. 1.500
- Stokstad, Ove. 1939-
Øysteinsgt. 4, 7030 Trondheim
Invitert av juryen
386 -Der det er skygge finnes det også lys I- 1987.
Lino. 60x90
u.r. Kr. 2.000
- 387 -Der det er skygge finnes det også lys II- 1987.
Lino. 60x90
u.r. Kr. 2.000
- Storn, Willibald. 1936-
Ullensakergt. 5, 0655 Oslo 6
Invitert av juryen
388 -Tilfeldig møte i melkeveien- Lito
u.r. Kr. 3.000
- 389 -Balanse dame-rosa- Lito
u.r. Kr. 3.000
- Thoresen, Dag. 1953-
Conradsgt. 3, 0559 Oslo 5
390 -Naturens vanvitige sjel- 1987. Tresnitt.
139x109
m.r. Kr. 8.000
- Westbø, Sidsel. 1943-
Ilben, Myklerudvn. 29, 1464 Fagerstrand
391 -Lysspill 1-3- Radering/silketrykk
u.r. Kr. 5.000
- Øistad, Ingar. 1940-
Jarlborghv. 56, 0379 Oslo 3
Invitert av juryen
392 -Largo- 1987, Tresnitt. 60x90
u.r. Kr. 2.500

Foss, Lillebet: -Kulturforveksling- Grafikk

Tresnittgruppen
Berhom, Bernhard. 1921-
Boletia 111, 0689 Oslo 6
393 Dikteren - 1987. Tresnitt. 43x54
u.r. Kr. 1.300

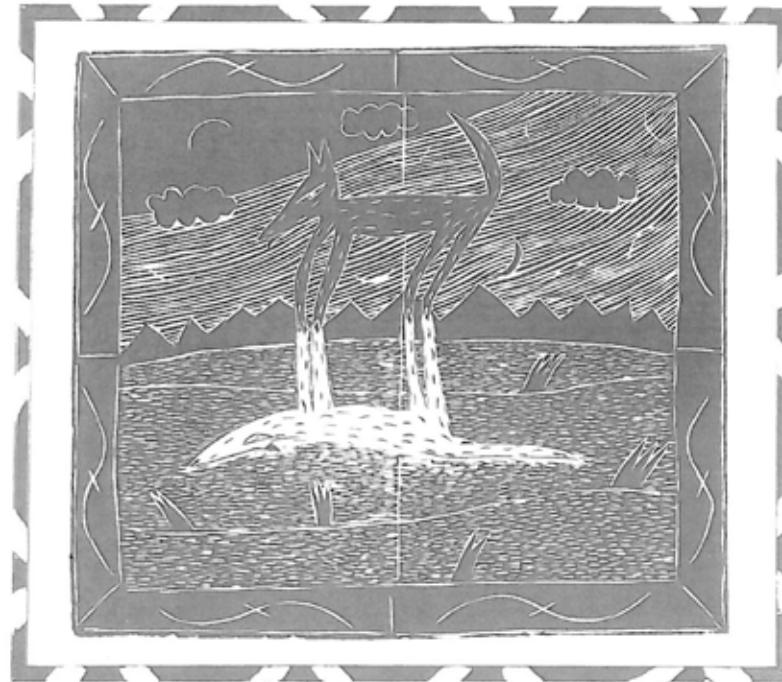
Tresnittgruppen
Frøysaa, Knut. 1919-
Bispegt. 11, 2360 Hamar
394 -Jæstrand- 1987. Tresnitt. 60x84
T.K.

Tresnittgruppen
Grostad, Terje. 1925-
3841 Flådal
395 -Vinter - Del av Årstid bilde- 1987. Tresnitt
u.r. Kr. 3.000

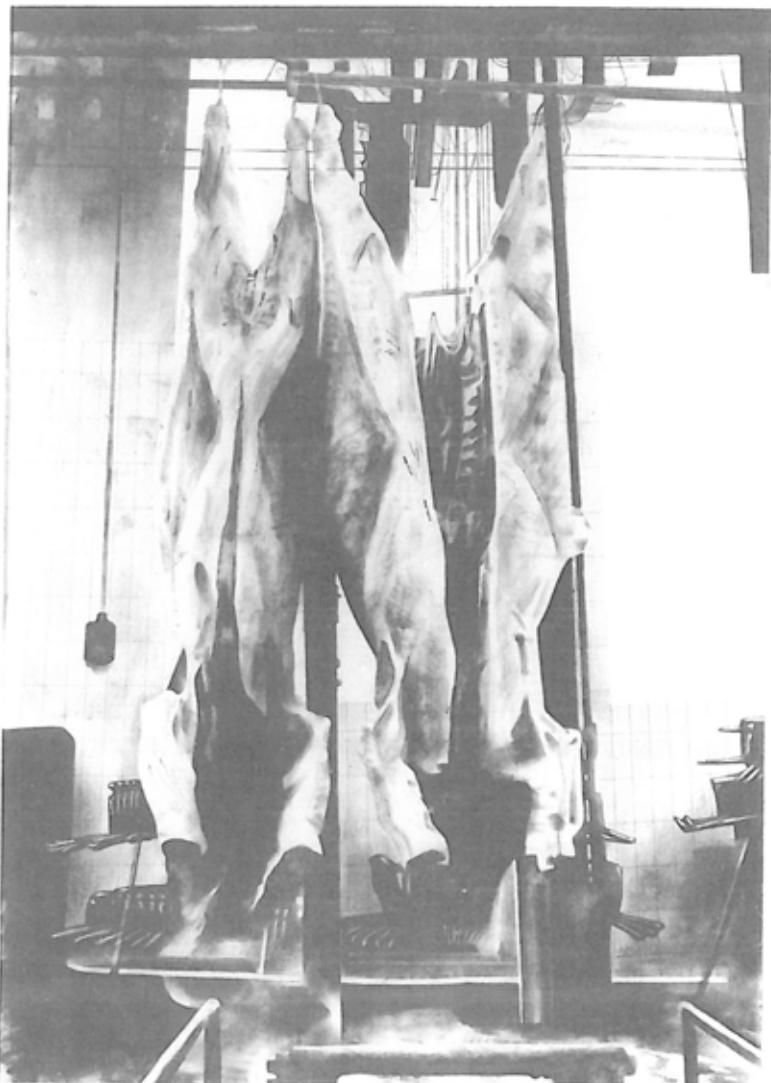
Tresnittgruppen
Rosseland, Inggard. 1914-
Jarlsborgva. 36, 0379 Oslo 3
396 -Fisken- 1987. Tresnitt. 57x40
u.r. Kr. 1.800

Tresnittgruppen
Sigurdsson, Eystein. 1925-
Griffenfeldsgt. 19E, 0460 Oslo 4
397 -Skogstjern- 1986. Tresnitt. 83x61
u.r. Kr. 1.800

Tresnittgruppen
Sørensen, Hans Gerhard. 1923-
3136 Melsonvik
398 -Julinatts måne- Tresnitt. 42x48
m.r. Kr. 1.700

Krafti, Anne: -De to hundene- Grafikk

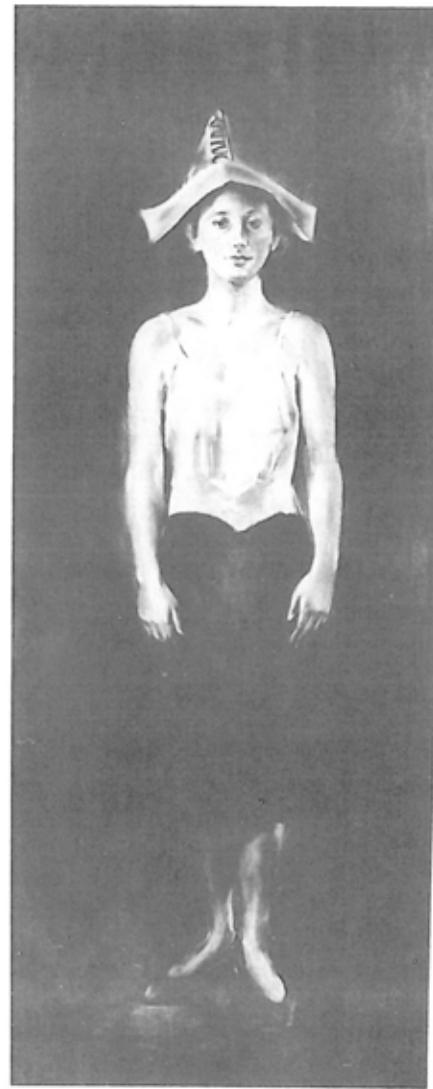
Bleken, Håkon: -Slakt- 86- Tegning

132

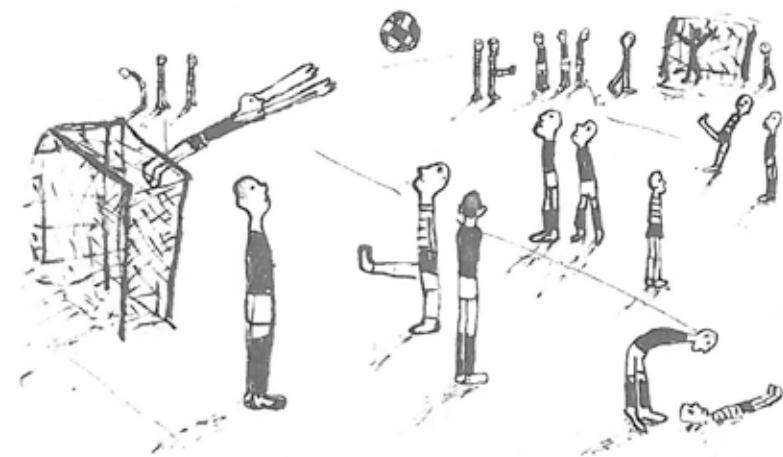
Tegning

- Aarvik, Magne. 1951-
Bregnevн. 22, 1662 Rørvik
-Bebygelse- Kull. 35x54
m.r. Kr. 2.500
- Aune, Gunnar. 1944-
Store Strandт. 2, 1550 Holen
-Utsyn over landskap- 1987. Kull
m.r. Kr. 4.800
- Bleken, Håkon. 1929-
Eli Sjursdottersv. 7c, 7021 Trondheim
Inviteret av juryen
401 -Slakt -86- Kull. 168x118
T.K.
- 402 -Dommerne -86- Kull. 105x150
T.K.
- Bøhn, Ingur. 1947-
Majorstuvn. 5, 0353 Oslo 3
403 Selvbilde i mars med tigerere (trof). Kull/pastell
m.r. Kr. 6.500
- Carson, Gillan.
5123 Sæbøvagen
404 -Too close for comfort- 1986. 133x166,5
m.r. Kr. 7.300
- Corral, Liisa F.de. 1947-
Tore Hundsv. 43, 0576 Oslo 5
405 -Hvem skal før Babylon- 1987. Blyant.
160x120
m.r. Kr. 9.000
- Czapran, Barbara. 1953-
Ryenbergsv. 54, 0196 Oslo 1
406 -Girl with paper hat- 1987. Pastell. 200x79
m.r. Kr. 8.000
- Dahl, Hans Normann. 1937-
Borgentoppen 16, 1374 Borgen
Medlem av juryen
407 -Hee Sook modelleres- Kull
m.r. Kr. 4.500
- Damerell, Ian. 1947-
Parkvn. 15, 0350 Oslo 3
408 -The institution- 1987. Bl.tekn. 100x70
m.r. Kr. 4.700
- Dang, Van Ty. 1954-
Gustav Vigelandsv. 54, 0274 Oslo 2
409 -Landskap i kveld sol med hester- Tusjlavering
m.r. Kr. 3.500
- Gjerdevik, Nils Erik. 1962-
Brumleby 253, Blok O, 2100 København Ø,
DK
410 -Adresseboken- 1987. Tusj/pastell. 100x80
m.r. Kr. 3.000
- Graff, Finn. 1938-
Th. Heyftesgt. 37, 0264 Oslo 2
Inviteret av juryen
411 -Statsbudsjettet fremlegges-
m.r. Kr. 6.500
- 412 -Bors-
P.E.
- Graham, Mildred. 1939-
Høgdaen. 7, 1315 Nesoya
413 -Papir II- 1986. Kull. 150x76
m.r. Kr. 6.000
- Granath, Hans-Ove. 1949-
Smedjegt. 91, 1600 Fredrikstad
414 -Det var engang- 1987. Bl.tekn. 160x22
Kr. 10.000
- Gulbrandsen, Aase. 1927-
Kirkevn. 95, 0361 Oslo 3
Inviteret av juryen
415 -Sommerinterier med gule blomster- 1987.
Kull/Pastell. 120x170
m.r. Kr. 10.000
- 416 -Sommerinterier med plommer- 1987. Pastell.
120x170
m.r. Kr. 10.000
- Hagen, Greta Gjel. 1947-
Tjuvvn. 5b, 2006 Lørenskog
417 -Form I- 1987. Kull/kritt
m.r. Kr. 3.700
- Hammarlund, Gösta. 1903-1987
Inviteret av juryen
418 -Ingmar Bergman- Penn. 30x21
Tilh. NG
- 419 -Hjemover- Tusjlavering. 15x9,5
Tilh. NG
- Hoff, Trond.
Wellhavensgt. 16, 0350 Oslo 3
420 -Dagning- Blyant
T.K.
- Hovdenak, Eli. 1956-
Theresegt. 7b, 0358 Oslo 3
421 -Fotball- Tusj
T.K.

133

Czapran, Barbara: -Girl with paper hat- Tegning

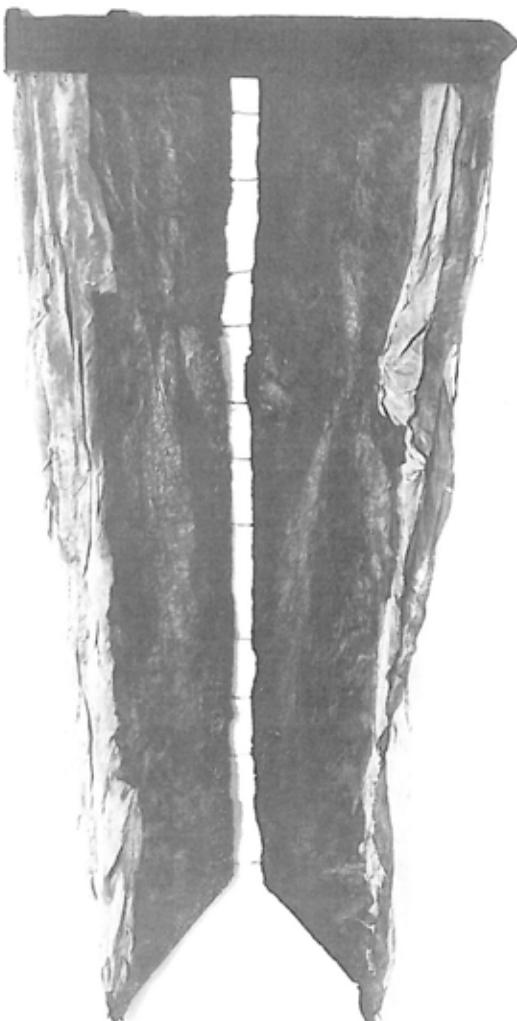

Hovednak, Eli: -Football- Tegning

- Kapstad, Else. 1948-
Grensgt. 32, 3700 Skien
422 -I Mahlers landskap II- Kull
m.r. Kr. 7.000
- Krohn, Sonja. 1941-
Olaf Ryespl. 7, 0552 Oslo 5
423 -Aukrust- Tusj
m.r. Kr. 3.600
- Kyllingstad, Roald. 1942-
Astravn. 7, 4021 Stavanger
424 -Stille natt- 1987. Kull. 47x71,5
m.r. Kr. 5.500
- Langum, Runi. 1958-
Nedre allé 9, 7016 Trondheim
425 -Gjennom tid- 1987. Graffitt. 150x300
m.r. Kr. 13.000
- Lotherington, Hedy Louise. 1927-
Magnus Bergsgt.9, 0266 Oslo 2
Invitert av juryen
426 -som et landskap- 1987. Pastell. 86x115
m.r. Kr. 9.000
- 427 -som et landskap I- 1987. Pastell. 86x115
m.r. Kr. 9.000
- Melbøe, Nina Jo. 1957-
Kirkevn. 78b, 0364 Oslo 3
428 -I'm sorry m'am, no fish today I- 1985.
Kull/pastell. 110x180
m.r. Kr. 12.000
- 429 -I'm sorry m'am, no fish today II- 1985.
Kull/pastell
110x180
m.r. Kr. 12.000
- Mæhlum, Ellen Karin. 1957-
Skovvn. 29, 0257 Oslo 2
430 -Skjulested- Bl.tekn. 118x86
m.r. Kr. 7.500
- Norseng, Elisabet. 1959-
Wilsesgt. 2, 0178 Oslo 1
431 -Gjeneroberingen- 1987. Tusj. 161x150
m.r. Kr. 9.000
- Omholst, Bjorg. 1941-
Hellvikstrand 20, 1454 Hellvik
432 -Gjennom Värmland- 1987. Kull/pastell. 60x80
m.r. Kr. 3.000
- Pushwagner. 1940-
c/o Brofoss. Veibusgård, 3844 Åmotsdal
433 -Dadadata- 1987. Tusj/akryl. 90x120
P.E.
- Schau, Mette. 1951-
Hellvikalleen 41, 1454 Hellvik
Medlem av juryen
434 -Uten titel- 1987. Bl.tekn. 190x73
m.r. Kr. 8.500
- Stang, Jo. 1936-
Traravn. 31, 1600 Fredrikstad
Invitert av juryen
435 -Portrett av en samurai- 1983. Akvarell. 80x64
m.r. Kr. 6.500
- 436 -Piken og sommerfuglen- 1986. Blyant. 46x60
m.r. Kr. 4.000
- Stangeland, Anne Kathrine. 1956-
Landøyvn. 25, 1360 Nesbru
437 -Dyr i landskap- Pastell
m.r. Kr. 4.500
- Storaker, Dag. 1944-
Leikvingt. 2, 1800 Askim
438 -(Utsyn)-Rovdrift- 1987. Pastell/blyant.
130x170
m.r. Kr. 14.000
- Søbye, Reinhardt. 1956-
Gamlevn. 129, 1475 Finnstadjordet
439 -Kristushode- Pastell. 100x77
m.r. Kr. 6.000
- Tonnesen, Bente. 1944-
Gyldeñlovestg. 26a, 0260 Oslo 2
440 -Bordet foran vinduet- Kull/pastell
m.r. Kr. 9.800
- Vium, Karin M. 1952-
Snippen 21f, 0566 Oslo 5
441 -Kropp- 1987. Kull/pastell. 82x66
m.r. Kr. 5.900
- Vinjum, Johannes. 1930-
Jarlshøgda. 40, 0379 Oslo 3
Invitert av juryen
442 -Uten Titel- 1987.
u.r. Kr. 3.000
- 443 -Arketyper- 1987. Fargekritt
u.r. Kr. 2.300
- Zachrisson, Liv. 1958-
Munksgt. 2, 0656 Oslo 6
444 -Vi väntar - och jag i släkt med änderna- 1987.
Fettstift. 53,5x63,5
m.r. Kr. 3.500
- Zwillinger, Kurt. 1904-
Hagalivn. 4, 1342 Jar
Invitert av juryen
445 -Colibri nr. 2- Bl.tekn.
m.r. Kr. 8.000
- 446 -Oksebilde- Bl.tekn.
m.r. Kr. 8.000
- Oien, Jan-Kåre. 1950-
Oslovn. 3, 1440 Drøbak
447 -Charter hund-
m.r. Kr. 7.000
- Øvre, Kai.
Hellvikstrand 20, 1454 Hellvik
448 -Fra en sjøreise- Blyant/collage
m.r. Kr. 4.500

Damerell, Ian: -The institution- Tegning

Knutsen, Ruben: -Sjalu si topografi- Tekstil

Tekstil

Bergløff, Sidsel. 1940-
Dragvn. 37, 1310 Blommenholm
Inviteret av juryen
449 -Trær- 1986. Billednev. 110x300
P.E.

Fuglevaag, Brit H. 1939-
Gabelsgt. 21a, 0272 Oslo 2
Inviteret av juryen
450 -Blått hav så langt du ser- Billednev.
P.E.
Göransson, Per. 1924-
Noklesvingen 40, 0689 Oslo 6
Inviteret av juryen
451 -Brev til en tekstilkunstner- Billednev.
Kr. 55.000

Haarr, Elisabeth. 1945-
Boks 134, 6980 Askvoll
452 -Kleder til Hanan- Broderi/applikasjon
Kr. 20.000

Hals, Gjertrud. 1948-
Hollingen, 6400 Molde
453 -Ni I og II- Støpt papir
T.K.

Hansen, Cathrine. 1949-
Lilleakervn. 7, 0283 Oslo 2
454 -Som om vi aldri hadde vært til I,II,III-
Bl.tekn.
Kr. 7.000

Ile, Kari-Bjørg. 1932-
Breivikvn. 63, 1360 Nesbru
Inviteret av juryen
455 -Ecce homo- 1987. Billednev. 280x210
Kr. 120.000

Jakobsen, Else Marie. 1927-
Torrildalsvn. 11, 4630 Kristiansand
Inviteret av juryen
456 -Folklore Triptyk- Billednev. 100x500
P.E.

Johnsen, Eli Marie. 1926-
Noklesvingen 40, 0689 Oslo 6
457 -Oktober- Billednev
Kr. 40.000

Karlsen, Sidsel C. 1941-
Hen, 1464 Fagerstrand
Inviteret av juryen
458 -Slipp fangene los det er vår- 1982 og -86. Billednev
Kr. 45.000

Knutsen, Ruben H. 1952-
Nedre Fjellsøgård 2, 5018 Bergen
459 -Sjalu si topografi- 1986/87. Bl.tekn. 270x130
Kr. 7.500

Lenvik, Ellen. 1946-
Fredrikshorgvn. 31, 0286 Oslo 2
Medlem av juryen
460 -Dremmens skip- Billednev. 75x330
Kr. 40.000

Magnus, Marianne. 1943-
Ole Jacob Brochsgt 7, 0456 Oslo 4
461 -Blandt ville vekster- 1987. Billednev
Kr. 75.000

Mannsåker, Marianne. 1951-
Borg, 2145 Galterud
462 -Tilstand- 1987. Billednev. 200x135
Kr. 35.000

Momsen, Ragnhild. 1948-
Sverigesgt. 15, 0658 Oslo 6
463 -Together- Billednev. 270x160
Pris etter avtale

Naustdal, Ann. 1950-
Rosenborgrgt. 4, 0356 Oslo 3
464 -Vinterhåp- Billednev. 220x100
Kr. 32.000

Nordbø, Eli. 1946-
Heimdalsgt. 1, 4631 Kristiansand
465 -Hengende hager- 1987. Billednev. (255x145)x2
Kr. 75.000

Rasmussen, Inger Johanne. 1958-
Holbergsgt. 62, 4614 Kristiansand
466 -Hverken frem eller tilbake- Rye
Kr. 26.250

Saastad, Tone. 1955-
Nykirkesmuget 2, 5005 Bergen
467 -Fortelling I- 1986. Bl.tekn. 120x190
Kr. 19.000

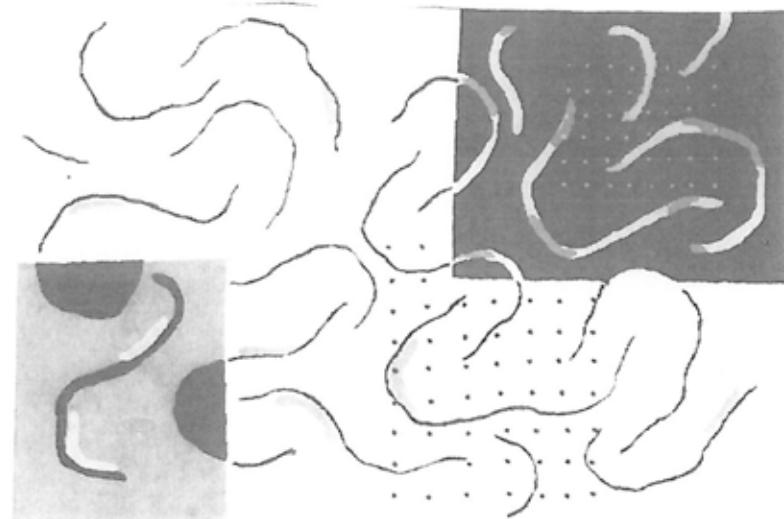
Skogholts, Ingunn. 1952-
Fossva. 12, 0551 Oslo 5
Medlem av juryen
468 -Månenatt- 1986. Billednev
T.K.

Smelvær, Britt. 1945-
Østervoldsgade 34 St. 1350 Kobenhavn K, DK
469 -Medlem av juryen
-Bevikling med turkis felt- Bl.tekn. 190x360x25
T.K.

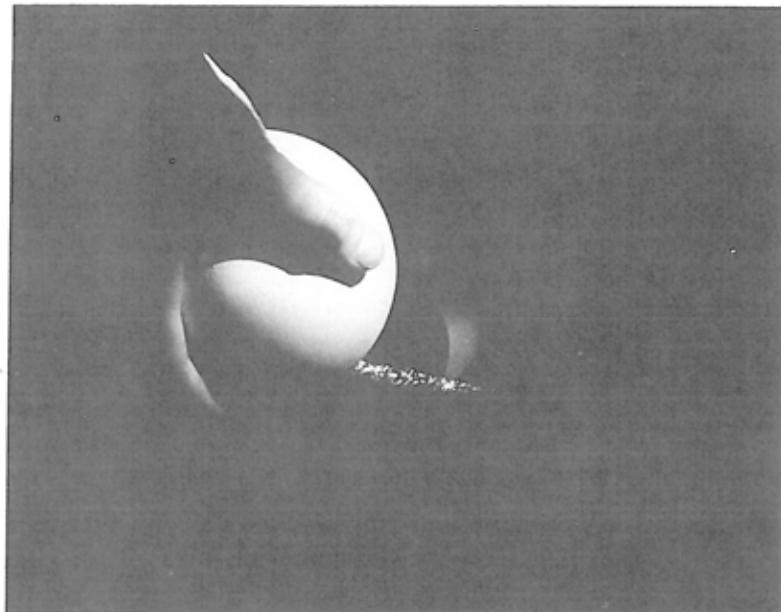

Magnus, Marianne: -Blandt ville vekster- Tekstil

- Stiansen, Kari. 1954-
4920 Staub
470 -Svart nr. 5- 1987. Bl.tekn. 212x285
Kr. 55.000
- Svindahl, Guri. 1958-
Theresegt. 23, 0354 Oslo 3
471 -Uten titel I- Vev
Kr. 6.000
- 472 -Uten titel II- Vev
Kr. 6.000
- Sæland, Anne. 1944-
Nordre Furudalen 25, 5030 Landås
473 -Mot market- Broderi/applikasjon
Kr. 33.000
- Senju, Unn. 1938-
Bergslengt. 8, 0354 Oslo 3
Inviteret av juryen
474 -Vann - is møbeus- 1987. Billednev. 95x140
Kr. 30.000
- Serli, Brit. 1950-
Parkvn. 15, 0350 Oslo 3
475 -Svart kvadrat III- 1987. Billednev. 360x360
Kr. 85.000
- Tjønn, Marianne. 1955-
Sorgenfrigt. 15, 0365 Oslo 3
476 -På vei- 1987. Bl.tekn. 240x60
Kr. 15.000
- Ulvik, Bente. 1957-
Rosenborggt. 16, 0356 Oslo 3
477 -Uten titel I- 1987. Bl.tekn. H.350
Kr. 20.000
- 478 -Uten titel II- 1987. Bl.tekn. H.300
Kr. 15.000
- Wold, Marianne. 1958-
Hopstadgt. 41, 1375 Hom
479 -Snap-shot- 1987. Billednev. 105x96
Kr. 11.000

Rasmussen, Inger Johanne: -Hverken frem eller tilbake- Tekstil

Kurt grip kula og byrjar å streke bortetter golvet.
(Rolf startar det andre lydbilete)

Johannessen, Kurt/Prestø, Rolf: -Performance-

Andre teknikker

Birkeland, Dag A. 1957-
5392 Storebe
480 -Prosjekt Sognsvann- Lysbilder
T.K.

Gunvaldsen, Kjell Mardon. 1950-
Artillerivollen 45a, 4616 Kristiansand
481 -Sort figur- Bl.tekn. 200x200
Tilh. RG

Hauge, Jens. 1953-
5890 Lærdal
482 -Vårlandskap -87- Foto. 52x43
u.r. Kr. 1.800 inkl. MVA

Heske, Marianne. 1946-
Jac. Aallsgt. 21, 0364 Oslo 3
483 -Landscape in Wind and Rain- Videomaleri.
170x220
m.r. Kr. 34.000

Johannessen, Kurt/Prestø, Rolf.
Moldesmuget 1b, 5000 Bergen
484 -Performance- (30 min.)
Kr. 5.000

Lambretta
Lakkegt. 79b, 0558 Oslo 5
485 -Roterende gran- Installasjon
T.K.

Lillebostad, Sidsel/Urstad, Maia.
Hans Holmboesgt. 10, 5007 Bergen
486 -Where are the Monuments- Installasjon
T.K.

Moltu, Marit. 1951-
Kalveneset, 6070 Tjørvåg
487 -ABCD Blått objekt- Installasjon
T.K.

Murer, Marie-Ann. 1946-
Knoresmuget 13, 5011 Bergen
488 -Våren 1934- 1987. Collage. 80x60
m.r. Kr. 3.000

Myrvold, Pia. 1960-
Kongsgrt. 34, 4012 Stavanger
489 -Multiple Reality- Installasjon
T.K.

Nordrum, Lavasir/Williams, Garrett.
Pontoppidamsgt. 15c, 0462 Oslo 4
490 -Kvinne- Håndkolorert foto
Kr. 15.000

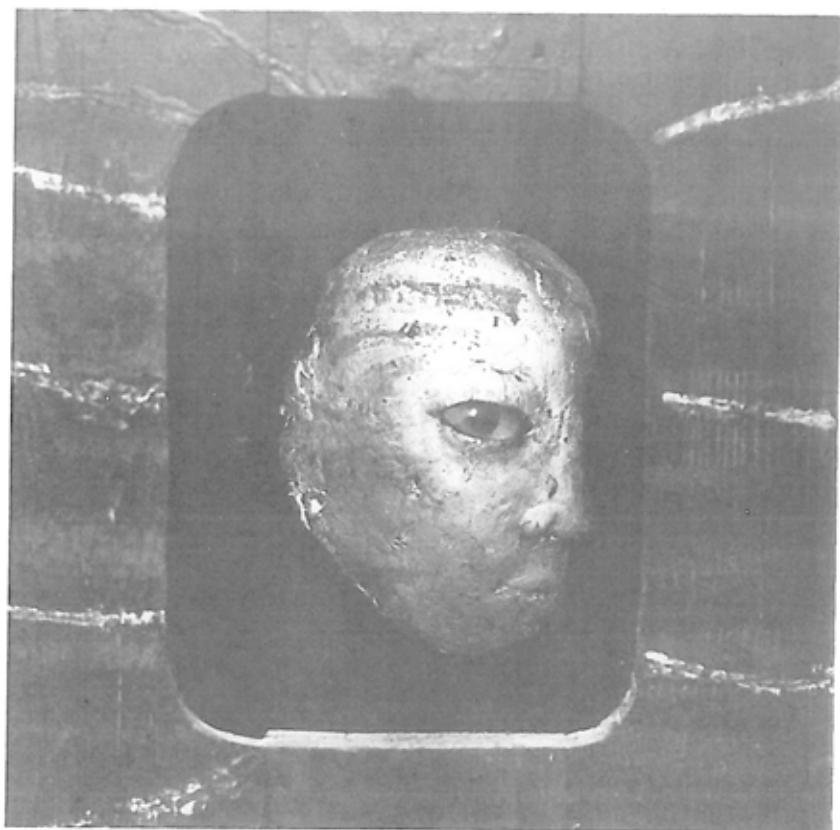
Østrem, Torill. 1954-
H.Hårfagresgt. 3, 5007 Bergen
492 -Bergen 4. okt.'86- Foto
Kr. 16.000

Pettersen, Ann-Elise. 1948-
Oscarsgrt. 11, 0352 Oslo 3
493 -Installasjon Video-
T.K.

Slættli, Raymond T.J.
Jonas Reimsgrt. 17, 5008 Bergen
494 -Glass, vann, jern- Installasjon
T.K.

*A*nnonser

Gunnar Torvund

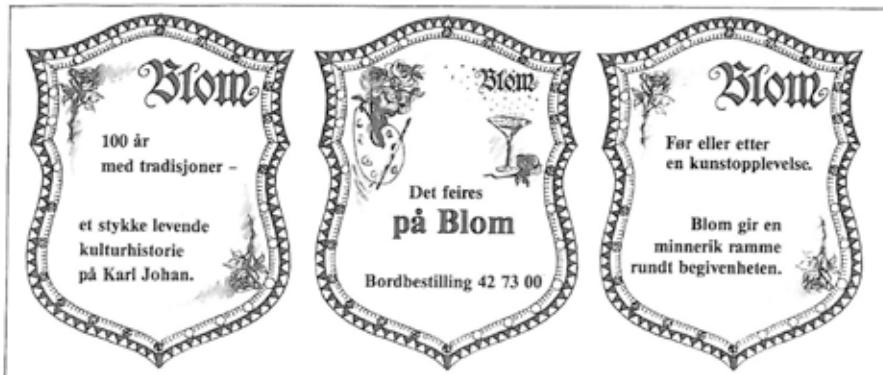
HELGE KORVALD
Malerier
19.9.-4.10.1987

GUNNAR TORVUND
Festspillutstillingen
Skulptur
10.10.-1.11.1987

BENGT SIVESIND
Malerier
7.11.-29.11.1987

GALLERI DOBLOUG

St. Olavsgt. 13 – 0165 Oslo 1 – Telf. (02) 11 30 96

LASCAUX

MEGET GODE
ACRYLFARVER
FRA SVEITS I
PLASTFLASKER
OG TUBER

onsd., torsd., fred. 11-17
KEM a/l. Tlf. 69 54 74
Wergelandsvn. 17 O. 1

KUNSTERNES EGET MATERIALUTSALG A/L.

148

19
KB
30

KAARE BERNTSEN A/S
OSLO

Ludvig Karsten, 1911.
Olje, 58×50 cm.

GALLERI

Universitetsgt. 12, 0164 Oslo 1, tlf. 20 34 29

149

Kunst i Skolen

Hjelp til kunstundervisningen!
Kunst i Skolen kan tilby:

- Gratis utlån av *billedbøker*
- Gratis utlån av *modellbøker* av originalkunst
- *Smaukræfter* og *billedknapper* over kunstpedagogiske emner
- Originalgraffikk til rimlig pris
- Organisering av studiekurs for lærere

Medlemskontingent fra kr. 30,- til kr. 80,-, graden etter elevtall og art av medlemskap, - grupper eller enkeltmedlem.

RIDDERVOLDGT. 10 – OSLO 2 – TELEFON 44 83 63

Vi tilbyr innramming på
bilder fra Høstutstillingen ved vår
filial i underetasjen i
Kunstnernes Hus

HULIAS
metallrammer

TLF. 02/11 33 06
MARIDALSVN. 3, OSLO 1

Hvis kunst også er investering — er riktig innramming det også.

GALLERI KAMPEN

Cand. mag. Jorunn Dahl

Norderhovgt. 30 — 0654 Oslo 6. Tlf. (02) 67 49 46

Foruten nye utstillinger hver måned har galleriet et stort utvalg av: Skulptur, maleri, akvarell, tekstil og tegning.

Blandt galleriets kunstnere kan nevnes:

Fritz Reed, Knut Steen, Halvdan Ljosne, Peer Lorentz Dahl, Harald Kroksstad, Per Göransson, Brit H. Fuglevaag, Arnold Johansen, Steinar Klasbu, Dag Magne Staurheim, Bjørn-Willy Mortensen og Vegar Werner.

Åpningstider: Tirsdag, onsdag, torsdag og fredag kl. 11–16. Lordag kl. 11–15.
Søndag kl. 12–16. Mandag stengt. Dessuten torsdag også til kl. 18.

ARTISTS' OIL COLOURS, WATER COLOURS,
ACRYLIC COLOURS AND PASTELS.

REMBRANDT

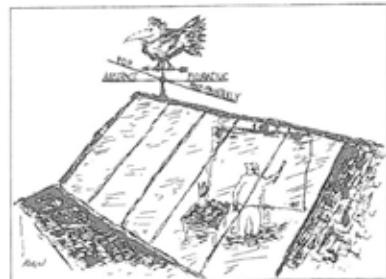
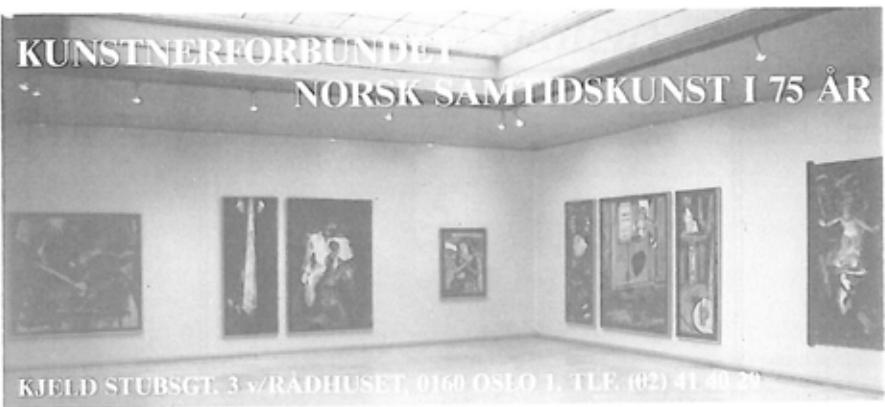
A name that means top-quality.

So, choose "Rembrandt" for timeless artistic expression.

Alt du trenger, finner du hos spesialisten.

CHRIST.
ENGEBRETSSEN & SØN
PLATEBROD 27 · 0164 0500 1 · TEL. 20 20 10 15

LES BILLEDKUNSTNEREN

Der står det mest om: Kunstnerrettigheter, kunstnerforhandlinger, kunstner-skatt, kunstnerorganisasjoner, kunstnermøter, kunstudannning, kunstner-stipend, kunstnerstyring, kunstkritikk, kunstneresentre, kunstpolitikk, kunst-forsknings, kunstutsmykkinger, kunsthandel, kunstforeninger, kunstmuseer, kunstnerintervjuer, kunstdebatt, kunstnerannonser, kunstutstillingskalender.

Billedkunstnerenes eget fagblad. Abonnement for alle kunstinteresserte:
11 nummer pr. år – 150 kroner

Skriv til
Billedkunstneren, Peder Claussongate 7, 0165 Oslo 1
eller ring 02/20 70 80

TULLINS GATE 1
I SAS SCANDINAVIA HOTEL

BRASSERIET
OSLOS ENESTE FRANSKE BRASSERIE

KIK SAMTIDSKUNSTENS HVEM HVA HVOR

KIK
Kunstnerenes
Informasjons-
kontor
Peder Claussøns gate 7
0165 Oslo 1
Telefon 02 36 20 44

KIK har som oppgave å spre informasjon om norske nålevende bildeskunstnere, fotografar og kunsthåndverkere.

I «KIK-galleriet» vil du finne landets største samling samtidskunst - ca. 13.000 arbeider i form av lysbilder. Et effektivt datasystem finner frem til relevante opplysninger om kunstnerne, mens et leseapparat for microfiche gjør at

det er lett å seke i lysbildearkivet. Du kan også låne med deg kopier av bildene.

God mat og drikke
Lave priser
Åpent hver dag 10-01
Lørdag/søndag 12-01
Telefon 42 10 59

fotograf
O. VÆRING
Karl Johansgt. 2
0154 OSLO 1
Tlf. 41 19 22

- Kunstfotografering
- Sentralarkiv for norsk kunst

Inger Sitter

31.10.-29.11.

HØVIKODDEN
Henie-Onstad Kunstcenter
1311 Høvikodden Norway
Tel. (02) 54 30 50

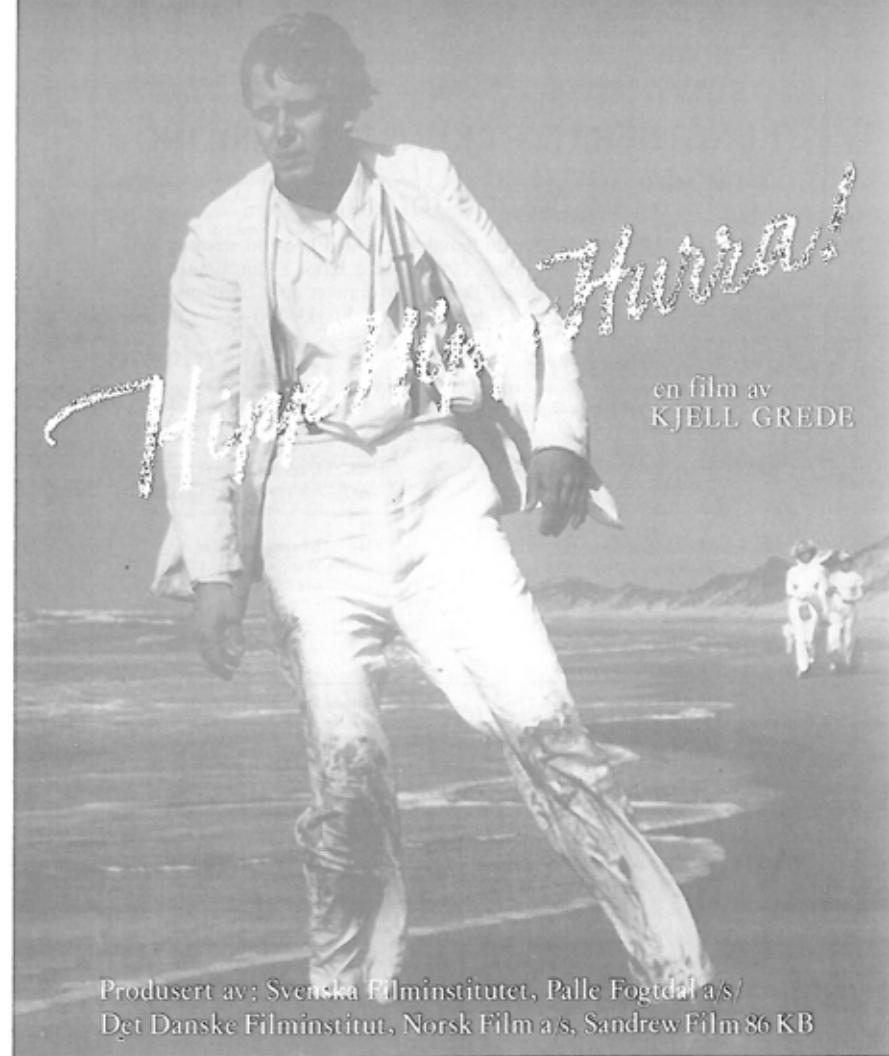

20

år i 1988. Følg med!

HØVIKODDEN
Henie-Onstad Kunstcenter
1311 Høvikodden Norway
Tel. (02) 54 30 50

STELLAN SKARSGÅRD, LENE BRØNDUM, PIA VIETH,
HELGE JORDAL

Produsert av: Svenska Filminstitutet, Palle Fogdal a/s/
Det Danske Filminstitut, Norsk Film a/s, Sandrew Film 86 KB

- Salg av norsk samtidskunst
- Utlån av enkeltverk og utstillinger
- Bistand ved utsmykkingsoppdrag og konkurranser

KUNSTNERSTYRT KUNSTFORMIDLING

— en garanti for kunst —

Skal du kjøpe billedkunst bør du handle på et sted hvor du er sikret ekte og original kunst. En slik garanti får du ved å kjøpe i kunstnernes egne gallerier og formidlingssentraler. Der vil du finne et godt og mangfoldig utvalg av norsk samtidskunst i de mest ulike uttrykksformer og teknikker — og i alle prisklasser.

LNM, Landsforeningen Norske Malere,
Uranienborgveien 7, 0351 Oslo 3
02/692661

NBF, Norsk Billedhoggerforening,
Hekkvegen 5, 0571 Oslo 5
02/352236

NG, Norske Grafikere,
Youngsgt. 6, 0181 Oslo 1
02/423330 02/423322

TF, Tegner forbundet,
Teatergt. 3, 0180 Oslo 1
02/202073

NNBK, Nord-norske Bildende Kunstnere,
c/o Nordnorsk Kunstneresenter,
Vestjordgt. 35, 8300 Svolvær
088/70560

TBK, Trøndelag Bildende Kunstnere,
c/o Trøndelag Kunstneresentrum,
Kongensgt. 7, 7000 Trondheim
075/24910

BKMR, Møre- og Romsdal Bildende Kunstnere
c/o Møre og Romsdal Kunstneresenter
Fylkeshusa
6400 Molde
072/11286

BKSF, Biletkunstnarane i Sogn og Fjordane
c/o Sogn og Fjordane Kunstneresenter
Langebruvegen 28
6800 Førde
057/20270

NTK, Norske Tekstilkunstnere,
Rådhusgt. 19, 0158 Oslo 1
02/426666

UKS, Unge Kunstneres Samfund,
Rådhusgt. 19, 0158 Oslo 1
02/426666

KH, Kunstneres Hus
Wergelandsvn. 17
0167 Oslo 1

BKFH, Bildene Kunstneres Forening Hordaland
c/o Hordaland Kunstneresenter
Klosteret 17
5005 Bergen
05/31 4444

BKFTR, Bildene Kunstneres Forening Rogaland
c/o Rogaland Kunstneresenter
Nedre Dalgt. 4 - 6,
4013 Stavanger
045/27234

BSK, Bildende Sørlandskunstnere
c/o Sørlandets Kunstneresenter
Skippergt. 97
4614 Kristiansand S
042/29312

KUNSTNERSTYRT KUNSTFORMIDLING

BKT, Bildende Kunstnere Telemark
c/o Telemark Kunstneresenter
Floddigt. 1
3900 Porsgrunn
035/52815

VB&K, Vestfold Billedkunstnere og Kunsthåndverkere
c/o Vestfold Kunstneresenter
Tollbugt. 48
3044 Drammen
03/838022

ABKF, Akershus Bildende Kunstneres Forening
c/o Akershus Kunstneresenter
Storperivn. 15
2010 Stremmen
06/819251

OBK, Oslo Bildende Kunstnere
c/o Oslo Kunstneresenter
Thv. Meyersgt. 49
02/573885

Ostfold Bildende Kunstnere
c/o Østfold Kunstneresenter
N.J. Jacobsensgt. 12 B
1600 Fredrikstad
032/10995

BKJH, Bildende Kunstnere Hedmark
c/o Kunstneresenteret i Hedmark
Kirkegt. 12
2300 Hamar
065/30010

KIO, Billedkunstnere i Oppland
c/o Kunstneresenteret i Oppland
postboks 256
Storgt. 68 B
2600 Lillehammer
062/56060

Miljø må oppleves og mat skal smakes.

Besök oss på Bankplassen.

Med hilsen
Harald Holgersen

Engebret Café
Bankplassen 1,
tlf. (02) 36 07 83.

Åpningstider:
Mandag - lørdag: 11.00 - 23.00
Sendag stengt

Restaurant - Bar - Selskaps- og kurs-lokaler

I anledning Høstutstillingens 100-års jubileum

Christian Krogh og servitor Olaf Olsen betrakter Henrik Ibsen's ankomst til Grand Café.
Fra Gustav Lærums serie om Ibsen's vandringer.

*"Naar jeg gaar paa boulevarden,
lenges jeg efter Karl Johan,
naar jeg ser pariserindene,
lenges jeg efter de blonde munstre Kristiania-piker
med sit stygge skoetj og sine snefriske smil,
naar jeg sitter paa Café de la Paix,
lenges jeg efter Grand..."*

Dette sitat hører til Christian Kroghs nedtegnelser fra Kristianiabohemens æra på Grand Café i 80- og 90-årene før århundreskiftet. Christian Krogh, nestoren blant den tids bildenke kunstnere var i 1887 initiativtager til stiftelsen av Kunstnernes Hus og de årlige kunstmønstringer.

Som skattet gjest i Grand Café, og bidragsyter til stedets kunstneriske utsmykning la han grunnlaget, sammen med mange andre, for forståelsen av at Grand Café var «Kunstnernes Høyborg». Som den gang så også i dag. Grand Hotel gratulerer med jubileet.

GRAND HOTEL
KARL JOHANS GATE 31, 0159 OSLO 1.
Tlf. (02) 42 93 90.
TELEFAX (02) 42 12 25. TELEX: 71 683 GRAND N.

An illustration of a building facade with large windows and a balcony. To the right, text reads: "Velkommen til THEATERCAFEEN - kunstnernes møtested siden 1900." The word "Velkommen" is written vertically along the left side of the building's facade.

Kunsthåndverkerne i
ReBella
KERAMIKK TEKSTIL

Torshovgt. 2, 0476 Oslo 4
Tlf. (02) 37 34 82

Åpningstider: Tirs.-fre. 10-17,
lør. 10-14, man. stengt.

BRUDD.

Markveien 42, 0554 Oslo 5
Tlf. (02) 38 23 98

Åpningstider: 12-17, lør. 10-14,
man. stengt.

Medlemmer av Norske Kunsthåndverkere viser og
selger sine arbeider:
Keramikk - Vev - Stofftrykk - Smykker - Lær - Glass

**Kunst-
hånd-
verk!**
VERKSTEDUTSALGET
GABELSGT 47
OSLO 2

3 % Fondet

Vi gjør publikum oppmerksom på at det iflg.
loven skal betales en avgift på 3 % i tillegg
til kjøpesummen ved all offentlig
omsetning av kunst.

Avgiften går til et fond som fortrinnsvis
anvender midlene til støtte for eldre,
norske kunstnere eller til deres etterlatte.

I en viss utstrekning brukes også fondets midler
til støtte for yngre kunstnere, bl.a.
i form av stipendier

BILDENDE KUNSTNERES HJELPEFOND
(3 % FONDET)

Wergelandsveien 17 – Oslo 1 – Tlf. 46 52 93